

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 6.11.2007
COM(2007) 663 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE
EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU**

Strategija širitve in glavni izzivi za obdobje 2007–2008

{SEC(2007) 1429}
{SEC(2007) 1430}
{SEC(2007) 1431}
{SEC(2007) 1432}
{SEC(2007) 1433}
{SEC(2007) 1434}
{SEC(2007) 1435}
{SEC(2007) 1436}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Strategija širitve in glavni izzivi za obdobje 2007–2008

1. UVOD

Širitev je eno najmočnejših orodij politike Evropske unije. S krepitvijo stabilnosti in varnosti ter s preprečevanjem sporov uresničuje strateške interese EU. Pomagala je povečati blaginjo in možnosti za rast, pa tudi zagotoviti bistvene prometne žile in poti za oskrbo z energijo. Sedanji širitveni načrt zajema države Zahodnega Balkana in Turčijo, ki jim je dana možnost postati članice EU, ko izpolnijo potrebne pogoje.

Prihodnje leto bo odločilno za utrjevanje procesa prehoda na Zahodnem Balkanu. Države bodo od Pakta stabilnosti prevzele odgovornost za spodbujanje regionalnega sodelovanja, ki ima ključno vlogo v procesu sprave in razvijanju dobrih sosedskih odnosov. Pristopna pogajanja s Hrvaško dobro napredujejo in prehajajo v odločilno fazo. To je za celotno regijo dokaz, da je možnost za članstvo v EU resnična. V prihodnjem letu bodo stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi, ki partnerice v regiji s ciljem pristopa tesneje povezujejo z EU, predvidoma v zaključni fazi.

Istočasno se sama regija srečuje z velikimi težavami, med katere v prvi vrsti spada potreba po ureditvi statusa Kosova. Evropska usmeritev Srbije, izgradnja države s prevzemanjem odgovornosti na lokalni ravni v Bosni in Hercegovini ter boljše upravljanje države v Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji, Albaniji in Črni gori bodo med prednostnimi nalogami. Nekatero od teh držav se spoprijemajo s pomembnimi izzivi v zvezi z upravljanjem države in izpolnjevanjem pogojev, ki so bili določeni v zvezi s stabilizacijsko-pridružitvenim procesom. V naslednjem letu bo morala biti EU pripravljena zagotavljati pomoč in uporabiti vse možnosti, ki jih dajejo njeni instrumenti politik, da bi se odzvala na razvoj dogodkov.

Po parlamentarnih in predsedniških volitvah je za Turčijo pomembno, da pospeši izvajanje ključnih reform, ki so potrebne za utrditev temeljnih pravic in svoboščin. Pristopna pogajanja s Turčijo se morajo nadaljevati s tempom, ki odraža hitrost izvajanja reform v sami državi, pa tudi njeno izpolnjevanje ustreznih pogojev.

Glede na navedeno je bolj kot kdaj prej pomembno dosledno izvajanje prenovljenega soglasja, ki je bilo določeno na zasedanju Evropskega sveta decembra 2006. To soglasje temelji na načelih utrjevanja zavez, uveljavljanja pravičnih in strogih pogojev ter boljšega obveščanja javnosti, skupaj s sposobnostjo EU za vključevanje novih članic. Hitrost približevanja države kandidatke ali potencialne kandidatke Evropski uniji odraža hitrost političnih in gospodarskih reform zadevne države, pa tudi njeno sposobnost, da v celoti prevzame pravice in obveznosti članstva. Komisija izboljšuje kakovost širitvenega procesa tako, da že v zgodnji fazi obravnava reformo javne uprave in pravosodja ter boj proti korupciji, v celoti uporablja merila uspešnosti in v proces uvaja več preglednosti. Komisija pripravlja prve študije učinka, v katerih bo analiziran učinek pristopa posameznih držav kandidatki na posebnih področjih politike.

Pravna podlaga širitve je člen 49 Pogodbe o Evropski uniji¹, ki se glasi: „Vsaka evropska država, ki spoštuje načela iz člena 6(1), lahko zaprosi za članstvo v Uniji“².

Na zasedanju Evropskega sveta decembra 2006 je bilo ugotovljeno: „Širitev je zgodba o uspehu za Evropsko unijo in Evropo kot celoto. Pripomogla je k temu, da je delitev Evrope presežena, in prispevala k miru in stabilnosti na vsej celini. Spodbudila je reforme in utrdila skupna načela svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države in tržnega gospodarstva. Razširjeni notranji trg in gospodarsko sodelovanje sta pripomogla k večji blaginji in konkurenčnosti, s tem pa razširjeni Uniji omogočila boljši odziv na izzive globalizacije. S širitvijo se je tudi povečal pomen EU v svetu, saj je postala močnejši mednarodni partner.“

Za dvanajst držav članic, ki so se EU pridružile v okviru pete širitve, je značilna dobra stopnja skladnosti s pravom EU. To kaže na pozitiven učinek odločnih prizadevanj za izvedbo reform, združenih s pritiski drugih držav članic EU in zahtevano disciplino. Dobre priprave so EU omogočile, da po širitvi še naprej nemoteno deluje.

Povsod po EU imajo države članice večjo gospodarsko rast. Slovenija je 1. januarja 2007 uvedla euro, v letu 2008 pa ji bosta sledila tudi Ciper in Malta. Skrbne priprave zadevnih držav in Komisije, skupaj z rastjo trgovinskih in investicijskih tokov, so novim državam članicam pomagale, da so se postopoma približale povprečnemu življenjskemu standardu EU. Med leti 1998 in 2006 se je BDP dvanajstih držav članic, ki so se EU pridružile v peti širitvi, v povprečju povečal za 4,3% na leto v primerjavi z 2,2% v petnajstih starih državah članicah³. Trgovina med starimi in novimi članicami se je v zadnjem desetletju izrazito povečala. Izvoz in uvoz med desetimi državami članicami, ki so se EU pridružile leta 2004, in 15 starih državami članicami sta se med leti 1995 in 2006 povečala za štirikrat, medtem ko se je celotna trgovina med njimi v navedenem obdobju podvojila. S tem, ko se je dvanajst dinamičnih gospodarstev z več kot 100 milijoni potrošnikov, katerih kupna moč je vse večja, vključilo v notranji trg, sta se povečala konkurenčnost Unije in njen vpliv v svetovnem gospodarstvu. Bolgarija in Romunija deset mesecev po pristopu ustvarjata nadaljnjo gospodarsko rast ter privabljata naložbe. Napovedana rast Romunije in Bolgarije za leto 2007 je veliko višja od pričakovane povprečne stopnje rasti EU. Komisija je konec leta 2006 sprejela zaščitne ukrepe, da bi odpravila nekatere pomanjkljivosti v zvezi z obema državama. Junija je Komisija izdala prva poročila o mehanizmu sodelovanja in preverjanja na področju pravosodja in notranjih zadev, pa tudi o zaščitnih ukrepih⁴. Komisija bo pregledala napredek na tem področju in o njem poročala v začetku leta 2008.

¹ Na zasedanju Evropskega sveta oktobra 2007 je bil dosežen sporazum o novi pogodbi.

² Člen 6(1) se glasi: „Unija temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države, načelih, ki so skupna državam članicam“.

³ Ta ocena temelji na podatkih Eurostata.

⁴ Poročili o napredku Bolgarije in Romunije glede spremljevalnih ukrepov po pristopu, COM(2007) 377 in COM(2007) 378, z dne 27. junija 2007.

Kar zadeva vprašanje Cipra, morajo voditelji grške in turške skupnosti na Cipru okrepiti prizadevanja za ponoven začetek pogajanj, da bi se dosegel celovit dogovor pod okriljem Združenih narodov. Komisija uporablja instrument finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru, s čimer bi se olajšala ponovna združitev otoka v prihodnosti. Večja uporaba Uredbe o zeleni črti, ki omogoča gibanje oseb in blaga po vsem Cipru, je v interesu obeh skupnosti. Uredbo o neposredni trgovini s severnim delom Cipra, ki jo je Komisija predlagala za nadaljnje zmanjšanje izolacije turške skupnosti na Cipru, mora Svet še sprejeti.

V državah, ki so vključene v sedANJI širitveni načrt, to so države Zahodnega Balkana in Turčija, privlačna sila EU prispeva k stabilnosti in spodbuja izvajanje pomembnih političnih ter gospodarskih reform. Vendar pa se te države še vedno srečujejo z nekaterimi velikimi izzivi. Bistvenega pomena je, da se ohranita vidnost in verodostojnost njihovih možnosti za pristop ter da se v državah članicah pridobi množična podpora širitvi.

Komisija bo še bolj izboljševala kakovost širitvenega procesa. Politika širitve bo večji poudarek namenila temeljnim zahtevam, med katera spadajo izgradnja države, dobro upravljanje države, upravna in pravosodna reforma, pravna država, sprava, sodelovanje z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ) ter razvoj civilne družbe. Stike med ljudmi je treba spodbujati; zlasti je zdaj pravi čas za začetek dialoga o liberalizaciji vizumskega režima za državljane držav Zahodnega Balkana. Nadaljevati bi bilo treba razvoj regionalnega sodelovanja v regiji Zahodnega Balkana, zlasti prevzemanje lokalne odgovornosti pri pobudah na tem področju.

EU bo v vseh državah, ki so vključene v širitev, še naprej v celoti uporabljala svoje predpristopne instrumente, da bi obravnavala ključne izzive. Trajni rezultati pri izvajanju zavez, zlasti iz pridružitvenih sporazumov, so bistvenega pomena za prehod iz ene faze v naslednjo na poti k vključitvi v EU in se strogo spremljajo. Komisija v tem dokumentu določa vrsto ukrepov za večanje osveščenosti glede zakonodaje in politik EU ter za pripravo naslednjih korakov v širitvenem procesu.

Komisija prilagaja svoje instrumente predpristopne politike sedanjim izzivom širitvene politike. Januarja 2007 je začel veljati nov finančni instrument, ki se imenuje Instrument za predpristopno pomoč (IPA). Pri načrtovanju pomoči IPA bo natančnejša opredelitev prednostnih nalog reform odražala stopnjo, ki jo je v procesu prehoda dosegla vsaka partnerica. Komisija zdaj predlaga revizijo partnerstev za pristop in evropskih partnerstev, ki bodo pri določanju prednostnih nalog služila kot ključni referenčni okvir. Prav tako predlaga spremenjeni večletni orientacijski finančni okvir za IPA, ki bo zajemal obdobje 2009–2011. Uvedla bo mehanizem, ki bo namenjen spodbujanju razvoja civilne družbe, predvsem s krepitvijo zmogljivosti in projekti izmenjave. Dodaten poudarek bo dala programom, ki podpirajo izgradnjo države, dobro upravljanje države, institucionalno reformo ter upravne zmogljivosti.

Z okrepljenim sodelovanjem z Evropsko investicijsko banko (EIB) ter Evropsko banko za obnovo in razvoj (EBOR) in drugimi mednarodnimi finančnimi institucijami se bo skušala pridobiti največja možna finančna pomoč za razvoj zasebnega sektorja in naložbe v infrastrukturo. Komisija bo zagotovila tesnejše usklajevanje z drugimi donatorji na številnih področjih njihovih dejavnosti in jih spodbujala k delovanju na prednostnih področjih, opredeljenih v tem sporočilu. Prav tako se bo po prenosu odgovornosti iz Evropske agencije za obnovo na delegacije in urade Komisije racionaliziralo izvajanje.

Države članice so tiste, ki lahko najbolje razložijo javnosti, da je širitev v interesu EU. Komisija bo pri tem še naprej igrala svojo vlogo, tako da bo spodbujala boljši pretok dejanskih informacij v zvezi z vprašanji širitve. Sedanje sporočilo na osnovi obstoječe strategije EU analizira ključne izzive na poti k vključitvi v EU. Na kratko opisuje pristop, ki je potreben za prilagoditev instrumentov širitvene politike in zagotovitev večjega poudarka na področjih, na katerih je napredek nujno potreben, pri čemer so upoštevane tudi izkušnje iz prejšnjih širitvev.

2. SEDANJI IZZIVI V DRŽAVAH, KI SO VKLJUČENE V ŠIRITEV

Državam Zahodnega Balkana in Turčiji je bila dana možnost, da postanejo članice EU, ko izpolnijo potrebne pogoje. Glede na sedanje stanje priprav v teh državah je verjetno, da bodo njihovi pristopi sledili srednje- do dolgoročno. Posebna pozornost je zdaj namenjena temeljitim pripravam, s katerimi se bo zagotovilo, da države, ki so vključene v proces širitve, uspešno obravnavajo temeljna vprašanja na področju upravljanja države in gospodarstva, pa tudi vprašanja v zvezi z zakonodajo in politikami EU.

2.1. Zahodni Balkan

Sodelovanje EU z državami Zahodnega Balkana v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega procesa, katerega končni cilj je članstvo v EU, je odločilno prispevalo k napredku, ki so ga v preteklih letih dosegle države te regije.

Stabilnost se je ohranila in obnova po vojnah v devetdesetih letih je skoraj zaključena. Vlade v vseh državah regije so bile demokratično izvoljene. Gospodarska rast se je okrepila, makroekonomska stabilnost se je izboljšala in življenjski standard se je dvignil. Potekajo pomembne reforme, s katerimi se bo okrepila pravna država ter posodobile gospodarske in socialne strukture. Regionalno sodelovanje se je okrepilo, tudi na področjih trgovine, energije, prometa in okolja. Države Zahodnega Balkana prevzemajo vse večjo odgovornost pri regionalnih pobudah.

Vse države Zahodnega Balkana se približujejo EU, četudi z različno hitrostjo. Pristopna pogajanja EU s Hrvaško že potekajo in Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je pridobila status kandidatke. EU zaključuje stabilizacijsko-pridružitvene sporazume z državami regije in gospodarsko povezovanje z EU je precej napredovalo. Države Zahodnega Balkana so z EU podpisale sporazume o poenostavitvi vizumskih postopkov in sporazume o ponovnem sprejemu.

Zdaj je treba te dosežke utrditi in poskrbeti, da bodo trajni. Obravnavati je treba druge velike izzive. V več državah se je proces reform na splošno upočasnil. Izgradnja države in boljše upravljanje države sta še vedno področji, ki jima je treba v večjem delu Zahodnega Balkana nameniti največ pozornosti. Razmere na Kosovu⁵ še naprej zahtevajo precejšnjo mednarodno prisotnost. Sedanjega statusa Kosova ne bo mogoče ohraniti, zato bo treba to vprašanje čim prej rešiti, da se bo omogočil političen in gospodarski razvoj Kosova in zagotovila stabilnost v regiji. V Bosni in Hercegovini nacionalistični govori ključnih političnih voditeljev spodkopavajo ureditve, vzpostavljene na podlagi Daytonskega/Pariškega mirovnega sporazuma, in so zaustavili izvajanje reform. Nobenega napredka ni bilo pri nujno potrebnih reformah policije in ustavnega okvira. Bosna in Hercegovina mora prevzeti polno

⁵ V skladu z resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244.

odgovornost za upravljanje države, saj slednje trenutno zahteva precejšnjo mednarodno prisotnost. V nekaterih drugih državah je treba ustavni okvir dokončno oblikovati ali v celoti izvajati.

V vseh državah Zahodnega Balkana sta potrebna okrepljen dialog in večja strpnost, še zlasti v zvezi z etničnimi vprašanji. Na Kosovu še vedno prevladuje napetost v odnosih med Albanci in Srbi. Poleg tega kosovski Srbi na splošno niso zastopani v institucijah in upravi. Delovanje državnih institucij v Bosni in Hercegovini še naprej ogrožajo etnične delitve. Čeprav so v Srbiji na parlamentarnih volitvah zmagale demokratične sile in je bila oblikovana reformam naklonjena vlada, so ekstremistične stranke in nacionalistična retorika še vedno močne in negativno vplivajo na celotno politično ozračje. Demokratične sile so krhke. V Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji so pogoste napetosti in nezadostno sodelovanje med političnimi akterji okrnili normalno delovanje institucij in upočasnili reforme. Spor med vlado in opozicijsko stranko glede ustavnega vprašanja je povzročil, da je zadevna stranka bojkotirala parlament. Zelo provokativno politično ozračje v Albaniji in dolgotrajen postopek sprejemanja ustave v Črni gori kažeta na nadaljnje izzive pri izgradnji modernih demokracij. Hrvaška si mora še bolj prizadevati za spodbujanje strpnosti do manjšin.

Precejšen napredek je bil dosežen pri sodelovanju z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ), ki spada med ključne pogoje stabilizacijsko-pridružitvenega procesa. Hrvaška in Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija v celoti sodelujeta s sodiščem. Sodelovanje Črne gore s sodiščem je zadovoljivo. Napredek, ki ga je na tem področju dosegla Srbija, je omogočil, da so se pogajanja o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu (SPS) ponovno začela in se s tehničnega vidika zaključila. Bosna in Hercegovina je prav tako dosegla napredek pri sodelovanju z MKSJ. Vendar pa Srbija ter Bosna in Hercegovina še nista dosegli polnega sodelovanja s sodiščem, ki bi omogočilo aretacijo preostalih obtožencev. Kosovo je pri sodelovanju z MKSJ doseglo določen napredek, vendar ustrahovanje prič na Kosovu še naprej zbuja zaskrbljenost.

Na področju vračanja beguncev je bil dosežen omejen napredek. Veliko beguncev in notranje razseljenih oseb živi v zelo težkih razmerah. Nekaj napredka je bilo doseženega tudi pri izboljševanju zastopanosti manjšinskih skupin v javnem sektorju. Vendar so Romi še vedno najranljivejša manjšina v regiji. Vse države morajo spodbujati strpnost do manjšin in sprejeti ustrezne ukrepe za zaščito oseb, ki bi lahko postale žrtev diskriminacije, sovražnosti ali nasilja. To je bistvenega pomena za doseglo sprave in trajne stabilnosti.

Uresničevanje pravne države, predvsem z reformo pravosodja, ter boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu sta med najpomembnejšimi prednostnimi nalogami. Večina držav je sprejela ukrepe za izboljšanje organizacije in učinkovitosti svojih pravosodnih sistemov. Prizadevanja za okrepitev boja proti organiziranemu kriminalu so že dala prve rezultate. Zakonodaja in institucije se razvijajo tako, da bo omogočen boj proti korupciji; v več državah potekajo preiskave in v številnih primerih je bil sprožen kazenski pregon. Vendar se morajo pravosodni sistemi po vsej regiji še precej izboljšati. Široko zastavljene reforme je treba izvajati dolgoročno, da se zagotovi neodvisnost, učinkovitost in odgovornost pravosodnega sistema. Korupcija je še vedno zelo razširjena in je v družbi globoko usidrana. V vseh državah Zahodnega Balkana so ukrepi, ki so bili sprejeti, nesorazmerni z razsežnostjo problema. Za izkoreninjenje korupcije in kazenski pregon storilcev kaznivih dejanj, vključno s primeri na visoki ravni, je potrebna močna politična volja. Organiziran kriminal je še naprej resen problem. Kriminalne mreže segajo v različne socialno-ekonomske sektorje in politiko. Pogosto izkoriščajo nezadostno preglednost pri javnih naročilih, načrtovanju naložb ter

privatizaciji. Regija je kraj izvora in tudi tranzita za trgovino z ljudmi ter tihotapljenje prepovedanih drog. Na tem področju so potrebna precejšnja in trajna prizadevanja.

Upravne zmogljivosti so bistvenega pomena pri izpolnjevanju kopenhavskega merila za članstvo v zvezi s sposobnostjo prevzemanja obveznosti članstva, kakor je bilo poudarjeno na zasedanju Evropskega sveta v Madridu leta 1995. Reforma javne uprave se izvaja v vsej regiji in je že dala nekatere pozitivne rezultate, kot so okvirne strategije in zakonodaja. Hrvaška je pokazala, da ima precejšnjo upravno zmogljivost za izvajanje stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma (SPS). Tudi Srbija ima precejšnjo upravno zmogljivost za izvajanje SPS. To zmogljivost morata zdaj okrepiti in jo posodobiti, da bosta dosegli usklajenost z zakonodajo in politikami EU. Upravna zmogljivost drugod ostaja šibka in vpliva na izvajanje reform ter usklajevanje z EU, zato so v tem pogledu potrebna dodatna prizadevanja. Vse države morajo okrepiti svoja prizadevanja za vzpostavitev učinkovite, stabilne ter odgovorne civilne družbe na državni in tudi lokalni ravni. V več državah zaposlovanje, napredovanje in odpuščanje javnih uslužbencev ne temeljijo na objektivnih in preglednih merilih. Okrepiti je treba etične standarde v državni upravi. V Bosni in Hercegovini ter drugih državah je treba reforme policije in varnostnih služb še izvesti.

Civilna družba je bistveni element evropskega javnega življenja. Države Zahodnega Balkana si prizadevajo sprejeti zakonodajo in strategije, ki so bolj naklonjene razvoju civilne družbe. Nekateri prvi koraki so bili storjeni v smeri bolj participativne demokracije. Vendar je civilna družba v regiji še vedno šibka. Vojne in etnični spori so temeljni družbeni strukturi v regiji prizadejali veliko škode. Potrebna so usposabljanja za lokalne NVO, da bi se lahko prilagodile sedanjim razmeram. Nadaljnja prizadevanja so potrebna za krepitev svobode združevanja, uvedbo regulativnih okvirov ter oblikovanje javnih pobud za razvoj organizacij civilne družbe.

Na splošno je gospodarska rast v regiji še vedno razmeroma visoka in povprečne plače so se povišale. Podatki kažejo majhno in stabilno inflacijo. V večini držav regije se izvaja preudarna proračunska in denarna politika. Finančni sistemi se še naprej razvijajo. Sistemi upravljanja javnih financ so se izboljšali. Sprejeti so bili ukrepi za izboljšanje poslovnega okolja. V državah Zahodnega Balkana se nadaljuje prestrukturiranje in odpiranje gospodarstev. Stopnja gospodarske vključenosti v EU je že visoka in še naprej raste. Stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi in nov Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA) skupaj dajejo okvir, ki pospešuje trgovino in naložbe na Balkanu, kakor se je v devetdesetih letih zgodilo tudi v srednji in vzhodni Evropi. Več držav ima visoko zastavljene načrte za prilagoditev fizične infrastrukture in posodobitev sistemov socialne varnosti.

Glavni izzivi po vsej regiji vključujejo večanje osveščenosti, zmanjševanje visoke brezposelnosti in spodbujanje človeškega razvoja ter infrastruktur. V številnih državah še vedno obstajajo znatna davčna tveganja in precejšnja zunanja neravnovesja. Napredek pri ustvarjanju delovnih mest je neenakomeren, pri tem pa je stopnja brezposelnosti v nekaterih državah več kot 35-odstotna in razkorak med razpoložljivo ter potrebno usposobljeno delovno silo se povečuje. Za trge dela je še naprej značilno pomanjkanje ustrezne kombinacije prožnosti in varnosti za delavce ter delodajalce, prav tako pa so davki na plače, ki jih izplačajo registrirana podjetja, razmeroma visoki. Potrebna je nadaljnja diverzifikacija gospodarstva na podeželju. Nadaljevati je treba konsolidacijo proračuna in prestrukturiranje podjetij. Izvesti je treba nacionalne načrte za privatizacijo. Naložbe in rast MSP je treba dodatno spodbujati, tudi z boljšim dostopom do finančnih sredstev. Vlade morajo dodatno izboljšati poslovno okolje in spodbujati zaposlovanje. Zmanjšati morajo nepotrebne upravne formalnosti, okrepiti pravno državo in zagotoviti zanesljiv vpis nepremičnin v zemljiško

knjigo ter pregledne postopke privatizacije. V nekaterih državah je treba dokončno oblikovati in izvajati pravni okvir za zagotavljanje ustreznega delovanja trgov. Davčni režim je treba poenostaviti. To bo spodbudilo gospodarsko dejavnost in zmanjšalo visoke ravni sive ekonomije. Hkrati pa so potrebni ukrepi za lažji dostop do finančnih sredstev in spodbujanje uporabe e-tehnologij.

Turčija

Odkar je Evropski svet decembra 1999 Turčiji odobril status kandidatke, je država dosegla velike spremembe. Evropska perspektiva se je izkazala kot ena glavnih pobud za reforme političnega in pravnega sistema ter gospodarstva v Turčiji. Smrtna kazen je bila odpravljena, naloge in sestava nacionalnega varnostnega sveta so bile spremenjene tako, da se je povečal civilni nadzor nad vojsko, z različnimi ustavnimi spremembami pa so se povečale demokratične svoboščine. Na področjih, kot so pravice žensk in otrok ter boj proti mučenju, je bil dosežen napredek, na splošno pa je upadlo tudi število prijavljenih primerov mučenja in slabega ravnanja.

Z gospodarskega vidika so zdrave makroekonomske politike in strukturne reforme, ki jih Turčija izvaja vse od resne finančne krize leta 2001, da bi zagotovila dolgoročno trajnost gospodarstva, omogočile hitro okrevanje in boljše naložbeno ozračje. Posledica tega je bila rast BDP, ki je leta 2006 dosegla 6,1%. Inflacija se je od leta 2001 zmanjšala in turška lira je ostala močna. Vendar pa na razvoj Turčije še vedno precej vplivajo mednarodna finančna gibanja. Od ustanovitve carinske unije leta 1995 se je vrednost trgovinske menjave z Evropsko unijo v tekočih cenah potrojila. To kaže na močno povpraševanje po proizvodih in storitvah EU v kombinaciji z uspešnostjo izvozne dejavnosti turške industrije. Poleg tega je raven tujih neposrednih investicij v letu 2006 dosegla rekordnih 16 milijard EUR, kar je 4,9% BDP Turčije, pri čemer so naložbe izvirale večinoma iz Evropske unije.

Navedene reforme in strateški pomen odnosov EU s Turčijo so oktobra 2005 omogočili začetek pristopnih pogajanj. Temeljno načelo v tem procesu je, da je hitrost pogajanj odvisna od napredka pri reformah v Turčiji.

Izvajanje reform je bilo neenakomerno in se je od leta 2005 upočasnilo. Turčijo je v preteklem letu doletela ustavna kriza, povezana z izvolitvijo predsednika Republike, zaradi česar so bile razpisane predčasne parlamentarne volitve. Vojska je z izjavami za javnost preseгла svoja pooblastila. Vendar so v času pred volitvami potekale razprave o številnih tradicionalno občutljivih vprašanjih, močna civilna družba pa je razglasila svojo zavezanost demokraciji in sekularni državi. Volitve v veliko narodno skupščino Turčije so potekale s popolnim upoštevanjem demokratičnih standardov in pravne države. Novi parlament je predstavnik politične raznovrstnosti države. Predsednik Republike je bil izvoljen v skladu z ustavnimi pravili in v civilno-vojaških odnosih je prevladala demokracija. Vlada je začela izvajati dejavnosti za novo ustavo.

Turčija mora zdaj političnim reformam dati nov zagon. Precejšnja dodatna prizadevanja so potrebna zlasti na področju svobode izražanja in pravic nemuslimanskih verskih skupnosti. Nadaljnji napredek je potreben predvsem v zvezi z bojem proti korupciji, pravosodno reformo, pravicami sindikatov ter pravicami žensk in otrok, okrepiti pa bi bilo treba tudi *odgovornost javne uprave*. Poleg tega mora Turčija na jugovzhodu države ustvariti pogoje, da bo večinoma kurdsko prebivalstvo na tem območju lahko v celoti uživalo pravice in svoboščine. Komisija bo še naprej pozorno spremljala proces politične reforme, vključno s civilnim nadzorom varnostnih sil.

V odgovor na vrsto oboroženih napadov Kurdske delavske stranke (PKK), ki so terjali številne žrtve, je parlament oktobra 2007 sprejel predlog, ki vladi omogoča vojaško posredovanje v severnem delu Iraka. Predsedstvo EU je 22. oktobra zopet poudarilo, da Unija obsoja teroristično nasilje PKK v Turčiji. Poleg tega je navedlo, da „morajo mednarodna skupnost, zlasti vse glavne zainteresirane strani v regiji, podpirati prizadevanja Turčije, da zaščiti svoje prebivalstvo in se bori proti terorizmu, pri čemer bo država spoštovala pravno državo, ohranjala mir in stabilnost na mednarodni ter regionalni ravni in se odpovedala nesorazmernemu vojaškemu ukrepanju.“

Da bi se obravnavala preostala tveganja za makroekonomske stabilnost, so potrebne nadaljnje strukturne reforme in konsolidacija proračuna. Med večje izzive spadajo strukturne šibkosti in togost trga dela, raven usposobljenosti delovne sile, nizka stopnja zaposlenosti – zlasti žensk, velik obseg sive ekonomije in reforma sistema za socialno varnost ter reforma v energetske sektorju. Diverzifikacija gospodarstva na podeželju je še naprej omejena. Sprejeti je treba ukrepe, da bi se obravnavala ranljivost Romov. Turčija mora še razviti celovit pristop h gospodarskem in socialnem razvoju na jugovzhodu države.

Še vedno so ključni dobri sosedski odnosi. Prav tako se od Turčije pričakuje, da zagotovi popolno in nediskriminatorno izvajanje Dodatnega protokola k pridružitvenemu sporazumu.

3. STRATEGIJA ŠIRITVE: OBRAVNAVA SEDANJEGA NAČRTA

3.1. Prenovljeno soglasje o širitvi

Proces širitve EU prispeva k miru in stabilnosti, reformam ter spodbujanju evropskih vrednot. Učinkovitost pogojevanja pri spodbujanju reform je odvisna od ohranjanja verodostojne možnosti za vključitev v Unijo. Ta mora biti še toliko bolj vidna ljudem v zadevnih državah. Možnost članstva je danes pomembnejša kot kdaj prej, saj državam pomaga prebroditi krize, odpraviti šibkosti in se uspešno spoprijeti z izzivi demokracije.

S strogim pogojevanjem v vseh fazah širitvenega procesa se utrjujejo reforme v vseh državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah, prihodnje države članice pa se pripravljajo na izpolnjevanje svojih obveznosti po pristopu. Napredek vsake države pri približevanju Evropski uniji je odvisen od njenih prizadevanj pri izpolnjevanju kopenhavnskih meril, pri državah Zahodnega Balkana pa tudi od njihovega napredka pri izpolnjevanju pogojev stabilizacijsko-pridružitvenega procesa.

V najpomembnejših fazah pristopnega procesa se vsa pozornost namenja sposobnosti EU za vključevanje novih članic. Izboljšave v kakovosti širitvenega procesa, ki so bile določene na zasedanju Evropskega sveta decembra 2006, zagotavljajo, da je napredek držav kandidat in potencialnih kandidat pri izpolnjevanju ključnih zahtev tisti, ki določa njihov uspeh na poti k članstvu v EU. V tem procesu imajo čedalje pomembnejšo vlogo merila uspešnosti za odprtje in zaprtje pogajalskih poglavij, študije učinka v najpomembnejših fazah širitvenega procesa glede glavnih politik EU ter povezave s politično reformo.

3.2. Osredotočanje na ključna vprašanja

Zgoraj navedeni izzivi zahtevajo, da se večja pozornost nameni ključnim prednostnim nalogam reform, ki se navezujejo na izgradnjo in upravljanje države, ter socialno-ekonomskim reformam. Komisija zdaj predlaga revidirana partnerstva za pristop in evropska partnerstva, ki odražajo navedene prednostne naloge. Partnerstva usmerjajo države na njihovi evropski poti in določajo prednostne naloge v zvezi s predpristopno finančno pomočjo. Že od samega začetka bodo dajala večjo prednost temeljnim vprašanjem na področju upravljanja države, vključno z izgradnjo institucij, reformo pravosodja in uprave ter bojem proti organiziranemu kriminalu in korupciji. Takim težavnim vprašanjem bo namenjen večji poudarek, zlasti v smislu političnih in gospodarskih dialogov. Za boj proti nadnacionalnemu kriminalu je potrebno okrepljeno sodelovanje med državami Zahodnega Balkana, institucijami in agencijami EU ter državami članicami. Reševanje vprašanj v zvezi z izvajanjem zakonodaje in politik EU mora potekati v skladu z zmogljivostmi držav in na podlagi napredka, ki so ga dosegle pri izvajanju temeljnih reform.

Predpristopni mehanizem za nadzor proračuna, ki je od leta 2006 uveden tudi v potencialnih državah kandidatkah, bo še naprej podpiral gospodarsko reformo v vseh državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah.

Regionalno sodelovanje in dobri sosedski odnosi so še vedno ključnega pomena pri evropskem povezovanju. Napredek na teh področjih krepi zaupanje in daje konkretne koristi, saj prispeva k regionalni stabilnosti, boljšim čezmejnimi povezavam in boljši infrastrukturi. Vse to omogoča tudi gospodarske prednosti v smislu hitrejši rasti in večjem številu tujih neposrednih investicij.

Za krepitev medsebojnega poznavanja in razumevanja je potreben nadaljnji razvoj civilne družbe ter dialoga med državljani držav članic EU in držav, ki so vključene v širitev. Komisija od leta 2005 dodeljuje finančno pomoč projektom za spodbujanje dialoga z državami Zahodnega Balkana, pa tudi med njimi samimi, in s Turčijo. Podpora civilni družbi je ključna za medsebojno razumevanje in krepitev temeljne strukture demokracije v vsej družbi. Komisija bo sprejela dodatne ukrepe za spodbujanje razvoja civilne družbe in dialoga, pri čemer bo uporabila instrument za predpristopno pomoč (IPA).

3.3. Spodbujanje pristopnih pogajanj

Pristopna pogajanja s Hrvaško in Turčijo so se začela oktobra 2005 na podlagi soglasne odločitve držav članic in po vrsti pomembnih političnih ter pravnih reform. Proces pogajanj obe državi zbližuje z EU in je v strateškem interesu Unije. Pogajanja se izvajajo v skladu s strogimi pogajalskimi okviri, ki jih sprejme Svet, in napredujejo v tesni povezavi z napredkom pri političnih in gospodarskih reformah, pa tudi s prenosom in izvajanjem zakonodaje EU.

Evropski svet je na zasedanju decembra 2006 sprejel odločitve glede vodenja in kakovosti pristopnega procesa. Za izvajanje sklepov Evropskega sveta so bili storjeni pomembni koraki. Komisija je v celoti izkoristila možnost za predlaganje meril uspešnosti, da bi se določili pogoji za začetek in zaključek pogajanj glede na napredek na kraju samem. Medtem ko se v pogajanjih odpirajo ključna poglavja, Komisija izdaja svoje prve študije učinka. Jeseni bo izdala študijo učinka v zvezi s prihodnjo udeležbo Hrvaške v cestni *kabotaži* EU. Glede na napredek pri pogajanjih bodo v prihodnjem letu predstavljene nadaljnje študije učinka, v katerih bosta obravnavana prosto gibanje delavcev v zvezi s Hrvaško in oskrba z energijo v

zvezi s Turčijo. Unija sodeluje v intenzivnih političnih in gospodarskih dialogih, katerih rezultati se vključujejo v pogajalski proces. V tem pogledu se posebna pozornost namenja reševanju odprtih dvostranskih vprašanj med kandidatkami in državami članicami, pa tudi razvijanju dobrih sosedskih odnosov. Vprašanja v zvezi s pravosodjem in temeljnimi pravicami se podrobno obravnavajo v posebnem poglavju pogajanj. Spomniti je treba, da se pogajanja lahko začasno prekinejo v primeru hudih in vztrajnih kršitev načel svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic, temeljnih svoboščin in pravne države, na katerih temelji Unija.

Napredek **Hrvaške** na poti k članstvu v EU daje jasno sporočilo drugim državam Zahodnega Balkana o njihovih lastnih možnostih za članstvo, ko bodo izpolnile potrebne pogoje. Pristopni proces Hrvaške prispeva k reševanju dvostranskih in regionalnih vprašanj ter spodbuja spravo. Prav tako je ta proces v strateškem interesu EU, kar zadeva varnost in preprečevanje sporov v regiji, ki meji na države članice.

V sedANJI fazi pogajanj glede posebnih poglavij politik EU se obravnavajo tehnična vprašanja v zvezi z usklajevanjem. Komisija je Svetu predložila vsa poročila o pregledu usklajenosti zakonodaje za Hrvaško. Zdaj se bo pozornost preusmerila na izpolnjevanje meril uspešnosti Hrvaške za odprtje ustreznih poglavij. Če bodo merila uspešnosti dosežena, je v prihodnjem letu možen precejšen napredek v pristopnih pogajanjih s Hrvaško. Hrvaška mora doseči še večji napredek pri pravosodni in upravni reformi, pravicah manjšin in vračanju beguncev ter prestrukturiranju težke industrije.

Trajna zavezanost **Turčije** reformam ima velik strateški pomen za varnost in stabilnost v sami EU. Turčija je edinstveno stičišče zahodnega in muslimanskega sveta. To se je jasno pokazalo s pobudo „Zavezništvo civilizacij“ za spodbujanje dialoga pod okriljem ZN. Pristop Turčije k EU, ki temelji na obsežni demokratični preobrazbi, se z zanimanjem spremlja na Bližnjem vzhodu in tudi v širšem muslimanskem svetu. Turčija poleg tega podpira bližnjevzhodni mirovni proces in dialog z Iranom o jedrskem vprašanju. Ima pomembne varnostne zmogljivosti, ki jih je zagotovila v številnih misijah EU in Nata na Zahodnem Balkanu, v Demokratični republiki Kongo, Darfurju ter Afganistanu. Turčija ima možnost, da postane ena glavnih poti oskrbe z energijo med EU in največjimi svetovnimi viri nafte ter zemeljskega plina in s tem ključen dejavnik pri varnosti evropske oskrbe z energijo. Njena usklajenost s politikami EU bo posebej koristna na področjih, kot sta nadzor nad migracijami in okolje. Turčija ima ves čas visoko in trajno gospodarsko rast ter je med vodilnimi trgovskimi in naložbenimi partnericami EU.

Taki strateški preudarki obstajajo že vse od začetka razvoja odnosov med EU in Turčijo leta 1959. Možnosti Turčije za članstvo v EU segajo v leto 1963, ko je podpisala pridružitveni sporazum z Evropsko gospodarsko skupnostjo. Navedeni sporazum izrecno predvideva pristop, in sicer v preambuli ter v členu 28. To odraža pomembno strateško vlogo Turčije že v času, ko so se polagali temelji Evropske unije. Turčija je danes edina država, s katero je EU vzpostavila carinsko unijo, dogovor glede slednje pa je bil dosežen leta 1995. Status države kandidatke je dobila leta 1999. Skupni cilj pogajanj je pristop, kakor so se oktobra 2005 strinjale vse države članice. Pogajanja s Turčijo so proces, ki ni časovno omejen, in njihovega izida ni mogoče napovedati. Napredek v pogajanjih poteka v tesni povezavi z napredkom pri izvajanju reform in usklajevanju z zakonodajo ter politikami EU.

Bistvenega pomena je, da Evropska unija spoštuje svoje zaveze in si prizadeva za uspešen potek pogajanj ter da se poglavja odprejo, takoj ko so izpolnjeni tehnični pogoji v skladu s pogajalskim okvirom iz oktobra 2005 in sklepi Sveta z dne 11. decembra 2006. Proces pregledovanja usklajenosti zakonodaje za Turčijo je že v zaključni fazi in Komisija bo večino poročil predložila Svetu do konca tega leta. Turčija si mora ustrezno prizadevati za izpolnjevanje meril uspešnosti, ki jih je za odprtje večine poglavij določil Svet. Obnovljeni zagon Turčije v procesu politične reforme bo neposredno vplival na hitrost pristopnih pogajanj. Če bodo merila uspešnosti dosežena, je v prihodnjem letu možen precejšen napredek v pristopnih pogajanjih s Turčijo.

Še vedno so ključni dobri sosedski odnosi. V skladu z Deklaracijo EU z dne 21. septembra 2005 ter sklepi Sveta z dne 11. decembra 2006 mora Turčija izpolniti svojo obveznost glede popolnega in nediskriminatornega izvajanja Dodatnega protokola k Sporazumu iz Ankare ter odpraviti vse ovire za prosti pretok blaga, vključno z omejitvami glede prevoznih sredstev v razmerju do Republike Ciper. Prav tako se od Turčije pričakuje, da doseže napredek pri normalizaciji dvostranskih odnosov z Republiko Ciper.

3.4. Krepitev evropske perspektive Zahodnega Balkana in spodbujanje regionalnega sodelovanja

Vse države Zahodnega Balkana imajo možnost postati članice EU. Prihodnost Zahodnega Balkana je v Evropski uniji. Stabilizacijsko-pridružitveni proces in solunska agenda iz leta 2003 še naprej oblikujeta okvir politike EU za to regijo. Regionalno sodelovanje daje državljanom na Zahodnem Balkanu konkretne ugodnosti ter spodbuja reforme in spravo.

EU bo v zvezi z napredkom držav Zahodnega Balkana na poti v EU še naprej uporabljala strogo pogojevanje. Zadovoljivi trajni rezultati, zlasti pri izvajanju obveznosti v skladu s stabilizacijsko-pridružitvenimi sporazumi (SPS), vključno z določbami, povezanimi s trgovino, so bistveni element na poti k morebitnemu članstvu. Stabilne institucije so odločilnega pomena za izvajanje določb SPS in za delovanje različnih skupnih institucij.

Komisija še naprej podpira vse države Zahodnega Balkana, ko na svoji evropski poti napredujejo po načrtu, ki je bil predložen leta 2005. Največjo pozornost bo namenila stabilnosti Kosova in njegovi perspektivi za članstvo v EU.

Na vrhu članic Procesu sodelovanja v jugovzhodni Evropi (SEECP) v Zagrebu maja 2007 je bil v procesu regionalnega sodelovanja napovedan prehod na prevzemanje odgovornosti na regionalni ravni. Pakt stabilnosti je večinoma izpolnil svojo nalogo in bo nadomeščen z novim Svetom za regionalno sodelovanje (RCC), ki je povezan s SEECP. Imenovan je bil generalni sekretar RCC in Sarajevo je bilo določeno za stalni sedež njegovega sekretariata. V času bolgarskega predsedovanja je bil z Bosno in Hercegovino podpisan sporazum o statusu države gostiteljice in v postopku je vzpostavljane sekretariata. Po pričakovanjih bosta zadnje zasedanje regionalnega omizja Pakta stabilnosti in prvo zasedanje RCC potekala v Sofiji v začetku leta 2008, ko bo posebni koordinator Pakta stabilnosti predal naloge in dolžnosti generalnemu sekretarju RCC. Nove strukture morajo čim prej začeti delovati, še zlasti sekretariat in njegov urad za zvezo v Bruslju. SEECP in RCC bosta zagotovila splošen okvir za regionalno sodelovanje. Komisija bo sodelovala v RCC, vse zainteresirane strani pa spodbuja, da igrajo dejavno vlogo. Na podlagi zadevnih izkušenj Pakta stabilnosti namerava Komisija sodelovati s SEECP in RCC glede izvajanja pobude ES za zmanjšanje tveganja nesreč ter pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje, ki je bila uvedena v okviru Pakta stabilnosti. Prav tako namerava Komisija še tesneje povezovati države

Zahodnega Balkana z dejavnostmi v zvezi z mehanizmom Skupnosti za civilno zaščito, ki obravnava krizne razmere, kot so poplave, gozdni požari in potresi.

Julija je začel veljati nov Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA). Vse podpisnice so ga pred kratkim ratificirale in regionalno območje proste trgovine je zdaj vzpostavljeno v celotni regiji. Evropska komisija namerava podpirati CEFTA s tehnično pomočjo in tudi z začetnim triletnim financiranjem sekretariata CEFTA. Vse države sodelujejo v okviru Evropske listine za mala podjetja. Izvajanje Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo je napredovalo. V teku je ratifikacija Sporazuma o skupnem evropskem zračnem prostoru. Te instrumente morajo zdaj ratificirati preostale podpisnice. Navedeni sporazumi bodo omogočili zgodnjo vključitev v notranji trg EU za energijo in letalstvo. Pripravljeni so bili podrobni časovni in akcijski načrti za električno energijo in plin.

Da bi se povečala osveščenost glede zakonodaje in politik EU, bo urad TAIEX⁶ pri Komisiji organiziral tehnične informativne sestanke v potencialnih državah kandidatkah za zainteresirane strani iz vlade, gospodarstva in družbe. Regionalna visoka šola za javno upravo bo prispevala h krepitvi upravne zmogljivosti na Zahodnem Balkanu. Sredstva EU so bila uporabljena za preoblikovanje obstoječe mreže v šolo s sedežem v regiji Zahodnega Balkana.

Državljeni držav Zahodnega Balkana morajo občutiti konkretne izboljšave, ki so plod evropskega povezovanja njihovih držav. To je bistvenega pomena pri prevzemanju odgovornosti za spravo in potrebne reforme. Stiki med ljudmi iz držav članic in držav regije, pa tudi v sami regiji bi se morali kar najbolj okrepiti.

Lažje potovanje v Evropsko unijo je za narode in vlade držav Zahodnega Balkana izrednega pomena. EU je v Solunu pokazala, da se tega dejstva zaveda, in se je zavezala k ukrepom za doseg tega cilja. Ukrepi za olajšanje potovanja morajo upoštevati notranjo varnost in interese EU v zvezi z migracijami. Režim potovanj brez vizumov je s Hrvaško vzpostavljen že več let. Komisija je z drugimi državami regije nedavno sklenila sporazume o poenostavitvi vizumskih postopkov in o ponovnem sprejemu. Ti sporazumi so bili podpisani septembra in v kratkem naj bi jih odobril Svet, tako da lahko začnejo veljati s 1. januarjem 2008. Sporazumi bodo znatno izboljšali postopke pridobivanja vizumov za potovanje v EU, zato je pomembno, da države članice zagotovijo njihovo ustrezno izvajanje.

Sporazumi o poenostavitvi vizumskih postopkov so pomemben korak na poti do popolne liberalizacije vizumskih režimov. Po mnenju Komisije je zdaj čas, da se z nadaljnjimi konkretnimi koraki opravi postopen prehod na odpravo vizumske obveznosti z državami Zahodnega Balkana. V ta namen Komisija predlaga, da se z vsako od zadevnih držav začne dialog za določitev časovnega načrta v zvezi s pogoji, ki jih je treba izpolniti. Ti bi zajemali učinkovito izvajanje sporazumov o ponovnem sprejemu ter napredek na ključnih področjih, kot so upravljanje meja, varnost dokumentov in boj proti organiziranemu kriminalu. Taki načrti bodo zadevnim državam omogočili boljše usmerjanje njihovih prizadevanj za reforme, medtem ko bo predanost EU narodom v regiji postala vidnejša.

⁶ Urad za izmenjavo informacij o tehnični pomoči.

Ukrepi za izboljšanje stikov med ljudmi vključujejo tudi večje možnosti za sodelovanje na področju izobraževanja in mobilnosti dodiplomskih ter podiplomskih študentov v okviru programov Erasmus–Mundus in Tempus. Dodatnih 100 študentov iz regije se lahko vpiše na podiplomski študij v EU v letu 2007/2008. Od leta 2008 se bo do 500 študentov na leto lahko udeležilo programov izmenjav med državami članicami EU in državami regije. Komisija bo skupaj z državami članicami in drugimi dvostranskimi donatorji raziskala dodatne možnosti štipendiranja. Prav tako bo predpristopna finančna pomoč zagotovljena za sodelovanje mladih, mladinskih organizacij, kulturnih izvajalcev, organizacij civilne družbe in raziskovalcev z Zahodnega Balkana v programih EU. Komisija bo spodbujala pobude in projekte v sklopu leta 2008 kot evropskega leta medkulturnega dialoga. V okviru novega mehanizma Komisije za spodbujanje razvoja civilne družbe bodo sprejeti ukrepi za podporo povezovanja v mreže in izmenjave med skupinami civilne družbe ter njihovimi partnerji v regiji in na evropski ravni.

Dejavna udeležba parlamentov je ključnega pomena za napredek držav na poti v EU. Sodelovanje parlamentov med samimi državami Zahodnega Balkana, pa tudi z EU, se je dodatno okrepilo. Komisija bo v sodelovanju z Evropskim parlamentom spodbujala dejavnosti, ki so usmerjene v evropsko povezovanje.

3.5. Krepitev podpore za reforme

Instrument za predpristopno pomoč (IPA) je začel veljati 1. januarja. Namen tega instrumenta je zagotoviti skladen okvir za podporo državam kandidatkam in potencialnim kandidatkam. Skupnost bo te države še naprej podpirala v njihovih prizadevanjih pri krepitvi demokratičnih institucij in pravne države, reformi javne uprave ter vzpostavitvi delujočih tržnih gospodarstev. Podpora bo vključevala izgradnjo institucij in projekte čezmejnega sodelovanja, pa tudi ukrepe za spodbujanje regionalnega sodelovanja, razvoj človeških virov ter razvoj podeželja – odvisno od ravni priprav posameznih držav.

Pri pripravah na nemoten prehod v izvajanju pomoči z Evropske agencije za obnovo na delegacije in urade Komisije v Beogradu, Podgorici, Prištini in Skopju je bil dosežen napredek. Ta proces bo zaključen do konca leta 2008. Agencija je imela pomembno vlogo pri zagotavljanju podpore državam za obnovo v obdobju po sporu. Z uvedbo IPA imajo organi upravičenci večjo odgovornost pri načrtovanju predpristopne pomoči. Pripraviti se morajo na prevzem odgovornosti za upravljanje sredstev EU.

Kosovu je treba nameniti posebno pozornost. Pomembne potrebe Kosova po zunanjem financiranju bodo morali večinoma zadovoljiti donatorji. EU in države članice bodo morale prevzeti vodilno vlogo v mednarodni skupnosti, ki bo skladna s ključno vlogo EU na Kosovu po rešitvi vprašanja statusa.

IPA bo upravičenke podprl pri krepitvi njihovih zmogljivosti z izgradnjo institucij, spodbujanjem dobrega upravljanja države in razvojem MSP. Posebna pozornost bo namenjena upravnim in pravosodnim reformam ter pravni državi. Poleg tega se bo prizadevalo izboljšati upravljanje javnih financ v državah partnericah, pa tudi okrepiti njihovo zmogljivost za polno uporabo predpristopne pomoči. V okviru urada TAIEX uradniki javnega sektorja v državah članicah zagotavljajo hitro in prožno pomoč javnim institucijam v državah, ki so vključene v širitev. Na podlagi rezultatov SIGMA⁷ in TAIEX bo tesno medinstitucionalno sodelovanje med javnimi upravami omogočilo srednjeročno podporo za upravljanje države ob že tradicionalnih projektih tesnega institucionalnega povezovanja, ki so povezani z zakonodajo in politikami EU.

Komisija bo v okviru IPA vzpostavila nov finančni mehanizem za spodbujanje razvoja civilne družbe in dialoga. Nacionalni projekti in projekti z več upravičenci se bodo načrtovali usklajeno, da bi se spodbujal razvoj civilne družbe v vsaki državi. Cilj tega je okrepiti organizacije civilne družbe in njihovo vlogo v političnem procesu, povečati zmogljivosti organizacij civilne družbe za razvoj čezmejnih projektov in omrežij, ter seznanjati predstavnike civilne družbe in oblikovalce javnega mnenja z zadevami EU. Mehanizem bo povečal zmogljivost lokalnih organizacij civilne družbe za mobilizacijo državljanov, zastopanje interesov, razvoj in upravljanje projektov za spodbujanje povezovanja v mreže, ter bo podpiral njihov dialog z ustreznimi organizacijami v EU. Zajeta področja bodo vključevala človekove pravice, enakost spolov, socialno vključenost, zdravje, okolje, zastopanje interesov gospodarstva in varstvo potrošnikov. Mehanizem bo spodbujal sodelovanje ter prenos znanja in veščin med sindikati ter podjetniškimi in gospodarskimi združenji v partnerskih državah ter ustreznimi organizacijami na ravni EU. Oblikovan bo program za obiskovalce, ki bo ključne oblikovalce javnega mnenja iz nacionalne in lokalne politike, vere, novinarskih vrst, sindikatov ter gospodarskih združenj seznanjal z zadevami EU in jih zblíževal z enakovrednimi oblikovalci javnega mnenja v EU.

Tesnejše usklajevanje donatorjev je pomemben element nove Uredbe IPA, zlasti ob upoštevanju proračunskih omejitev. Komisija bo zagotavljala tesno usklajevanje podpore IPA s podporo mednarodnih finančnih institucij in drugih donatorjev, da bi obravnavala osnovne potrebe v smislu gospodarskega in socialnega razvoja. Komisija vzpostavlja mehanizem za infrastrukturo, ki se bo od leta 2008 financiral iz IPA in bo namenjen pomoči pri pripravah na infrastrukturne projekte. Zadevni sektorji vključujejo promet, energetske ter okoljsko infrastrukturo, pa tudi naložbe v socialni sektor, ki bodo med drugim namenjene zdravju, izobraževanju, nastanitvi in beguncem. Druge pobude vključujejo Evropski sklad za jugovzhodno Evropo (European Fund for South East Europe – EFSE), ki je usmerjen v razvoj zasebnega sektorja, ter finančni mehanizem za energetske učinkovitost. Na ta način bo IPA skušal doseči stroškovno najbolj učinkovito mešanico nepovratnih sredstev in posojil. Ta skupna prizadevanja bodo vključevala v prvi vrsti EIB, pa tudi EBOR in druge finančne institucije, kot sta Svetovna banka in Razvojna banka Sveta Evrope.

⁷ SIGMA – Podpora za izboljšanje vodenja in upravljanja – program OECD, ki ga v okviru širitve podpira Komisija.

3.6. Zagotavljanje podpore javnosti za širitev

Obveščanje je temeljni kamen širitvene strategije EU. Javnost je treba bolje obveščati o prednostih in izzivih širitve. Na javno mnenje EU o prihodnji širitvi vpliva dojetanje preteklih širitev. Bistveno je poslušati državljane, obravnavati njihove pomisleke in zagotoviti dodatne informacije. EU mora predstaviti več dejanskih informacij o širitvi, da bo javnost dobro seznanjena s prednostmi in tudi izzivi.

EU se pri obveščanju držav članic ter držav kandidatk in potencialnih kandidatk o širitvi srečuje z izzivi.

V državah članicah so glavni izzivi povezani s posredovanjem dejstev o peti širitvi, zlasti o njenem učinku v smislu gospodarskega uspeha in krepitve svetovne vloge EU, ter s poudarjanjem prednosti in izzivov sedanjega širitvenega procesa. Institucije in države članice EU morajo javnosti EU zagotoviti informacije o državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah ter pojasniti, kako širitev deluje kot postopen in skrbno voden proces. Razpravo o vprašanjih, povezanih s širitvijo, moramo spodbujati na vseh ravneh družbe.

V državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah spadajo med glavne izzive poudarjanje zavezanosti Unije njihovi evropski perspektivi ter pojasnjevanje pogojev za napredek vsake posamezne države na poti v EU, pri čemer je vsaka od njih ocenjena na podlagi svojih zaslug. Ljudje morajo dojeti, da je približevanje Evropski uniji odvisno od hitrosti reform v vsaki državi. Hitrejše in učinkovitejše izvajanje procesa reform v državah pomeni hitrejši napredek na poti do članstva in vseh s tem povezanih ugodnosti. EU mora podpirati vlade teh držav pri pojasnjevanju narave EU in prednosti, ki jo imajo državljani zaradi vse tesnejših odnosov z EU v času priprav na članstvo. Državljani morajo biti bolje seznanjeni z ugodnostmi, kot so predpristopna finančna pomoč ter tehnični nasveti, poenostavitev vizumskih postopkov in štipendiranje.

Za učinkovitejše obveščanje o širitvi Komisija poziva vlade držav članic ter držav kandidatk in potencialnih kandidatk, da pripravijo načrte obveščanja. Ti načrti naj bodo namenjeni oblikovalcem javnega mnenja iz politike, medijev, akademskih krogov, gospodarstva ter iz vrst socialnih partnerjev in mladine. Novi mehanizem Komisije za spodbujanje razvoja civilne družbe in dialoga bo prav tako prispeval k tem prizadevanjem.

Države članice morajo prevzeti vodilno vlogo pri pojasnjevanju in zagovarjanju politik, ki so jih sprejele, spodbujati dialog in pojasnjevati prednosti širitve. Poslanci Evropskega parlamenta in nacionalnih parlamentov, pa tudi regionalne in lokalne oblasti in civilna družba morajo prav tako igrati osrednjo vlogo. Ti akterji, ki so najbližje javnosti, imajo ključno vlogo pri sprožitvi razprav o širitvi, ki bodo temeljile na točnih informacijah.

Komisija bo ta prizadevanja dopolnila z obveščanjem o širitveni politiki EU, vključno s predpristopno pomočjo. Z miti se bo spopadla tako, da bo posredovala dejstva. V celoti bo uporabljala svoja predstavništva v državah članicah in delegacije v državah, ki so vključene v širitev. Prizadevala si bo za dialog o širitvi s ključnimi oblikovalci javnega mnenja in bo gradila na izkušnjah, ki jih je leta 2007 pridobila s številnimi uspešnimi projekti obveščanja, zlasti v sodelovanju z gospodarskimi zbornicami in študentskimi organizacijami.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA

Glede na zgoraj navedeno analizo Komisija predlaga naslednje sklepne ugotovitve:

- 1) Širitev je prispevala k miru, demokraciji in stabilnosti po vsej celini ter je dala konkretne koristi v smislu spodbujanja trgovine in naložb ter gospodarske rasti. Unija je danes bolj konkurenčna in boljše pripravljena odzivati se na izzive globalizacije. S širitvijo se je povečal pomen EU v svetu.
- 2) Širitev EU je skrbno voden proces v skladu s prenovljenim soglasjem, določenim na zasedanju Evropskega sveta decembra 2006. To soglasje temelji na načelih utrjevanja zavez, uveljavljanja pravičnih in strogih pogojev ter boljšega obveščanja javnosti, skupaj s sposobnostjo EU za vključevanje novih članic. Sedanji širitveni načrt zajema države Zahodnega Balkana in Turčijo, ki jim je dana možnost postati članice EU, ko izpolnijo pogoje.
- 3) Komisija je sprejela ukrepe za izboljšanje kakovosti širitvenega procesa. Težavna vprašanja v zvezi z reformami se zdaj obravnavajo že v zgodnji fazi procesa, v katerega so vključeni rezultati političnega in gospodarskega dialoga. V pristopnih pogajanjih se zdaj merila uspešnosti v polnem obsegu uporabljajo kot pogoji za odpiranje in zapiranje poglavij. Komisija spodbuja večjo preglednost med drugim tako, da poročila o pregledu usklajenosti zakonodaje objavlja za javnost ter pripravlja prve študije učinka. Vsaka država na svoji poti v EU napreduje od ene stopnje do druge, ko izpolni potrebne pogoje v skladu s časovnim načrtom za Zahodni Balkan, določenim leta 2005.
- 4) Države, ki so vključene v širitveni proces, se še vedno srečujejo z velikimi izzivi. Bistvenega pomena je, da se ohranita vidnost in verodostojnost njihovih možnosti za pristop. Vsaka država bo ocenjena glede na svoje zasluge. Še vedno so potrebna precejšnja prizadevanja za obravnavo temeljnih vprašanj, kot so izgradnja države, pravna država, sprava ter upravna in pravosodna reforma, pa tudi za boj proti terorizmu in organiziranemu kriminalu. Dobri sosedski odnosi so še naprej ključnega pomena.
- 5) Pristopna pogajanja s Hrvaško dobro napredujejo in vstopajo v odločilno fazo. To je za celotno regijo dokaz, da je evropska perspektiva resnična. Hrvaška mora doseči še večji napredek, predvsem pri pravosodni in upravni reformi, pravicah manjšin ter vračanju beguncev, pa tudi pri prestrukturiranju jeklarske in ladjedelniške industrije.
- 6) Turčija je uvedla pomembne reforme, odkar je leta 1999 postala država kandidatka. Državo je v preteklem letu doletela ustavna kriza, zaradi česar so bile razpisane predčasne parlamentarne volitve. Te so bile svobodne in pravične, novi parlament pa je predstavnik politične raznovrstnosti države. Predsednik Republike je bil izvoljen v skladu z ustavnimi pravili in v civilno-vojaških odnosih je prevladala demokracija. Turčija mora zdaj svojim političnim reformam dati nov zagon. Čim prej mora izvesti pomembne nadaljnje ukrepe, zlasti na področju svobode izražanja (člen 301 Kazenskega zakonika in druga zadevna zakonodaja) ter pravic nemuslimanskih verskih skupnosti. Prav tako so potrebne dodatne izboljšave, predvsem na področju pravosodne reforme, boja proti korupciji, krepitve pravic žensk, otrok in sindikatov, kulturnih pravic, pa tudi civilnega nadzora nad varnostnimi silami.

Turčija ni izpolnila svoje zaveze glede popolnega nediskriminatornega izvajanja Dodatnega protokola k pridružitvenemu sporazumu, niti ni dosegla napredka pri normalizaciji dvostranskih odnosov z Republiko Ciper. Komisija bo še naprej poročala s svojimi prihodnjimi letnimi poročili v skladu s sklepi Sveta z dne 11. decembra 2006, ki jih je odobril Evropski svet.

- 7) Status Kosova je treba čim prej razjasniti. Enotnost EU je v tem pogledu bistvenega pomena. Komisija v celoti podpira delo trojke. Potrebna je trajna rešitev, ki bo zagotovila demokratično in večetnično Kosovo ter prispevala k regionalni stabilnosti.
- 8) Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je dosegla napredek, vendar mora še pospešiti hitrost izvajanja reform na ključnih področjih. Albanija in Črna gora sta dosegli napredek na številnih področjih, vendar se še vedno srečujeta z velikimi izzivi. Bosna in Hercegovina mora še prevzeti polno odgovornost za vodenje države in napredovati pri reformah, zlasti pri reformi policije. Srbija je pokazala, da ima upravno zmogljivost, ki ji omogoča doseči precejšen napredek pri uresničevanju njene evropske perspektive. To je dokazala z učinkovitim vodenjem tehničnih pogajanj glede stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma. Vendar pa mora Srbija za podpis SPS še doseči polno sodelovanje z MKSJ. Regija kot celota mora napredovati pri izgradnji modernih demokracij in razvijanju politične kulture, ki temelji na dialogu in strpnosti.

V skladu z navedenim

- (a) Komisija v naslednjem letu pričakuje precejšnji napredek v pristopnih pogajanjih s Hrvaško, ki bo omogočil odprtje velikega števila poglavij in začasen zaključek več poglavij, če bo država ohranila potrebno dinamiko reform in izpolnila merila uspešnosti.
- (b) Komisija pričakuje, da bodo pristopna pogajanja Turčije v naslednjem letu napredovala. Poglavja, za katera so bile tehnične priprave zaključene, bi bilo treba odpreti v skladu z ustaljenimi postopki.

Hitrost pogajanj je odvisna od rezultatov, doseženih v zvezi z reformami v Turčiji. Napredek Turčije bi lahko dobil zagon, če državi uspe izpolniti merila uspešnosti za odprtje poglavij.

Komisija je predlagala Svetu, da bi morala revizija določb v zvezi s svobodo izražanja v turškem kazenskem zakoniku (člen 301 in druga zadevna zakonodaja) pomeniti merilo uspešnosti za odprtje ključnega poglavja o pravosodju in temeljnih pravicah.

V skladu s sklepi Sveta z dne 11. decembra 2006 bi morala Turčija izpolniti zaveze glede popolnega in nediskriminatornega izvajanja Dodatnega protokola k pridružitvenemu sporazumu in dokler tega ne stori, se osem poglavij ne bo odprlo.

- (c) EU je pripravljena zagotavljati nadaljnjo pomoč za dosego stabilnosti na Kosovu in v regiji ter se odzivati na razvoj dogodkov, pri čemer bo uporabila vse možnosti, ki jih dajejo njeni instrumenti politik.

- (d) Če bodo pogoji izpolnjeni, bodo leta 2008 stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi zaključeni z vsemi državami Zahodnega Balkana, kar pomeni, da bodo takrat podpisani ali pa bodo začeli veljati.
- (e) Države Zahodnega Balkana bodo prevzele odgovornost za regionalno sodelovanje s prehodom iz Pakta stabilnosti na novi Svet za regionalno sodelovanje v okviru Procesu sodelovanja v jugovzhodni Evropi. EU bo še naprej podpirala prevzemanje lokalne odgovornosti za pobude na področju regionalnega sodelovanja.
- (f) Posebna pozornost bo namenjena spodbujanju stikov med ljudmi iz držav Zahodnega Balkana in EU. Kot naslednji korak po sklenitvi sporazumov o poenostavitvi vizumskih postopkov in o ponovnem sprejemu bo Komisija sprožila dialog o liberalizaciji vizumskega režima za državljane držav Zahodnega Balkana.
- (g) Komisija bo v začetku leta 2008 sprejela sporočilo, v katerem bo ocenila razvoj in predlagala nadaljnje korake pri uresničevanju solunske agende ter salzburškega sporočila glede spodbujanja usmerjenosti držav Zahodnega Balkana k EU.
- (h) Komisija zdaj predlaga revidirana partnerstva za pristop in evropska partnerstva, ki določajo posodobljene prednostne naloge reform. Temeljna vprašanja v zvezi z izgradnjo države in upravljanjem države ter upravno in pravosodno reformo je treba obravnavati v zgodnji fazi.
- (i) Te prednostne naloge se bodo odražale v načrtovanju finančne pomoči v okviru novega Instrumenta za predpristopno pomoč (IPA). Prav tako bo Komisija v okviru IPA uvedla nov finančni mehanizem za spodbujanje dialoga in razvoja civilne družbe, predvsem s krepitvijo zmogljivosti in projekti izmenjave. Zagotovila bo tesnejše usklajevanje z drugimi donatorji in okrepila sodelovanje z EIB, pa tudi z EBOR ter drugimi mednarodnimi finančnimi institucijami.
- (j) Še vedno je bistvenega pomena, da se za širitev zagotovi podpora javnosti. Pomembno je prisluhniti državljanom in se odzivati na njihove skrbi z zagotavljanjem jasnih dejstev in informacij. Obveščanje o širitvi je skupna odgovornost, ki zahteva dejavno sodelovanje držav članic. Komisija bo še naprej prispevala svoj delež skupaj z Evropskim parlamentom, nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi ter civilno družbo.

PRILOGA

Sklepne ugotovitve glede Albanije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije, Črne gore, Srbije, Kosova⁸, Turčije

Albanija

Kar zadeva **politična merila**, je Albanija dosegla nekaj napredka na področju demokracije in pravne države. Albanija je imela še naprej pozitivno vlogo pri ohranjanju stabilnosti v regiji. Vendar pa se morata razviti demokratična kultura in zlasti konstruktiven dialog med političnimi strankami, da bi se omogočilo učinkovito in pregledno delovanje političnega sistema. Parlament mora doseči še precejšen napredek pri spodbujanju reform. Boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu pomeni velik izziv.

Nekaj napredka je bilo doseženega na področju **demokracije in pravne države**. Albanski parlament je izpolnil svojo ustavno vlogo pri volitvah novega predsednika. Vendar pa je pomanjkanje pripravljenosti političnih strank za sodelovanje še naprej ovirala reforme, zlasti na področju volitev in pravosodja. Albanija je dosegla nekaj napredka pri krepitvi svojih *vladnih* struktur za izvajanje zavez do EU in obravnavanje lastnih razvojnih potreb. Usklajevanje in zmogljivosti so še vedno šibki, strateško načrtovanje pa je treba izboljšati. V *javni upravi* Albanije je bilo manj fluktuacije, vendar pa so potrebna velika prizadevanja, da bi se zagotovili učinkovitost in nepristranskost, vključno s popolnim izvajanjem zakona o državni upravi. Pooblastila oddelka javne uprave je treba povečati. Pomanjkljivosti pri upravljanju človeških virov v javni upravi so na splošno še vedno razširjene.

Napredek pri reformi *pravosodnega sistema* je bil omejen. Postopki za ocenjevanje sodnikov so se izboljšali, sistem sodišč se je racionaliziral in izvrševanje sodb se je nekoliko pospešilo. Vendar pa je sodstvo še naprej slabo delovalo zaradi korupcije in pomanjkanja neodvisnosti, preglednosti ter učinkovitosti. Zakonodaja, ki je načrtovana za obravnavo teh vprašanj, bi že morala biti sprejeta.

Vlada je začela izvajati bolj strateški pristop k *boju proti korupciji*, ki spada med ključne prednostne naloge evropskega partnerstva. Zakonodaja na področju javnih naročil se je izboljšala. Preiskave v boju proti korupciji so omogočile odvzem prostosti več visokih uradnikov. Vendar pa je korupcija široko razširjena in pomeni zelo resen problem. Potrebna je še veliko dela glede vseh vidikov tega vprašanja, vključno z odgovornostjo sodstva in preglednostjo financiranja političnih strank.

Nekaj napredka je bilo doseženega v zvezi s **človekovimi pravicami in zaščito manjšin**. Albanija je odpravila smrtno kazen v vseh primerih. Nova zakonodaja je usmerjena v napeljevalce h krvnemu maščevanju. Formalna navodila tožilcem in sodni policiji so poudarila potrebo po spoštovanju človekovih pravic v kazenskih postopkih. Pogoji pridržanja so še vedno slabi. Bivalni pogoji v prostorih za pridržanje so se nekoliko izboljšali in večina pripornikov je bilo premeščenih v nove, za to namenjene oddelke v zaporih. Vendar so zapori še naprej prenatrpani. Še vedno so potrebni znatno boljše uveljavljanje pravil o človekovih pravicah ter sistematski kazenski pregon kršiteljev človekovih pravic. Zakonodaja o zagotavljanju brezplačne pravne pomoči je še naprej neustrezna.

⁸ V skladu z resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244.

Albanija je dosegla nekaj napredka na področju *svobode izražanja*, ki spada med ključne prednostne naloge evropskega partnerstva. Dogovorjen je bil akcijski načrt za razvoj nove zakonodaje na področju radijske in televizijske radiodifuzije. Pripravljalni odbor javne radiotelevizije zdaj vključuje predstavnike iz civilne družbe. Konkurenčni okvir v tem sektorju se je okrepil. Vendar pa so vladne odločitve glede podeljevanja licenc medijem in pobiranja davkov povzročile obtožbe glede pristranskosti. Reforma mora v večji meri temeljiti na soglasju in usklajevanju, zlasti glede radijske in televizijske radiodifuzije in preglednosti lastništva medijev. Potrebno je boljše izvajanje obstoječe zakonodaje.

Pravni okvir za organizacije civilne družbe je ugoden, vendar pa so skupine civilne družbe še naprej šibke. Niso dovolj vključene v proces oblikovanja politike in primanjkuje jim viri, organizacijske zmogljivosti, spretnosti zastopanja interesov ter regionalne povezave.

Nekoliko so se okrepile *pravice žensk*. Nova zakonodaja glede nasilja v družini je omogočila ustanovitev posebnega oddelka ministrstva, ki je pristojno za obravnavo vprašanj na področju enakosti spolov. Vendar zaščita žensk pred vsemi oblikami nasilja še vedno ni zadostna. Zakonodajo je treba okrepiti in v celoti izvajati. Nekoliko so se okrepile tudi *pravice otrok*. Okrepili so se obravnavanje mladoletniškega prestopništva, spremljanje na področju pravic otrok in primarno izobraževanje. Nadaljnji napredek ovirajo zamude pri sprejemanju ključne zakonodaje, zlasti glede registracije rojstev, in pomanjkanje sredstev. Storitve socialnega skrbstva so se nekoliko izboljšale, pri čemer so se povečala sredstva, namenjena državljanom. Vendar so ukrepi v podporo *socialno ranljivih ljudi in invalidov* še vedno omejeni. Z večjim usklajevanjem med vladnimi službami bi se lahko dosegli boljši rezultati.

Napredek je bil dosežen pri krepitvi *lastninskih pravic*, ki spada med ključne prednostne naloge evropskega partnerstva. Vlada je sprejela strategijo, ki povezuje postopke prve registracije nepremičnin, vračanja premoženja, kompenzacije in zakonodaje na področju črne gradnje. Boljše upravljanje vračanja premoženja in določanja kompenzacij je nekoliko pospešilo obravnavo zahtevkov, ki pa kljub temu še vedno poteka počasi. Potrebno je ustrezno usklajevanje registracije, vračanja, kompenziranja in legalizacije ter nadaljnje pospeševanje obravnave s tem povezanih zahtevkov.

Da bi izpolnila svoje zaveze glede zaščite *manjšin*, je Albanija sprejela nekatere ukrepe, zlasti za spodbujanje uporabe jezikov manjšin in tradicionalnih krajevnih imen. Nadaljnji napredek je oviran zaradi pomanjkanja zanesljivih podatkov o številu pripadnikov in položaju manjšin. Sprejeti so bili nekateri ukrepi za izboljšanje položaja *Romov*, vendar je bil učinek teh ukrepov omejen. Romska manjšina še vedno živi v zelo težkih življenjskih pogojih in se sooča z diskriminacijo, zlasti na področjih izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva, nastanitve ter zaposlovanja.

V zvezi z *regionalnimi vprašanji in mednarodnimi obveznostmi* je Albanija še naprej ohranjala dobre dvostranske in večstranske odnose z drugimi državami Zahodnega Balkana ter sosednjimi državami članicami EU. Država je še naprej dejavno vključena v regionalno sodelovanje, med drugim tudi v okviru Procesu sodelovanja v jugovzhodni Evropi (SEECP) in Sveta za regionalno sodelovanje ter spremenjenega Srednjeevropskega sporazuma o prosti trgovini (CEFTA). Albanija je ohranila konstruktiven pristop glede reševanja vprašanja statusa Kosova, kar je prispevalo k stabilnosti v regiji. V zvezi z Mednarodnim kazenskim sodiščem pa dvostranski sporazum z Združenimi državami Amerike o imuniteti ni v skladu z zadevnim skupnim stališčem in vodilnimi načeli EU.

Albansko **gospodarstvo** se je še naprej močno krepilo. Ohranila se je splošna makroekonomska stabilnost, vendar se je zunanji primanjkljaj povečal, v glavnem zaradi krize v energetskega sektorju. Neustrezno uresničevanje pravne države še naprej onemogoča nemoteno delovanje tržnega gospodarstva in negativno vpliva na poslovno okolje. Skromna infrastruktura in nezanesljiva oskrba z energijo sta še naprej ovirali gospodarski razvoj.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Albanija dosegla napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Še vedno so potrebne zahtevne reforme, da bo država v dolgoročnem obdobju kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Politično soglasje o bistvenih elementih gospodarske politike je bilo na splošno ohranjeno. Prav tako se je večinoma ohranila makroekonomska stabilnost. Gospodarska rast je bila kljub težavam pri oskrbi z energijo še vedno močna. Denarna politika je bila še naprej zaupanja vredna in je zagotavljala zelo nizko inflacijo. Raven registrirane brezposelnosti je sicer visoka, vendar še naprej pada. Davčni prihodki so bili na splošno v skladu s cilji in izvrševanje proračuna se je izboljšalo. Reforme javnih financ so napredovale, vendar proračunska tveganja ostajajo. Na splošno je bila kombinacija različnih makroekonomskih politik ustrezna. Po znatnih zaostankih v letu 2006 je privatizacija dobila nov zagon leta 2007. Bančni sektor v zasebni lasti se razvija in je na splošno zdrav. Število posojil se je še naprej večalo. Regulativni okvir za bančni nadzor je dobro razvit. Stopnja trgovinske povezanosti z EU je še vedno dokaj visoka.

Vendar pa se je zunanji primanjkljaj še povečal, večinoma zaradi težav v energetskega sektorju. Nekaj napredka je bilo doseženega v zvezi z izvrševanjem sodnih odločb in priznavanjem lastninskih pravic, vendar pomanjkljivosti v pravosodnem sistemu in izvrševanju prava negativno vplivajo na poslovno ozračje. Čeprav so se postopki za registracijo podjetij začeli izboljševati, pomanjkanje upravne učinkovitosti ovira vstop na trg in izstop iz njega. Nekaj napredka je bilo doseženega na področju nadzora finančnih udeležencev, ki niso banke, vendar bi ga bilo mogoče še bolj okrepiti, zlasti na področju pokojninskih zavarovanj. Še vedno obstaja strukturna brezposelnost. Pomanjkanje kvalificiranega osebja in slaba infrastruktura ovirata razvoj zasebnega sektorja, ki bi lahko trajnostno prispeval k razvoju države. Velik obseg sive ekonomije, ki jo spodbujajo stalne pomanjkljivosti v izvajanju zakonodaje in regulativnem okviru, zmanjšuje davčno osnovo, ovira sposobnost vlade za izvajanje gospodarskih politik in negativno vpliva na poslovno okolje.

Albanija je dosegla napredek pri usklajevanju svoje zakonodaje, politik ter zmogljivosti z **evropskimi standardi** in izvaja svoje trgovinske zaveze iz začasnega sporazuma. Na nekaterih področjih, kot so carina, konkurenca in boj proti organiziranemu kriminalu, se je napredek, dosežen v prejšnjih letih, ohranil. Na drugih področjih, kot so energija, promet in pravice intelektualne lastnine, je bil napredek še naprej omejen. Pospeševanje reforme na področjih, kot sta veterinarski in fitosanitarni nadzor, je bistvenega pomena za popolno izvajanje stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma (SPS). Upravna zmogljivost za izvajanje določb, ki ne zadevajo trgovine, ter učinkovito izvajanje zakonov pomenita izziv v smislu doseganja trajnih rezultatov pri izvajanju SPS.

Napredek je bil dosežen na nekaterih področjih *notranjega trga*, vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi se izpolnile obveznosti Albanije na podlagi SPS. Dober napredek je bil dosežen pri sprejemanju standardov in akreditiranju. Zmogljivost za meroslovje in nadzor trga se krepi, vendar so potrebne izboljšave zakonodaje. Na področju *varstva potrošnikov* so potrebne izboljšave pri obravnavanju pritožb in reševanju sporov. Negotovosti v zvezi z lastninskimi pravicami ovirajo *ustanavljanje podjetij*. Še vedno obstajajo nekatere omejitve glede *gibanja kapitala*.

V *carini* je bil dosežen napredek na področju računalniškega vodenja. To je Albaniji pomagalo učinkovito izvajati trgovinske določbe SPS. Prihodki od carin so se še naprej povečevali. Albanija je izvedla tarifna znižanja, ki so določena v začasnem sporazumu. Vendar pa so potrebne izboljšave v infrastrukturi in usklajevanju s praksami EU. Upravljanje *davkov* je bilo poenostavljeno, na področju računalniškega vodenja in obravnavanja pritožb davčnih zavezancev pa je bil dosežen napredek. Vendar pa delež pobranega davka ostaja nizek. Potrebna sta izčrpna strategija za pobiranje davkov in davčni nadzor ter nadaljnje usklajevanje z zakonodajo in standardi EU.

Na področju *konkurence* je bil dosežen napredek. Albanski organ, pristojen za konkurenco, se je okrepil. Ocenil je več priglasitev koncentracij in naložil globe za kršitve pravil konkurence. Vendar pa so potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi se zagotovilo usposabljanje za osebje organa, pristojnega za konkurenco. Albanija je dosegla napredek pri izpolnjevanju obveznosti iz SPS v zvezi z državno pomočjo. Oddelek za državne pomoči je postal neodvisen od Ministrstva za gospodarstvo, kar zadeva poročanje. Oddelek za državne pomoči je še naprej ocenjeval in posodabljal seznam programov državne pomoči.

Odobrena je bila nova zakonodaja o *javnih naročilih*, ki je skladnejša s standardi EU. Urad za javna naročila se krepi, vendar bi bilo treba njegovo upravno zmogljivost še povečati, da bi lahko ustrezno izvajal novo zakonodajo. Treba je zagotoviti nepristranskost postopkov pregleda. Kar zadeva *pravice intelektualne lastnine (PIL)*, je Urad za varstvo avtorskih pravic začel delovati in Albanija je ratificirala mednarodne instrumente o registraciji modelov. Vendar pa je uveljavljanje pravic intelektualne lastnine še vedno slabo. Ne Generalni direktorat za patente in blagovne znamke ne Urad za varstvo avtorskih pravic nimata ustreznih virov niti strokovnega znanja. Na področju industrijske lastnine je potrebna nova zakonodaja, ki bi bila v skladu s standardi EU. Poleg tega so potrebna znatna nadaljnja prizadevanja, da bi se izpolnile obveznosti glede pravic intelektualne lastnine iz začasnega sporazuma.

Nekaj napredka je bilo doseženega v zvezi z evropskimi standardi na področju *politike zaposlovanja in socialne politike*. Uvedeni so bili programi za spodbujanje zaposlovanja ranljivih skupin, s sprejetjem zakona o inšpekciji dela pa sta se okrepila institucionalni in regulativni okvir. Vendar pa je zmogljivost inšpektorata za delo še vedno omejena, medtem ko je izvajanje varnosti in zdravja pri delu še vedno slabo. Pomanjkljive informacije in sistemi upravljanja ovirajo oceno socialnega razvoja in razmer na področju zaposlovanja, pa tudi razvoj ustreznih strategij za zaposlovanje in socialno vključevanje. Določen napredek je bil dosežen glede evropskih standardov na področju *izobraževanja*. Proračunska sredstva za izobraževanje so se znatno povečala. Začelo se je izvajanje nacionalnih strategij za preduniverzitetno izobraževanje ter poklicno usposabljanje in odobren je bil nov zakon o visokošolskem izobraževanju.

Na področju nekaterih *sektorskih politik* je bil dosežen napredek. Kar zadeva *industrijo in MSP*, je bil uveden državni center za registracijo, da bi se olajšala registracija podjetij. Odobrena je bila strategija za spodbujanje konkurenčnosti MSP. Pripravljen je posodobljen akcijski načrt za obravnavo sive ekonomije in odpravo upravnih ovir za naložbe. Ustanovljeni so bili skladi za zavarovanje izvoznih kreditov. Akcijski načrt glede odstranitve upravnih ovir za naložbe je bil posodobljen. Vendar je potreben nadaljnji napredek pri preprečevanju sive ekonomije in izboljšanju poslovnega okolja. Napredek na področju *kmetijstva* je bil omejen. Uvedene so bile nekatere pobude za povečanje proizvodnje, vendar konkurenčnost kmetijskega sektorja ostaja skromna. Skladnost z *veterinarskimi in fitosanitarnimi* standardi EU, ki so potrebni za uživanje tržnih pogojev iz SPS in začasnega sporazuma, je še vedno slaba. Nekaj napredka je bilo doseženega na področju nadzora in inšpekcije *ribištva*, čeprav se prekomerno izkoriščanje in nezakonit ribolov nadaljujeta.

Kar zadeva *okolje*, je bilo nekaj napredka doseženega na področju horizontalne zakonodaje, vendar je izvajanje še naprej slabo. Potrebna so nadaljnja prizadevanja na področju upravljanja odpadkov in kakovosti vode. Upravno zmogljivost je treba okrepiti, da se bo lahko izvajala že prenesena zakonodaja. Na področju *prometa* je bil napredek omejen. Albanija je ratificirala Sporazum o skupnem evropskem zračnem prostoru (ECAA) in se pripravlja na izvajanje prve prehodne faze. Dejavno sodeluje pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja in v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo ter je odobrila drugi tekoči večletni načrt za obdobje 2007–2011. Precejšen napredek je potreben v zvezi z varnostjo pomorskega prometa.

Na področju *energetike* Albanija ni bila sposobna zagotoviti varne oskrbe z električno energijo. Za izpolnjevanje zahtev Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo so potrebna znatna prizadevanja. Albanija je kot podpisnica Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo od julija 2007 dolžna izvajati zadevno zakonodajo EU, zlasti na področju energije. Kljub določenemu napredku, vključno z novo zakonodajo o koncesijah za proizvodnjo hidroenergije in nekoliko večjim uspehom pri izterjavi odprtih računov, je energetska sektor še vedno kritičen. To ovira gospodarski in socialni razvoj države.

Pri sprejemanju ukrepov za izpolnjevanje obveznosti iz SPS glede *informacijske družbe in medijev* je Albanija v zaostanku. Liberalizacija trga na področju elektronskih komunikacij in informacijskih tehnologij je še vedno v zgodnji fazi. Regulativni okvir še ni usklajen s pravnim redom Skupnosti in regulativni organ na področju telekomunikacij mora svoje zmogljivosti še razviti. V zvezi s *finančni nadzorom* je bil sprejet nov zakon o notranji reviziji. Ustrezno inšpekcijsko službo je treba še razviti. Na področju *statistike* je bil napredek sprejemljiv. Uvedena je bila večina glavnih statističnih klasifikacij, ki so skladne s standardi EU.

Kar zadeva *pravico, svobodo in varnost*, je bil na nekaterih področjih dosežen napredek. Na splošno je potrebno nadaljnje izboljšanje. Tehnologija za izdajanje *vizumov* in za varnost diplomatskih ter službenih potnih listov se je izboljšala. Albanija in EU sta podpisali sporazum o poenostavitvi vizumskih postopkov. Treba bi bilo izdajati biometrične potne liste, ki so skladni s standardi EU. Potrebne so nadaljnje spremembe Zakona o tujcih, da bi se dosegli standardi EU.

Novo infrastrukturo, razširjene povezave IT in boljše sodelovanje med pristojnimi organi ter čezmejno policijsko sodelovanje so omogočili boljši *nadzor meja*. Vlada je sprejela strategijo za usklajeno upravljanje meja. Infrastruktura na mejnih prehodih še vedno ne dosega standardov EU. Zakoni o *azilu* so skladni z mednarodnimi standardi, vendar skladna strategija za področje azila še ni bila pripravljena in izvajanje je še vedno slabo. Ustanovljena je bila enota za nadzor izvajanja nacionalne strategije na področju *migracij*. Kontrola priseljevanja na mejah je zdaj nekoliko učinkovitejša, vendar bi se lahko še izboljšala. Albanija je z Avstrijo podpisala protokol o ponovnem sprejemu na podlagi Sporazuma o ponovnem sprejemu med ES in Albanijo iz leta 2006. Vendar je potrebno učinkovitejše upravljanje podatkov in boljše sodelovanje s sosednjimi državami. Zaposlovanje v mejni policiji mora biti stabilnejše, zlasti za ustrezno izvajanje sporazuma o ponovnem sprejemu med ES in Albanijo.

Bančni sistem se bolje uporablja v boju proti *pranju denarja*; večina plač v javni upravi se zdaj izplačuje prek bank. Prikrivanje ukradenega blaga se zdaj obravnava kot kaznivo dejanje. Skupna preiskovalna enota povezuje Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za finance, državno tožilstvo in državno obveščevalno službo. Vendar so dejanski rezultati boja proti pranju denarja še vedno skromni. Treba je izboljšati zakonodajo, vire in strokovno znanje za preiskave, tehnološko podporo ter medinstitucionalno sodelovanje.

Vse bolj se uporabljajo medsektorske delovne skupine za boj proti *prepovedanim drogam*. Sodelovanje s tujimi partnerji se izboljšuje. Gradi se ustreza infrastruktura za hrambo zaseženih prepovedanih drog. Vendar je trgovanje s prepovedanimi drogami še vedno resen problem. Zasežene so bile velike količine *prepovedanih drog*, ki pa so v primerjavi s količinami, ki se po ocenah pretihotapijo čez Albanijo, še vedno majhne. Potrebna sta večja odločnost in boljše sodelovanje med policijo ter sodstvom, da bi se na podlagi ustreznih obtožb lahko začel pregon zoper trgovce s prepovedanimi drogami in podkupljive uradnike. Treba je izboljšati ukrepe ter opremo za preprečevanje in odkrivanje na mejah.

Sprejet je bil nov zakon o nacionalni *policiji*, ki bi moral omogočiti depolitizacijo policije. Konvencija o policijskem sodelovanju v jugovzhodni Evropi, ki je zdaj ratificirana, in sporazum z Europolom omogočata intenzivnejše mednarodno sodelovanje. Vendar pa se je število policijskega osebja zmanjšalo, ne da bi se pri tem ustrezno upoštevala potreba po ohranjanju zmogljivosti in neprekinjenega delovanja ključnih enot. Uspeh preiskav in sodnega pregona še vedno ovira slaba komunikacija med policijo in tožilci. Okrepiti je treba upravljanje policije in notranje strukture nadzora.

Organiziran kriminal je še naprej zelo resen problem. Izvedeni so bili številni odvzemi prostosti oseb na visokih položajih. Odziv policije na resne oblike kaznivih dejanj se je izboljšal. Uvedena je bila nova taktična in preiskovalna oprema. Sodelovanje z Interpolom se je izboljšalo, na podlagi česar so se izvršili številni mednarodni nalogi za prijetje. Vendar se v zvezi z veliko mednarodnimi zahtevami za prijetje še ni ukrepalo. Boj proti organiziranemu kriminalu je otežen zaradi korupcije in slabe zaščite prič. Težave v zvezi z IT ovirajo uporabo obveščevalnih podatkov. Čeprav se je sodelovanje s sosednjimi državami na področju kraje vozil izboljšalo, je usklajevanje med organi v državi slabo in zmanjšuje učinkovitost.

Albanija je še naprej zavzeto preiskovala in sodno preganjala *trgovino z ljudmi*. Nadzor na mejah je postal nekoliko bolj učinkovit in mednarodno sodelovanje se je izboljšalo. Vendar pa je Albanija še vedno pomembna tranzitna država in število primerov trgovine z ljudmi za spolne storitve znotraj države se je povečalo. Zaradi slabe zaščite prič so le redke žrtve pripravljene pričati proti trgovcem z ljudmi. Zaradi slabega usklajevanja je ovirano izvajanje nacionalne strategije za boj proti trgovini z ljudmi.

Strukture policije za *boj proti terorizmu* in obveščevalna služba zdaj bolje sodelujejo. Sodelovanje z mednarodnimi udeleženci je prav tako dobro. Albanija je sprejela zakon o nadzoru izvoza vojaške opreme, ki je v skladu s pravnim redom Skupnosti. Vendar pa sta oprema in usposabljanje analitikov ter preiskovalcev za boj proti terorizmu še vedno nezadostna.

Zakon o *varstvu osebnih podatkov* je v postopku revizije, da bi se zagotovila njegova skladnost z evropskimi standardi. Vendar neodvisni nadzorni organ za varstvo podatkov, ki bi imel zadostna pooblastila, še ni vzpostavljen.

Bosna in Hercegovina

Kar zadeva **politična merila**, se je napredek Bosne in Hercegovine upočasnil. Zapletene institucionalne ureditve, neupoštevanje Daytonskega/Pariškega mirovnega sporazuma in nacionalistična retorika so spodkopale državni načrt reform. Treba je začeti obravnavati ključne prednostne naloge evropskega partnerstva. Političnim voditeljem Bosne in Hercegovine ni uspelo izvesti reforme policije. Pomanjkanje napredka pri tem in drugih pomembnih vprašanjih povzroča zamudo pri sklenitvi stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma (SPS).

Na področju **demokracije in pravne države** je bil napredek omejen. Sistem upravljanja države Bosne in Hercegovine še vedno vključuje precejšnjo mednarodno prisotnost. Urad visokega predstavnika/Posebne predstavnika EU (UVP) tesno sodeluje z Evropsko komisijo, da bi se Bosna in Hercegovina čim bolj približala EU. Vendar oblasti v Bosni in Hercegovini niso pokazale sposobnosti za večje prevzemanje odgovornosti in politično odgovornost v procesu. Nujno so potrebni ukrepi za zagotovitev učinkovitega delovanja državnih institucij. Svet za uresničevanje miru je odločil, da se zaprtje Urada visokega predstavnika preloži na 30. junij 2008 ter da se stanje ponovno prouči februarja 2008.

Volitve oktobra 2006 so na splošno potekale v skladu z mednarodnimi standardi. Vlada Republike Srbske je bila oblikovana novembra, za oblikovanje *vlade* na ravni centralne države ter vlade Federacije Bosne in Hercegovine pa so bili potrebni več kot štirje meseci. Nekaj napredka je bilo doseženega pri izboljševanju tehničnih in človeških virov državne *parlamentarne* skupščine, vendar je treba dodatno okrepiti pomembne odbore, kot je na primer odbor za evropsko povezovanje. Nobenega napredka ni bilo pri izboljšanju usklajevanja med centralno državo in njenima entitetama. Splošna storilnost izvršilnih in zakonodajnih institucij je še vedno skromna. Razprave o *ustavni* reformi so obtičale na mrtvi točki.

Na področju *javne uprave* je bilo doseženega nekaj napredka, vendar so še vedno potrebna precejšnja dodatna prizadevanja. Urad za reformo javne uprave se je okrepil in sprejeti so bili prvi koraki za izvajanje strategije reforme javne uprave, ki je ena ključnih prednostnih nalog evropskega partnerstva. Ustanovljen je bil sklad za reformo javne uprave, ki ga podpira EU. Izboljšala se je učinkovitost javnih služb in storjeni so bili nadaljnji koraki v smeri opremljanja ministrstev in institucij na ravni centralne države, zlasti v smislu števila zaposlenih in pisarniških prostorov. Potrebna bodo trajna prizadevanja, da bi se zagotovilo ustrezno izvajanje nacionalne strategije za javno upravo in napredek v smislu učinkovitih, strokovnih, stabilnih, preglednih ter odgovornih javnih služb.

Kar zadeva *pravosodni sistem*, je Bosna in Hercegovina dosegla napredek pri zmanjševanju svoje odvisnosti od mednarodne skupnosti s tem, da je mednarodne sodnike in tožilce nadomestila z lokalnimi. Vendar razdrobljenost sodnega sistema in razlike v pravnem okviru še naprej ovirajo delovanje pravosodja. Neodvisnost in učinkovitost pravosodnega sistema je treba dodatno okrepiti. Senat, ki je na ravni centralne države odgovoren za obravnavo vojnih zločinov, je še naprej učinkovito deloval. Vendar pa je treba storilce kaznivih dejanj odločneje preganjati na ravni entitet.

Bosna in Hercegovina je dosegla le majhen napredek v *boju proti korupciji*, ki ostaja splošno razširjena in pomeni resen problem. Nacionalna protikorupcijska strategija se ne izvaja ustrezno. Potrebno je več odločnega ukrepanja proti korupciji.

Na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin* je bil dosežen le majhen napredek. Treba je izboljšati splošno izvajanje mednarodnih *konvencij o človekovih pravicah*, Bosna in Hercegovina pa mora svojo zakonodajo še popolnoma uskladiti z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah. Prav tako bi se lahko izboljšale razmere v zvezi s preprečevanjem *slabega ravnanja* organov kazenskega pregona in bojem proti nekaznovanju, pa tudi glede zagotavljanja dostopa do pravnega varstva in enakosti pred zakonom. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za obravnavo delovanja *zaporniškega sistema* na splošno, vključno s slabimi življenjskimi pogoji zapornikov. *Verska nestrpnost* je še vedno problem. Federacija na področju *svobode izražanja* in medijev še ni sprejela zakona o javni radioteleviziji, ki je potreben za izpolnitev ene ključnih prednostnih nalog evropskega partnerstva. Bosna in Hercegovina je dosegla napredek pri zmanjšanju števila sodnih zaostankov v zadevah, povezanih s človekovimi pravicami, vendar sodbe sodišča niso vedno ustrezno izvršene.

Pravni okvir Bosne in Hercegovine vključuje določbe za zaščito pravic *žensk, otrok in socialno ranljivih družbenih skupin*, vendar je izvajanje na splošno slabo. Država še nima celovitega *protidiskriminacijskega* zakona. Na področju registracije združenj *sindikato* ni bilo nobenega napredka. Zapletena upravna ureditev in razdrobljenost zakonodaje po vsej državi še naprej ovirata socialni dialog. Nekaj napredka je bilo doseženega v zvezi s podporo, ki jo oblasti zagotavljajo za razvoj *civilne družbe*, čeprav ta sektor na splošno ostaja šibek.

Na področju zaščite *manjšin* so potrebna nadaljnja prizadevanja za boj proti nestrpnosti in etnični diskriminaciji, pa tudi za boljše izvajanje zakonodaje glede manjšin. Svet za nacionalne manjšine na ravni centralne države ter ustrezni organi na ravni entitet ne delujejo. Veliko beguncev in notranje razseljenih oseb ne prejema minimalne pokojnine in nima osnovnega zdravstvenega zavarovanja. Socialno in ekonomsko vključevanje povratnikov je še naprej problem. *Romska manjšina* še vedno živi v zelo težkih življenjskih pogojih in se sooča z diskriminacijo, zlasti na področjih izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva, nastanitve ter zaposlovanja. Za izvajanje nacionalne strategije za Rome so potrebni konkretni ukrepi.

Na področju *regionalnih vprašanj in mednarodnih obveznosti* je bilo doseženega nekaj napredka. Bosna in Hercegovina dejavno sodeluje v regionalnem sodelovanju in je podprla Proces sodelovanja v jugovzhodni Evropi (SEECP) ter Svet za regionalno sodelovanje (RCC). Sklenila je številne regionalne sporazume, vključno s spremenjenim Srednjeevropskim sporazumom o prosti trgovini (CEFTA), ki jih je zdaj treba ustrezno izvajati. Sodelovanje Bosne in Hercegovine z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ) se je izboljšalo in je zdaj na splošno zadovoljivo. Vendar je za podpis SPS in izpolnitev ene ključnih prednostnih nalog evropskega partnerstva še naprej potrebno popolno sodelovanje z MKSJ. Bosna in Hercegovina je sicer izpolnila večino zahtev, ki izhajajo iz njenega pristopa k Svetu Evrope, vendar zamuja z njihovim izvajanjem. V zvezi z Mednarodnim kazenskim sodiščem pa dvostranski sporazum z Združenimi državami Amerike o imuniteti ni v skladu z zadevnim skupnim stališčem in vodilnimi načeli EU.

Odnosi Bosne in Hercegovine z njenimi sosedami so bili na splošno dobri, čeprav so se pojavile nekatere napetosti, zlasti v zvezi s sodbo Meddržavnega sodišča o tožbi, ki jo je Bosna in Hercegovina vložila proti Srbiji in Črni gori glede genocida. Pri obravnavi odprtih vprašanj v zvezi s trgovino in mejo je bil dosežen le majhen napredek.

Gospodarstvo Bosne in Hercegovine se je še naprej naglo krepilo. Splošna makroekonomska stabilnost se je ohranila, vendar še vedno obstajajo tveganja za proračunsko vzdržnost. Trajna visoka raven brezposelnosti še naprej povzroča precejšnjo zaskrbljenost. Poslabšanje splošnega političnega ozračja v državi je povzročilo upočasnitev strukturne reforme in vplivalo na poslovno okolje. Gospodarsko povezovanje entitet na ravni države še ni popolnoma doseženo.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Bosna in Hercegovina dosegla majhen napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Potrebne so obsežne reforme, da bo država v dolgoročnem obdobju kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Gospodarska rast je bila še vedno visoka ter se je še pospešila in zunanjetrgovinska bilanca se je leta 2006 opazno izboljšala. Režim valutnega odbora je še naprej podpiral makroekonomsko stabilnost, inflacija pa se je zmanjšala na nizko raven, kakršna je bila zabeležena pred uvedbo DDV januarja 2006. Uvedba DDV je v letu 2006 povečala davčne prihodke. Federacija je sprejela ukrepe za izvedbo reforme neposrednega obdavčenja po zgledu enake reforme v Republiki Srbski januarja 2007, s čimer se je poenostavil davčni sistem in zmanjšala davčna bremenitev. Privatizacija v Republiki Srbski je napredovala, vodile pa so jo prodaje v telekomunikacijskem in naftnem sektorju. Leta 2007 so se znatno povešale tuje neposredne investicije, ki so prispevale k financiranju zunanjega primanjkljaja. Finančni sektor se je naglo razvijal, pri čemer se je cenovna konkurenčnost večinoma ohranila.

Vendar pa sta splošno politično ozračje in šibko domače soglasje o osnovnih načelih gospodarske politike povzročila upočasnitev reform na ravni entitet in tudi na drugih ravneh vlade. Pomanjkanje skladnosti in soglasja glede izvajanja reform se je zlasti pokazalo v Federaciji, v kateri sta se upočasnili privatizacija in prestrukturiranje podjetij v javni lasti. Brezposelnost ljub močni gospodarski rasti ostaja velika. Javna poraba, zlasti za socialno področje, se je močno povečala, kar je zmanjšalo kakovost konsolidacije proračuna in povečalo proračunska tveganja. Precejšnja strukturna togost ovira delovanje trga dela. Prestrukturiranje podjetij v državni lasti poteka počasi in napredek pri liberalizaciji mrežnih industrij je bil omejen. Na poslovno okolje še vedno negativno vplivajo precejšnje upravne pomanjkljivosti, slabo izvrševanje upniških in lastniških pravic ter precejšnje poseganje države v proizvodni sektor. Velik obseg sive ekonomije, ki jo spodbujajo pomanjkljivosti v izvajanju zakonodaje in regulativnem okviru, zmanjšuje davčno osnovo, ovira sposobnost vlade za izvajanje gospodarskih politik in negativno vpliva na poslovno okolje.

Na splošno je Bosna in Hercegovina dosegla omejen napredek pri usklajevanju svoje zakonodaje in politik z **evropskimi standardi**. Nekaj napredka je bilo doseženega na področjih, kot so konkurenca, promet, energija, upravljanje vizumov in azil. Na drugih področjih, kot so socialne politike in zaposlovanje, je bil napredek majhen. Upravni organi Bosne in Hercegovine so strokovno in učinkovito izvajali pogajanja o SPS, vendar se mora splošna upravna zmogljivost države okrepiti.

Kar zadeva **notranji trg**, je bilo na področju *prostega pretoka blaga* doseženega nekaj napredka. Priprave na področju standardizacije, certificiranja in nadzora trga so napredovale, vendar počasi. Pomanjkanje organov in postopkov za ugotavljanje skladnosti še vedno ovira izvozne zmogljivosti. Vzpostavitev strukture za nadzor trga, ki bi temeljila na ustrezni zakonodaji za proizvode, in postopna odprava nadzora proizvodov pred dajanjem le-teh v promet, še nista bili doseženi.

Omejen napredek je bil dosežen na področju *storitev, pravice do ustanavljanja in prava družb*. Registracija podjetij in pridobivanje dovoljenj sta še naprej težavna. Bančni nadzor ni bil prenesen na raven centralne države in je še vedno v pristojnosti entitet.

Na področju *prostega pretoka kapitala* ni bilo bistvenega razvoja, vendar priprave v Bosni in Hercegovini na tem področju potekajo zadovoljivo. V zvezi s *carinskimi pravili* je bil dosežen omejen dodatni napredek. Vprašanja, ki zaslužijo posebno pozornost, so pravila porekla, vrednotenje in proste cone. V zvezi z *obdavčevanjem* je bila stopnja pobranega DDV višja od pričakovane, vendar dogovor o sistemu za porazdelitev zbranih prihodkov med entiteti in okrožje Brčko še ni bil dosežen. Na področju usklajevanja neposrednega obdavčenja so bili sprejeti nekateri ukrepi.

Kar zadeva *konkurenco*, Bosna in Hercegovina vztrajno napreduje pri nadzoru na področju preprečevanja monopolov. Nekaj napredka je bilo doseženega tudi glede državne pomoči, saj je bil uveden prvi seznam državnih pomoči. Vendar pa še vedno ni vzpostavljen ustrezen regulativni okvir za državno pomoč. Na področju *javnih naročil* je bil dosežen določen napredek, zlasti z izboljšanjem delovanja Urada za javna naročila in revizijskega organa za javna naročila. Glede uveljavljanja *pravic intelektualne lastnine* je bil dosežen majhen napredek.

Nobenega napredka ni bilo v zvezi z evropskimi standardi na področju *socialne politike*, pri izpolnjevanju evropskih standardov na področju politike zaposlovanja pa je bil dosežen le majhen napredek. Politika in zakonodaja na področju sociale in zaposlovanja sta še vedno izredno razdrobljeni. Institucionalna ureditev države je še vedno resna ovira za razvoj potrebnih usklajenih pristopov. Nekaj napredka je bilo doseženega glede evropskih standardov na področju *izobraževanja*, zlasti s sprejetjem zakona o visokem šolstvu, ki podpira sodelovanje v Bolonjskem procesu. Potrebna so prizadevanja za krepitev usklajevanja med organi, ki so pristojni za izobraževanje na vseh ravneh vlade. Ločevanje otrok v šolah po etničnih skupinah je še vedno problem.

Majhen dodaten napredek je bil dosežen pri zagotavljanju obstoja pravega notranjega trga v Bosni in Hercegovini, ki spada med ključne prednostne naloge evropskega partnerstva. V tem pogledu državni zakoni o obveznostih, lizingu in farmacevtskih izdelkih še niso bili sprejeti.

Kar zadeva *sektorske politike*, ni bilo bistvenega razvoja na področju *industrije ter malih in srednje velikih podjetij (MSP)*. Strategija industrijske politike in strategija za razvoj MSP nista bili sprejeti.

Na področju *kmetijstva* je bil dosežen majhen napredek. Na ravni entitet se politika še vedno razvija, usklajevanje pa ni zadostno. Razvoj celovite kmetijske strategije zamuja, čeprav so bili sprejeti nekateri ukrepi za vzpostavitev potrebnega pravnega okvira na ravni centralne države. Izvajanje prehrabene, fitosanitarne in veterinarske zakonodaje je slabo, predvsem zaradi neustreznih človeških in finančnih virov ter slabe usklajenosti med pristojnimi službami na ravni centralne države in tistimi na ravni entitet. Priprave Bosne in Hercegovine na področju *okolja* so še vedno v začetni fazi. Okoljski zakon na ravni centralne države, ki bi oblikoval okvir za usklajeno zaščito okolja po vsej državi, ni bil sprejet, pa tudi državna agencija za okolje še ni bila ustanovljena. Na področju sodelovanja Bosne in Hercegovine pri razvoju vseevropskega *prometnega* omrežja je opaziti trajen, vendar počasen napredek, saj država dejavno sodeluje pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja in v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo. Bosna in Hercegovina se zdaj pripravlja na izvajanje prve prehodne faze Sporazuma o skupnem evropskem zračnem prostoru (ECAA).

Na področju *energetike* je bil dosežen majhen dodaten napredek. Kot pogodbenica Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo mora Bosna in Hercegovina izvajati ustrezno zakonodajo EU na področju energije, zlasti v zvezi s sektorjem plina. Na področju elektroenergetskega sektorja je bil prenos razčlenjen, ustanovljena pa sta bila tudi neodvisni upravljavec sistema (ISO) in podjetje za prenos (Transco). V zvezi s prenosom obveznosti med ISO in Transco se še vedno pojavljajo nekatere težave, kar negativno vpliva na delovanje sistema. Reforme v sektorju plina zelo zamujajo. Energetska strategija za vso državo še ni razvita.

Kar zadeva *informacijsko družbo in medije*, je regulativni organ za komunikacije dosegel nekaj napredka pri liberalizaciji telekomunikacijskega sektorja in približevanju zakonodaje v zvezi z avdiovizualnim sektorjem pravnemu redu Skupnosti. Vendar pa na področju javne radiotelevizije in ustanovitve informacijske agencije na ravni centralne države ni bil dosežen noben napredek. Na področju *finančnega nadzora* je bil dosežen le delni napredek.

Na področju *statistike* se sporazum o sodelovanju med statističnimi institucijami na ravni centralne države in entitet še ne izvaja ustrezno. Za zagotovitev učinkovitega statističnega sistema v Bosni in Hercegovini, ki bo skladen z zahtevami EU, so potrebna znatna dodatna prizadevanja.

Kar zadeva *pravico, svobodo in varnost*, je bil na področju *upravljanja vizumov in meja, azila ter migracije* dosežen določen napredek. Potrjena je bila odprava vizumske obveznosti za vse državljane EU. Na ravni EU so bili podpisani sporazumi o ponovnem sprejemu in sporazumi o poenostavitvi vizumskih postopkov. Dodaten napredek je bil dosežen pri oblikovanju učinkovitega azilnega sistema. Boljši rezultati so bili doseženi pri preprečevanju nezakonite migracije, čeprav se v zvezi z upravljanjem meja na splošno lahko še veliko doseže. Treba bi bilo izdajati biometrične potne liste, ki so skladni s standardi EU.

Na področju boja proti *pranju denarja* je bilo doseženega nekaj napredka. Enota finančnega nadzora ima zdaj ustrežnejše osebje, pa tudi izvrševanje se je izboljšalo. Pranje denarja je še vedno resen problem in zahteva trajna prizadevanja. Kar zadeva boj proti *prepovedanim drogam*, so bili z ustanovitvijo urada za preprečevanje zlorabe prepovedanih drog storjeni določeni ukrepi. Vendar mora Bosna in Hercegovina še razviti nacionalno politiko za boj proti prepovedanim drogam, ki bo skladna s standardi EU.

Delovanje *policije* se je nekoliko izboljšalo. Še naprej so se uporabljala orodja, kot so računalniško podprte preiskave, sistemi za kriminalno analizo in sodna medicina. Z Europolom je bil sklenjen strateški sporazum. Vendar pomanjkanje napredka pri reformi policije spodkopava možnost za združitev policijskih sil in povečanje njihove učinkovitosti.

Bosna in Hercegovina je dosegla le majhen dodaten napredek v zvezi z bojem proti *organiziranemu kriminalu in trgovini z ljudmi*, ki sta še vedno zaskrbljujoči področji. Izvajanje strategije za boj proti organiziranemu kriminalu ni bilo zadostno. Vpeljan je pravni okvir za boj proti organiziranemu kriminalu, vendar pa je treba izvajanje zakonodaje izboljšati. Državna varnostno-preiskovalna služba (SIPA) je izvedla več preiskav in odvzemov prostosti. Zdaj mora doseči svojo polno zmogljivost, zlasti v smislu osebja. Izveden je bil nacionalni akcijski načrt za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2005–2007, vendar strategija za nadaljnje ukrepanje ni bila oblikovana. Nedoslednosti med zakonodajo na ravni centralne države in na ravni entitet še naprej ovirajo kazenski pregon v zvezi s hudimi kaznivimi dejanji. Bosna in Hercegovina si je še naprej prizadevala za boj proti *terorizmu*, vendar so njeni viri še vedno nezadostni. Državna agencija za *varstvo podatkov* še ni bila ustanovljena.

Hrvaška

Hrvaška še naprej izpolnjuje **politična merila**. Na splošno je bil dosežen napredek, vendar so potrebna nadaljnja trajna prizadevanja na številnih področjih, kot so pravosodna in upravna reforma, boj proti korupciji, pravice manjšin in vračanje beguncev. Kratkoročne prednostne naloge partnerstva za pristop so bile le delno obravnavane.

Demokracija in pravna država sta bili dodatno okrepljeni. Vlada in tudi parlament sta še naprej delovala brez večjih težav. Vendar pa bi se v sodstvu, javni upravi in boju proti korupciji lahko še marsikaj naredilo. Pomembne izboljšave na teh področjih so bistvenega pomena pri oblikovanju trdne osnove za popolno izvajanje pravnega reda Skupnosti.

Napredek na področju reforme *javne uprave* je bil omejen. Sprejet je bil dokument o politiki, ki zajema osnovna načela za revizijo Zakona o splošnem upravnem postopku, pa tudi dva dodatna izvedbena predpisa za uporabo Zakona o državni upravi. Dosežene so bile nekatere izboljšave v usposabljanju uslužbencev javne uprave in upravljanju človeških virov. Vendar pa je bilo sprejetje splošnega strateškega okvira reforme in potrebnih predpisov za izvajanje Zakona o državni upravi spet preloženo. Upravni sistem je še vedno neučinkovit. Še naprej je

mogoče opaziti zelo razširjene pomanjkljivosti pri upravljanju človeških virov. Tudi državna uprava še vedno trpi zaradi velike fluktuacije zaposlenih in pomanjkanja usposobljenega osebja, pa tudi zaradi neprimerne političnega vpliva na vseh ravneh. Potrebna so nadaljnja trajna prizadevanja.

Nekaj napredka je bilo doseženega pri izvajanju strategije za reformo *pravosodnega sistema*. Sprejeti so bili zakonodajni in organizacijski ukrepi, katerih cilj je izboljšati delovanje sodstva. Pri zmanjševanju števila sodnih zaostankov je bil dosežen dodatni napredek. Vendar so te izboljšave za zdaj še nezadostne. Majhen napredek je bil dosežen glede izboljšanja odgovornosti, nepristranskosti, strokovnosti in pristojnosti sodstva. Število sodnih zaostankov je še vedno veliko. V zvezi z racionalizacijo mreže sodišč je bil dosežen majhen napredek. Kljub določenemu napredku je treba sodne postopke zoper vojne zločine še izboljšati. Vprašanje etničnih predsodkov do toženih strank srbske narodnosti je treba v celoti obravnavati, kot tudi zaščito prič. Reforma napreduje, vendar so potrebna precejšnja prizadevanja, da bi se odpravile pomanjkljivosti v pravosodnem sistemu.

Boj proti korupciji daje prve rezultate. Izvaja se program za boj proti korupciji za obdobje 2006–2008. Pravni okvir za boj proti korupciji se je še dodatno izboljšal. Urad za preprečevanje korupcije in organiziranega kriminala (USKOK) je postal dejavnejši in je sodeloval v preiskavi nekaterih pomembnih primerov korupcije. Vendar pa je korupcija še vedno zelo razširjena. Potrebna so večja prizadevanja za preprečevanje, odkrivanje in pregon korupcije. V primerih korupcije na visoki ravni ni bila vložena nobena obtožnica ali izrečena sodba. Pojem „nezdružljivosti funkcij“ ni dobro razumljen. Za izvajanje programa za boj proti terorizmu sta potrebna tesnejše usklajevanje in učinkovit ter nepristranski nadzor.

Nekaj napredka je bilo doseženega na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin*. Pravne določbe o zaščiti človekovih pravic so na splošno ustrezne, vendar še vedno obstajajo številni pomembni izzivi v smislu izvajanja.

Nekaj napredka je bilo doseženega v zvezi z izvajanjem ustavnega zakona o narodnih manjšinah. Sprejet je bil načrt zaposlovanja pripadnikov *manjšin* v državni upravi za leto 2007 in finančna sredstva za manjšine so se dodatno povečala. Manj je bilo prijavljenih primerov etnično motiviranih napadov na srbsko manjšino in pravoslavno cerkev. Romski manjšini se namenja večja pozornost.

Vendar pa se manjšine še naprej srečujejo z resnimi težavami. Hrvaška mora spodbujati strpnost do srbske manjšine in sprejeti ustrezne ukrepe za zaščito tistih, ki bi še vedno lahko postali žrtev groženj oziroma diskriminacije, sovražnosti ali nasilja. Srbi se srečujejo s posebno veliki težavami na področju zaposlovanja. *Romska manjšina* še naprej živi v zelo težkih življenjskih pogojih in se srečuje z diskriminacijo, zlasti na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva, stanovanjskih prostorov ter zaposlovanja. Zakonodajo in programe je treba odločneje izvajati, zlasti na področju zaposlovanja. Celovit strateški in akcijski načrt za odpravo vseh oblik diskriminacije še ni bil sprejet.

Napredek na področju *vračanja beguncev* je omejen. Nadaljevala se je obnova stanovanjskih objektov. Vendar pa je izvajanje programa nastanitve tistih, ki so imeli v preteklosti najemniško pravico, še vedno zelo slabo. Izvajanje na mestnih območjih se je le malo spremenilo, saj je bilo rešenih samo 2% zadev. Poleg tega ni bil dosežen noben napredek pri priznavanju pravic do pokojnine. Pospešiti je treba prizadevanja za ustvarjanje gospodarskih in socialnih pogojev, potrebnih za trajnost vračanja beguncev.

Dostop do pravnega varstva še vedno ovirajo omejitve v zvezi z obstoječim sistemom pravne pomoči, pa tudi visoka odvetniška tarifa in pomanjkljivosti v pravosodnem sistemu. *Razmere v zaporih* bi se lahko še precej izboljšale. Primanjkuje osebja in zmogljivosti v zaporih. Problem prenatrpanosti je še vedno prisoten.

Na Hrvaškem je še naprej zagotovljena *svoboda izražanja*, vključno s svobodo in pluralnostjo medijev. Vendar se še vedno dogajajo občasni politični pritiski na medije.

Načrti za krepitev *pravic žensk in otrok* so povečali osveščenost. Vendar so potrebne nadaljnje izboljšave pri izvajanju. Zaščito žensk pred vsemi oblikami nasilja je treba še izboljšati. Izvajanje ukrepov v zvezi z zaščito pravic otrok je treba pospešiti.

Kar zadeva **regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti**, Hrvaška še naprej v celoti sodeluje z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ), zagotovljeno pa je tudi popolno spoštovanje Daytonskega/Pariškega in Erdutskega sporazuma. Zagotoviti je treba nepristranski sodni pregon zadev, ki so bile iz MKSJ prenesene v pristojnost Hrvaške, pa tudi zadev, ki so bile sprožene v sami državi.

Na področju regionalnega sodelovanja je še naprej viden trajen splošni napredek. Predsedovanje Hrvaške Procesu sodelovanja v jugovzhodni Evropi (SEECP) je bilo uspešno, saj je omogočilo dober napredek pri prehodu s Pakta stabilnosti k okviru sodelovanja z več odgovornosti na regionalni ravni na podlagi okrepljenega SEECP in novega Sveta za regionalno sodelovanje. Hrvaška je ratificirala nov Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA)

Na splošno je napredek pri iskanju dokončnih rešitev za različna odprta dvostranska vprašanja med Hrvaško in njenimi sosedami, zlasti glede meje, skromen. Neformalni dogovor med predsednikoma hrvaške in slovenske vlade, da zaprosita za vključitev tretje strani glede odprtih vprašanj meje, pomeni napredek, ki mu morajo slediti ukrepi. Decembra 2006 je hrvaški parlament odločil, da se hrvaška zaščitena ekološko-ribolovna cona uporablja za države članice EU od 1. januarja 2008. Ta odločitev odstopa od političnega dogovora, ki je bil med zadevnimi državami dosežen junija 2004 in omenjen v sklepih zasedanja Evropskega sveta z dne 16. in 17. junija 2004; to vprašanje je treba še rešiti. Potrebna so prizadevanja za nadaljnji razvoj sodelovanja in dobrih sosedskih odnosov.

Za **gospodarstvo** Hrvaške je bila značilna močna in pospešena rast. Ohranila se je makroekonomska stabilnost, vključno z nizko inflacijo. Vendar lahko zunanja neravnovesja vplivajo na makroekonomsko stabilnost. Konsolidacija proračuna se je nadaljevala in jo je treba še naprej spodbujati. Strukturne reforme in privatizacija so napredovale počasi. Poslovno okolje se je na splošno izboljšalo, vendar je neučinkovitost javne uprave in pravosodja še naprej ovirala razvoj zasebnega sektorja.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Hrvaška delujoče tržno gospodarstvo. Država bi morala biti v srednjeročnem obdobju kos pritiskom konkurence in tržnim silam znotraj Unije, pod pogojem, da odločno izvaja svoj obsežen program reform in tako zmanjša strukturne pomanjkljivosti.

Ohranilo se je široko politično soglasje o temeljnih načelih tržnega gospodarstva. Makroekonomske politike, usmerjene k stabilnosti, so prispevale k nizki inflaciji, stabilnosti menjalnih tečajev in znatnemu zmanjšanju javnofinančnega primanjkljaja. Gospodarska uspešnost je ostala močna in zasebne naložbe so se še dodatno povečale. Zaposlenost se je povečala in brezposelnost se je zmanjšala, čeprav je še vedno visoka. Poslovno okolje se je izboljšalo, prav tako pa so bili pripravljene ali sklenjeni nekateri pomembni privatizacijski posli. Zmogljivost vlade za oblikovanje srednjeročnega okvira gospodarske politike se je še okrepila. Novi preudarni zakonski predpisi so omogočili pomembno dokapitalizacijo bank, kar je prispevalo k stabilnosti finančnega sektorja. Pri krepitvi konkurence v telekomunikacijskem sektorju je bil dosežen nadaljnji napredek. Nadaljevale so se reforme železniškega sistema, ki prinaša izgubo. Hrvaško gospodarstvo je dobro povezano z EU.

Vendar pa je bilo usklajevanje gospodarske politike še naprej slabo. Vse večja zunanja neravnovesja prinašajo tveganje za makroekonomsko stabilnost in utemljujejo potrebo po močnejši konsolidaciji proračuna. Ugodno gospodarsko okolje in dobri prihodki niso bili popolnoma izkoriščeni za zmanjšanje proračunskega primanjkljaja, temveč so namesto tega povzročili povečanje porabe. Subvencije za podjetja, ki prinašajo izgubo, in visoka raven trenutne porabe še naprej upočasnjujejo strukturne spremembe in obremenjujejo javne finance. Napredek pri prestrukturiranju podjetniškega sektorja je bil neenakomeren in državno posredovanje je bilo še vedno precejšnje. Močnejši razmah zasebnega sektorja je ovirala neučinkovitost v javni upravi in sodstvu, ki deloma otežuje vstop na trg in izstop z njega ter uveljavljanje lastniških in upniških pravic. Mobilnost delovne sile je ostala omejena. Hrvaška mora okrepiti in poglobiti strukturne reforme, da bi se izboljšale možnosti za trajno gospodarsko rast in dejanska konvergenca.

Hrvaška je izboljšala svojo **sposobnost za prevzem obveznosti članstva**. Priprave na izpolnitev zahtev EU enakomerno napredujejo in raven usklajenosti s pravili EU je v nekaterih sektorjih visoka. Vendar so potrebna še precejšnja prizadevanja, da bi se dosegla popolna skladnost. Na večini področij je bilo doseženega nekaj napredka, v glavnem z vidika usklajenosti zakonodaje, pa tudi v zvezi s krepitvijo upravnih zmogljivosti. V nekaterih poglavjih, kot sta promet in okolje, se je ohranil dober napredek, dosežen v prejšnjih letih. V drugih poglavjih, kot sta javna naročila in obdavčevanje, je bil napredek omejen. Kar zadeva splošno raven usklajevanja in upravne zmogljivosti, je treba še marsikaj storiti.

Nekaj napredka je bilo doseženega pri usklajevanju zakonodaje na področju *prostega pretoka blaga*. Vendar številni elementi pravnega reda Skupnosti še niso bili uvedeni. Za uskladitev zakonodaje ter učinkovito izvajanje in izvrševanje le-te so še vedno potrebna precejšnja prizadevanja.

V zvezi s pravili o *prostem gibanju delavcev* je bilo doseženega nekaj napredka, vendar bodo potrebna večja prizadevanja za uskladitev zakonodaje in njeno učinkovito izvajanje.

Na področju *pravice ustanavljanja in svobode opravljanja storitev* je bilo doseženega nekaj napredka. Raven splošne usklajenosti je sprejemljiva, čeprav so na nekaterih področjih še vedno potrebna precejšnja prizadevanja.

Hrvaška je dosegla določen napredek na področju *prostega pretoka kapitala*. Na splošno je raven usklajenosti sprejemljiva. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja, zlasti v zvezi z bojem proti pranju denarja in postopki za nakup nepremičnin s strani državljanov EU.

Na področju *javnih naročil* je Hrvaška dosegla delni napredek. Vendar je upravna zmogljivost še vedno neustrezna na vseh ravneh sistema javnih naročil. Potrebna so precejšnja nadaljnja prizadevanja, da bi se oblikovala splošna strategija za usklajevanje in okrepila institucionalna ureditev.

Na področju *prava družb* je bil dosežen določen napredek. Usklajevanje s pravnim redom Skupnosti dobro napreduje in uvedena sta bila razumen časovni raspored ter podroben načrt za nadaljnje dejavnosti.

Glede *prava intelektualne lastnine* je bil dosežen dober napredek v smislu prenosa zakonodaje, pa tudi izvrševanja. Usklajevanje s pravnim redom Skupnosti poteka v skladu z načrti, vendar so zlasti glede izvrševanja potrebna nadaljnja prizadevanja.

Na področju *politike konkurence* je Hrvaška še naprej dosegala določen napredek. Vendar obstaja potreba po nadaljnjem usklajevanju zakonodaje in krepitvi upravne zmogljivosti, zlasti organa, pristojnega za konkurenco. Usklajevanje s pravnim redom Skupnosti v tem poglavju že poteka, vendar so še vedno potrebna precejšnja prizadevanja, zlasti glede prestrukturiranja jeklarske industrije ter ladjedelnic, ki so v težavah.

Hrvaška je dosegla nekaj napredka na področju *finančnih storitev* in usklajevanje s pravnim redom Skupnosti že poteka. Vendar je treba povečati prizadevanja za krepitev bančnega nadzora in organa za finančni nadzor v nebančnem sektorju.

Na področju *informacijske družbe in medijev* je bil dosežen določen napredek. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja za dejansko liberalizacijo telekomunikacijskega trga, vključno z uvedbo nove primarne zakonodaje in nadaljnjo krepitvijo Agencije. Na splošno je Hrvaška v tem poglavju dosegla dobro raven usklajenosti s pravnim redom Skupnosti.

Hrvaška je še naprej dosegala napredek na področju *kmetijstva in razvoja podeželja*. Priprave glede politike kakovosti in ekološkega kmetovanja so precej napredovale. Dober napredek je bil dosežen na področju razvoja podeželja, čeprav je treba okrepiti priprave v zvezi z IPARD. Precejšnja prizadevanja so potrebna za vzpostavitev upravnih struktur, da bi se zagotovilo ustrezno izvajanje skupne kmetijske politike.

Na področju *ribištva* je Hrvaška dosegla nekaj napredka. Vrzeli ostajajo na področjih upravljanja ladjevja, inšpekcije in nadzora, strukturnih ukrepov ter državne pomoči.

Dober napredek je bil dosežen v zvezi z *varnostjo hrane ter veterinarsko in fitosanitarno politiko*, zlasti s sprejetjem okvira in sekundarne zakonodaje. Vendar so potrebna znatna nadaljnja prizadevanja, vključno s krepitvijo upravne zmogljivosti in sprejetjem ter izvajanjem strategije za varnost hrane.

Kar zadeva *promet*, je Hrvaška še naprej dobro napredovala pri usklajevanju, zlasti na področju železniškega in pomorskega prometa. Zdaj se pripravlja na izvajanje prve prehodne faze Sporazuma o skupnem evropskem zračnem prostoru. Dejavno sodeluje pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja in v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo. Vendar so še vedno potrebna precejšnja prizadevanja, vključno z zagotovitvijo ustrezne upravne zmogljivosti za večino prometnih sektorjev.

Na področju *energetike* je bil dosežen dober napredek. Vendar so potrebna nenehna prizadevanja pri usklajevanju s pravnim redom Skupnosti, zlasti na področju energetske učinkovitosti in krepitve zmogljivosti izvrševanja. Kot pogodbenica Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo mora Hrvaška izvajati ustrezno zakonodajo EU na področju energije od julija 2007.

Na področju *obdavčevanja* je bil dosežen zelo omejen napredek. Usklajevanje davčne zakonodaje še zdaleč ni zaključeno in dejansko diskriminacijo v zvezi s trošarinami za cigarete je treba odpraviti. Precejšnja prizadevanja so potrebna za krepitev upravne zmogljivosti, zlasti glede medsebojne povezanosti IT.

Na področju *ekonomske in monetarne politike* je bil dosežen znaten napredek. Na splošno je usklajevanje s pravnim redom Skupnosti dobro napredovalo. Vendar pa so potrebna nadaljnja prizadevanja, zlasti za zagotovitev popolne neodvisnosti centralne banke.

Dober napredek je bil dosežen na področju *statistike* in osnovni pravni okvir je večinoma usklajen. Vendar pa so potrebna nenehna prizadevanja, zlasti v smislu krepitve upravne zmogljivosti.

Nekaj napredka je bilo doseženega v zvezi s pravnim redom Skupnosti na področju *socialne politike in zaposlovanja*. Potrebna so večja prizadevanja, da bi se zaključilo usklajevanje, in zlasti, da bi se okrepili upravna zmogljivost ter zmogljivost izvajanja.

Hrvaška je na področju *podjetniške in industrijske politike* dosegla dober, vendar neenakomeren napredek. Dosežena je bila sprejemljiva raven usklajenosti. Napredek v sektorjih, kot je ladjedelništvo, je bil omejen.

Dober napredek je bil dosežen pri usklajevanju s pravnim redom Skupnosti glede *vseevropskih omrežij*.

Prav tako je bilo nekaj napredka doseženega na področju *regionalne politike in usklajevanja strukturnih instrumentov*. Vendar pa so potrebna nenehna prizadevanja za oblikovanje upravnih struktur, ki so potrebne za upravljanje financiranja EU.

Kar zadeva *pravosodje in temeljne pravice*, je bilo doseženega nekaj napredka. Reforma pravosodja napreduje, vendar še vedno obstajajo precejšnji izzivi, zlasti glede izboljšanja učinkovitosti sodstva. Nekaj napredka je bilo doseženega v boju proti korupciji, saj se je zakonodaja dodatno okrepila in pokazali so se prvi rezultati v nekaterih pomembnih zadevah, ki jih obravnava USKOK. Vendar pa je korupcija še vedno zelo razširjena, zato je treba prizadevanja na tem področju okrepiti in ohranjati. Ukrepi za zagotavljanje temeljnih pravic so večinoma zagotovljeni. Vendar pa so potrebna nadaljnja prizadevanja, zlasti glede izvajanja pravic manjšin, vključno z vračanjem beguncev.

Hrvaška je dosegla napredek na področju *pravice, svobode in varnosti*, zlasti v zvezi z upravljanjem meja, migracijami in azilom. Vendar pa je treba akcijski načrt za usklajeno upravljanje meja še izvesti in opremo nadgraditi. Precejšnja prizadevanja so potrebna za zagotovitev upravne zmogljivosti in zmogljivosti izvajanja, zlasti v smislu sodelovanja med organi, pa tudi za preprečevanje korupcije in boj proti organiziranemu kriminalu.

V poglavjih *znanost in raziskave* ter *izobraževanje in kultura* je bil dosežen dober napredek. V obeh primerih je bila dosežena dobra splošna raven usklajenosti.

V zvezi z *okoljem* je bil dosežen dober napredek, zlasti na področjih horizontalne zakonodaje, kakovosti zraka, ravnanja z odpadki ter kemikalij. Upravno zmogljivost je treba precej okrepiti, zlasti na lokalni ravni. V tem smislu je treba razviti celovit načrt in tudi finančne vire za izvajanje ter izvrševanje pravnega reda Skupnosti.

Na področju *varstva potrošnikov in zdravja* je bil dosežen dober napredek. Pravna usklajenost je v glavnem že dosežena. Vendar so na številnih področjih potreba nenehna prizadevanja za usklajevanje zakonodaje in njeno učinkovito izvajanje ter izvrševanje.

Hrvaška je dosegla nadaljnji napredek na področju *carinske unije*, zakonodaja pa je dobro usklajena s pravnim redom Skupnosti. Vendar so priprave za izboljšanje upravne zmogljivosti in razvoj sistemov IT še vedno v zgodnji fazi, zlasti v zvezi z medsebojno povezanostjo IT.

Napredek Hrvaške na področju *zunanjih odnosov* se nadaljuje.

Prav tako se nadaljuje napredek glede *zunanje, varnostne in obrambne politike* in dosežena je bila dobra raven usklajenosti. Vendar se mora izvajanje in izvrševanje nadzora nad orožjem okrepiti.

Nekaj napredka je bilo doseženega na področju *finančnega nadzora*, zlasti v zvezi z notranjim nadzorom javnih financ. Vendar so potrebna nenehna prizadevanja. Kar zadeva zaščito finančnih interesov EU, mora služba, pristojna za usklajevanje v boju proti goljufijam, začeti polno delovati.

Na področju *finančnih in proračunskih določb* je bilo doseženega nekaj napredka.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je dosegla nekaj napredka pri obravnavi **političnih meril**. Vendar pa so pogoste napetosti in težave pri doseganju konstruktivnega dialoga med glavnimi političnimi akterji ovirale učinkovito delovanje političnih institucij in povzročile upočasnitev reform. Kratkoročne prednostne naloge evropskega partnerstva so bile le delno dosežene.

Izvajanje Ohridskega okvirnega sporazuma še naprej prispeva k utrjevanju **demokracije in pravne države**. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi se Sporazum v celoti izvajal in okrepilo zaupanje med političnimi strankami, ki zastopajo različne etnične skupnosti. Potrebna sta sporazumen pristop in pripravljenost za sklepanje kompromisov, duh Okvirnega sporazuma pa je treba dosledneje ohranjati. Bojkot parlamenta s strani ene glavnih opozicijskih strank, pa tudi slabo sodelovanje med predsednikom države in predsednikom vlade sta ovirala učinkovito delovanje političnih institucij. Nedavni hud prepir v parlamentu ter napad na novinarje sta povzročila resno zaskrbljenost in treba bi ju bilo temeljito raziskati.

Kar zadeva *reformo javne uprave*, se Zakon o javnih uslužbencih postopno izvaja. Decentralizacija se je enakomerno izvajala in začela se je druga faza, ki je povezana z davčno decentralizacijo. Sodelovanje javnih organov z varuhom človekovih pravic se je izboljšalo. Potekajo priprave za izvajanje Zakona o policiji. Vendar je popolno in učinkovito izvajanje reforme policije, ki je ena ključnih prednostnih nalog evropskega partnerstva, še vedno resen izziv. Javna uprava je še naprej šibka in neučinkovita, zakonodaja o javnih uslužbencih pa se malo uporablja. Potekalo je nepregledno in samovoljno odpuščanje uslužbencev na vseh ravneh, s čimer je bilo moteno delovanje uprave. Potrebna so precejšnja dodatna prizadevanja, da bi se oblikovala stabilna in strokovna javna uprava.

Nekaj napredka je bilo doseženega pri izvajanju strategije za reformo *pravosodnega sistema*, ki je ena ključnih prednostnih nalog evropskega partnerstva. V celoti deluje eden od petih novo ustanovljenih oddelkov sodišča, ki so pristojni za organizirani kriminal. Akademija za usposabljanje sodnikov in tožilcev je začela delovati in uvajajo se novi sistemi IT. Poleg tega izvajanje zakonodaje o pravnih postopkih in izvrševanje začenjata krepiti učinkovitost pravosodja. Vendar je bil splošen vpliv reform do zdaj omejen. Politična mrtva točka pri imenovanju članov sodnega sveta je zmanjšala sposobnost sveta, da okrepi neodvisnost in nepristranskost sodstva. Prav tako so se zaradi tega preložili ključni vidiki reform, kot je ustanovitev upravnega sodišča. Zakonodajo o javnem tožilstvu je treba še sprejeti in proračuni sodišč so nezadostni. Potrebna so nadaljnja prizadevanja, da bi se zagotovile popolna neodvisnost, učinkovitost in odgovornost pravosodja. Pri izvajanju najnovejših reform je treba doseči trajne rezultate.

Izvajanje novega pravnega in institucionalnega okvira za *boj proti korupciji* je dalo nekaj rezultatov. Izdane so bile številne obtožbe in obsodbe na visoki ravni. Sodelovanje med organi kazenskega pregona se izboljšuje. Vendar pa je korupcija široko razširjena in pomeni zelo resen problem. Potrebna sta celovit pristop v vseh sektorjih in popolno izvajanje zakonodaje s področja boja proti korupciji.

Na splošno so se izboljšali *človekove pravice in zaščita manjšin*, vključno z medetničnimi odnosi. Sprejeti so bili nadaljnji ukrepi za izvajanje Ohridskega okvirnega sporazuma, kot je sprejetje strategije za pravično zastopnost etničnih skupnosti v upravi. Vendar je treba zaupanje med etničnimi skupnostmi še okrepiti, zlasti z reševanjem socialno-ekonomskih težav, s katerimi se srečujejo vse manjšine. V zvezi s položajem *romske* manjšine je bil dosežen le majhen napredek, saj ta manjšina še vedno živi v zelo težkih življenjskih pogojih in se srečuje z diskriminacijo, zlasti na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva, nastanitve ter zaposlovanja.

Sprejeti so bili ukrepi za preprečevanje *slabega ravnanja* s priporniki, zlasti v okviru sodelovanja med varuhom človekovih pravic in Ministrstvom za notranje zadeve. Prestrežanje komunikacij je zdaj urejeno s zakonodajnim okvirom. Kar zadeva *svobodo veroizpovedi*, je bil sprejet nov zakon, ki omogoča registracijo verskih skupnosti. V zvezi s *praviciami žensk* so bili sprejeti nekateri nadaljnji ukrepi v smeri ustvarjanja enakih možnosti. Vendar je treba zaščito žensk pred vsemi oblikami nasilja okrepiti. Izvajanje ukrepov za zaščito pravic otrok bi bilo treba pospešiti. Razviti bi bilo treba odprt socialni dialog.

Kar zadeva *regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti*, je Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija še naprej imela dejavno vlogo v sodelovanju in podpirala Proces sodelovanja v jugovzhodni Evropi (SEECF), Svet za regionalno sodelovanje in spremenjeni Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA). Država še naprej v celoti sodeluje z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ). Sprejet je bil zakon o sodelovanju z MKSJ. Boljše delovanje pravosodnih institucij je bistvenega pomena za pripravo na obravnavanje spisov, ki jih bo MKSJ vrnilo v nacionalno pristojnost. Država je v celotnem procesu reševanja vprašanja statusa Kosova zavzela konstruktivno stališče. Kar zadeva Mednarodno kazensko sodišče, dvostranski sporazum z Združenimi državami Amerike o imuniteti ni v skladu z zadevnim skupnim stališčem in vodilnimi načeli EU.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je razvijala dobre odnose z državami na Zahodnem Balkanu. V zvezi s sporom z Grčijo zaradi imena države je treba obnoviti prizadevanja in uporabiti konstruktiven pristop, da se pod pokroviteljstvom Združenih narodov in na podlagi resolucij Varnostnega sveta ZN št. 817/93 ter 845/93 s pogajanjem doseže obojestransko sprejemljiva rešitev, kar bo prispevalo k regionalnem sodelovanju in dobrim sosedskim odnosom. Treba se je izogibati dejanjem, ki bi lahko negativno vplivala na dobre sosedske odnose.

Za **gospodarstvo** Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije je bila značilna vidno pospešena rast. Makroekonomska stabilnost se je ohranila in strukturne reforme so napredovale, vendar pa vztrajno visoka raven brezposelnosti še vedno povzroča veliko zaskrbljenost. Institucionalne pomanjkljivosti in pomanjkljivosti pravne države še vedno ovirajo nemoteno delovanje tržnega gospodarstva in negativno vplivajo na poslovno okolje.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija dobro napredovala pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva in je dosegla dobro raven. Država bi morala biti v srednjeročnem obdobju kos pritiskom konkurence in tržnim silam znotraj Unije, pod pogojem, da odločno izvaja svoj obsežen program reform in tako zmanjša znatne strukturne pomanjkljivosti.

Država je ohranila splošno soglasje o bistvenih elementih gospodarske politike. Zaradi ustrezne kombinacije različnih politik sta se makroekonomska stabilnost in predvidljivost ohranili. Uspešnost države pri gospodarski rasti se je izboljšala, čeprav bi bila možna še močnejša rast. Inflacija je ostala nizka. Plačilnobilančno ravnotežje je bilo skorajda doseženo. Vendar je brezposelnost ostala zelo velika. Dotok tujih neposrednih investicij je bil po višku, ki je bil v letu 2006 dosežen zaradi privatizacije, še naprej razmeroma nizek. Oblasti so dejavnije posredovale v gospodarstvu, saj so znižale davčno breme in izboljšale pobiranje prihodkov ter povečale porabo. Vendar so bili fiskalni računi na splošno skoraj uravnoteženi. Delež pobranega davka se je povečal zaradi višjih prihodkov in učinkovitejšega pobiranja. Razmeroma nizka stopnja dolga javnega sektorja se je še znižala, kar je tudi povzročilo nadaljnje znižanje zunanje občutljivosti države. Liberalizacija cen in trgovine je v glavnem zaključena, privatizacija državne lastnine pa se nadaljuje. Stečajni postopki so se skrajšali in vpis nepremičnin v zemljiško knjigo poteka hitreje. Finančno posredništvo se je povečalo in okrepil se je nadzor nad finančnim sektorjem. Poleg tega so bili sprejeti ukrepi za izboljšanje kakovosti človeškega kapitala in posodobitev infrastrukture v državi. Gospodarska povezanost z EU je zelo napredovala.

Vendar pa delovanje tržnega gospodarstva še vedno ovirajo institucionalne pomanjkljivosti. Pravosodje je še vedno šibka točka, regulativni in nadzorni organi pa včasih nimajo potrebne neodvisnosti in virov, da bi učinkovito izpolnjevali svoje naloge. Stopnja pravne varnosti je še vedno nizka in upravne pomanjkljivosti ovirajo ustrezno delovanje javne uprave ter negativno vplivajo na poslovno okolje. Trgi dela še vedno slabo delujejo. Velik obseg sive ekonomije, ki jo spodbujajo stalne pomanjkljivosti v izvajanju zakonodaje in regulativnem okviru, zmanjšuje davčno osnovo, ovira sposobnost vlade za izvajanje gospodarskih politik in negativno vpliva na poslovno okolje.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija si še naprej prizadeva izboljšati svojo **sposobnost za prevzem obveznosti članstva**. Pri izpolnjevanju kratkoročnih prednostnih nalog evropskega partnerstva je bilo doseženega nekaj napredka. Država se še vedno srečuje z velikimi pomanjkljivostmi pri izvajanju in učinkovitem izvrševanju zakonodaje. Za popolno izvajanje SPS ji primanjkuje ustreznih človeških in finančnih virov. Obsežna zamenjava usposobljenega osebja po političnih spremembah je ovirala prizadevanja za izboljšanje upravne zmogljivosti.

Na področju *prostega pretoka blaga* je bilo doseženega nekaj napredka pri krepitvi upravne zmogljivosti in usklajevanju zakonodaje s pravnim redom Skupnosti, ki pa je še vedno v zgodnji fazi. Enako velja za področje *prostega gibanja delavcev ter pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev*. Napredek na področju *prostega pretoka kapitala* je bil zelo omejen. Usklajevanje zakonodaje zaostaja in upravna zmogljivost za izvajanje zakonodaje na področju boja proti pranju denarja ni ustrezna.

Napredek je bil dosežen na področju *javnih naročil*, saj usklajevanje zakonodaje s pravnim redom Skupnosti na tem področju napreduje. Vendar pa upravna zmogljivost na ravni naročnikov ni dovolj razvita. Precejšen napredek je bil dosežen na področju *prava družb*, saj usklajevanje na tem področju zmerno napreduje. Nekaj napredka je bilo doseženega na področju *prava intelektualne lastnine*, zlasti v zvezi z usklajevanjem zakonodaje na področju *pravic industrijske lastnine* in prestrezanja ponarejenega blaga na mejah. Vendar upravna zmogljivost še vedno ni zadostna za zagotovitev ustreznega izvrševanja in potrebna je močna politična volja za zaježitev piratstva.

Na področju *konkurence*, vključno s politiko državne pomoči, je bil dosežen napredek. Zakonodaja je zdaj večinoma usklajena s pravnim redom Skupnosti, zmogljivost in neodvisnost organa, pristojnega za konkurenco, pa sta se okrepili. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za povečanje osveščenosti javnosti glede koristi politike konkurence in razumevanja sistema nadzora državne pomoči med organi, ki podeljujejo državno pomoč. Zakon o območjih tehnološkega in industrijskega razvoja je treba spremeniti, da bo skladen s pravnim redom Skupnosti.

Na področju *finančnih storitev* je bilo doseženega nekaj napredka. Vendar pa je zakonodajo treba še izboljšati, zlasti na področju zavarovalniškega sektorja in sektorja vrednostnih papirjev. Problemu nezavarovanih vozil je treba še naprej posvečati pozornost. Upravna zmogljivost in jamstva glede neodvisnosti delovanja organov nadzora v nefinančnem sektorju niso zadostni.

Pri usklajevanju zakonodaje s pravnim redom Skupnosti ter krepitvi konkurence na področju *informacijske družbe in medijev* je bil dosežen napredek. Vendar pa na področju elektronskih komunikacij država še vedno krši svoje obveznosti iz stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma. Izvajanje in izvrševanje zakonodaje sta v vseh sektorjih še vedno šibka, neodvisnost regulativnih organov pa ni zadostno zagotovljena.

Na področju *kmetijstva in razvoja podeželja* je bilo doseženega nekaj napredka pri razvoju politike, vendar je usklajevanje še vedno v zgodnji fazi. Na področju *varnosti hrane ter veterinarske in fitosanitarne politike* je bil dosežen skromen napredek. Upravna zmogljivost v smislu števila in usposobljenosti osebja ni zadostna, da bi se zagotovilo ustrezno izvajanje pravnega reda Skupnosti.

Pri usklajevanju s *prometno politiko* je bil dosežen napredek. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je ratificirala Sporazum o skupnem evropskem zračnem prostoru. Dejavno sodeluje pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja in v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo. Vendar je upravna zmogljivost v vseh sektorjih še vedno šibka. Nekaj napredka je bilo doseženega pri usklajevanju zakonodaje na področju notranjega *energetskega* trga in obnovljivih virov energije. Kot pogodbenica Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo mora država izvajati ustrezno zakonodajo EU. Upravna zmogljivost za izvajanje predpisov na področju energetske učinkovitosti in varstva pred sevanjem ni zadostna. Okrepiti je treba neodvisnost regulativnega organa na področju energetike.

Na področju *obdavčevanja* je zakonodaja o posrednem obdavčenju dobro usklajena, vendar obstajajo precejšnje neskladnosti glede neposrednega obdavčenja. Pri krepitvi upravne zmogljivosti je bil dosežen napredek. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja za zagotovitev učinkovitega izvajanja in izvrševanja zakonodaje.

Napredek pri usklajevanju na področju *ekonomske in monetarne politike* je bil le delen, vendar pa priprave na tem področju dobro napredujejo. V zvezi s *statistiko* so bili sprejeti pomembni ukrepi na prednostnih področjih. Vendar so potrebna večja prizadevanja za krepitev upravne zmogljivosti.

Kar zadeva pravni red Skupnosti na področju *socialne politike in zaposlovanja*, je bilo doseženega nekaj napredka v zvezi z razvojem strategij. Vendar je dejanski napredek pri izvajanju teh politik še vedno omejen zaradi nezadostne politične odločnosti in upravne zmogljivosti. Napredek je bil dosežen na nekaterih delih področij *podjetniške in industrijske politike*, zlasti glede podpore malim podjetjem. Kar zadeva vseevropska omrežja, država sodeluje pri regionalnih pobudah in usklajevanje dobro napreduje. Posodabljanje infrastrukture je še vedno velik izziv. Na področju *regionalne politike in usklajevanja strukturnih instrumentov* je bil dosežen napredek. Vendar so še vedno potrebna precejšnja prizadevanja, da bi se vzpostavili ustrezna institucionalna in upravna zmogljivost na državni in lokalni ravni.

Na področju *pravosodja in temeljnih pravic* je bilo doseženega nekaj napredka. Oblasti so si še naprej prizadevale za boj proti korupciji in kazati so se začeli prvi rezultati. Vendar je zagotavljanje neodvisnosti in učinkovitosti sodstva še vedno velik izziv. Pristop za boj proti korupciji še ni celovit. Sprejemanje zakonodaje na tem področju je zadovoljivo, vendar sta potrebna nadaljnje izvajanje in posebna dodelitev sredstev, za kar je potrebno nenehno politično zavzemanje.

Na področju *pravice, svobode in varnosti* je osnovna zakonodaja že uvedena in izvedbeni predpisi so bili večinoma sprejeti. Potreba so nadaljnja prizadevanja za zagotovitev učinkovite politike vračanja beguncev in uskladitev azilnih postopkov z evropskimi standardi. Napredek na področju policijskega sodelovanja in boja proti organiziranemu kriminalu je bil neenakomeren, kar je še vedno zelo zaskrbljujoče. Zasežene so bile velike količine prepovedanih drog. Napredek na področju boja proti trgovini z ljudmi ni bil zadosten. Integriran sistem obveščanja za uporabo med pristojnimi organi v boju proti organiziranemu kriminalu še ni bil vzpostavljen. Sodelovanje med organi se mora okrepiti tudi v zvezi z bojem proti terorizmu.

V več primerih so organi okrepili svojo operativno zmogljivost, čeprav večinoma le na centralni ravni. Na lokalni ravni je upravna zmogljivost na splošno še vedno šibka. Na področju upravljanja meja in schengenskega območja so potrebni komunikacijska omrežja, tehnična oprema in usposabljanje. Dober napredek je bil dosežen z uvedbo biometričnih potnih listov. Na splošno je treba doseči trajne rezultate pri izvajanju in izvrševanju, zlasti glede boja proti organiziranemu kriminalu in korupciji, ki sta še vedno zelo zaskrbljujoča. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija še ni dovolj pripravljena za izvajanje pravnega reda Skupnosti na področju pravice, svobode in varnosti.

Pri usklajevanju na področju *znanosti in raziskav* je bil dosežen majhen napredek in zmogljivosti znanstvenih ustanov so še vedno slabe. Država je sprejela ukrepe politike, s katerimi se je povečala usklajenost na področju *izobraževanja in kulture*. Vendar pa sredstva za izvajanje reform politike niso zadostna. Država bi morala nadaljevati priprave za prihodnje sodelovanje v programih Skupnosti „Vseživljenjsko učenje“ in „Dejavni mladi“. Napredek je bil dosežen pri razvijanju zakonodajnega okvira na področju *okolja*, vendar je izvajanje zakonodaje še vedno v zgodnji fazi, zlasti na področjih, na katerih so potrebne velike naložbe. Upravna zmogljivost in finančna sredstva so še zmeraj nezadostni. Na področju *varstva potrošnikov in zdravja* je bilo doseženega nekaj napredka v zvezi z usklajenostjo zakonodaje in krepitvijo institucionalne zmogljivosti za varstvo potrošnikov in zdravstvo. Za popolno izvajanje zakonodaje, strategij in akcijskih načrtov je potrebno več človeških in finančnih virov.

Na področju *carinske unije* je bil dosežen precejšen napredek. V zvezi z upravno zmogljivostjo je bil pomemben napredek dosežen na področju boja proti nezakoniti trgovini in korupciji ter pobiranju dajatev. Na splošno mora carinska uprava nadaljevati svoja prizadevanja za posodobitev.

Nekaj napredka je bilo doseženega na področjih *zunanjih odnosov* ter *zunanje, varnostne in obrambne politike*. Vendar pa institucionalna in upravna zmogljivost še nista zadostni, da bi država lahko v celoti sodelovala v politikah EU na teh področjih.

Na področju *finančnega nadzora* je bil napredek omejen na notranji nadzor javnih financ. Upravna zmogljivost pristojnih institucij je še vedno nezadostna, da bi se lahko izpolnile obveznosti, ki izhajajo iz pravnega reda Skupnosti. Na področju *finančnih in proračunskih določb* ni bilo posebnega napredka. Pravočasno bo treba vzpostaviti ustrezne strukture usklajevanja, uvesti izvedbena pravila ter okrepiti upravno zmogljivost.

Črna gora

Kar zadeva **politična merila**, je Črna gora dosegla določen napredek. Obravnavala je nadaljnja prednostna področja evropskega partnerstva, vendar morajo biti pomembni rezultati še doseženi, zlasti glede upravne zmogljivosti in boja proti korupciji. Črna gora je po pridobitvi neodvisnosti dobro napredovala pri oblikovanju ustreznega pravnega okvira in institucij. Parlament je oktobra 2007 sprejel ustavo, ki je v glavnem skladna z evropskimi standardi. Nadaljevati se morajo prizadevanja za oblikovanje širšega soglasja o temeljnih elementih izgradnje države.

Nekaj napredka je bilo doseženega na področju *demokracije in pravne države*. Črna gora je dosegla nadaljnji napredek pri upravni in pravni reformi. Nekaj napredka je bilo doseženega pri obravnavanju ključnih prednostnih nalog evropskega partnerstva in krepitvi upravne zmogljivosti. Vendar je napredek za zdaj omejen, saj Črna gora pri reformah še ni dosegla trajnih rezultatov. Reforma pravosodja se šele začena.

Parlament in vlada sta se prilagodila zahtevam, ki so povezane z neodvisnostjo. Še naprej izboljšujeta svojo učinkovitost. Parlament je začel uporabljati svoj poslovnik, ki je bil sprejet leta 2006, racionalizirati svoje delo in krepiti svojo upravno zmogljivost. Nadzorna funkcija parlamenta se je izboljšala. Parlamentarni odbor za evropsko vključevanje se je rahlo okrepil, vendar še vedno ni dovolj učinkovit in njegove naloge morajo biti natančneje opredeljene. Treba je izboljšati splošno zmogljivost parlamenta. Vlada je bila reorganizirana in nove institucije so se še naprej krepile, pri čemer je bil poudarek na reformi obrambe, zunanjih zadevah ter pravosodju in notranjih zadevah. Vendar je treba učinkovitost vlade še povečati, zlasti v zvezi z izvajanjem zakonodaje.

Reforma *javne uprave* se je nadaljevala, vendar je javna uprava še vedno šibka in neučinkovita. Potrebna bodo nadaljnja prizadevanja za zagotovitev nepristranskosti javne uprave in krepitev njene zmogljivosti. Usklajevanje v zvezi z evropskimi zadevami se je izboljšalo. Priprave na izvajanje SPS so se nadaljevale. Osebe v ključnih vladnih organih in drugih službah, vključno z novimi zaposlenimi, mora biti dobro usposobljeno, da bo lahko uspešno izvajalo naloge usklajevanja, pa tudi vse prednostne naloge v zvezi z obveznostmi na podlagi evropskega partnerstva ter SPS.

Na področju reforme *pravosodnega sistema* je bil dosežen določen napredek. Z ustavo se je povečala neodvisnost sodstva, saj je bil kot nov organ ustanovljen sodni svet, ki je pristojen za imenovanje in razreševanje sodnikov. Vlada je sprejela strategijo reforme pravosodja za obdobje 2007–2012. Usposabljanje sodnikov in tožilcev se je okrepilo. Vendar je zdaj treba sprejeti novo zakonodajo, da bi se zagotovili neodvisnost in odgovornost sodnikov ter tožilcev. Parlament ima še vedno neprimeren vpliv na imenovanje in napredovanje tožilcev. Predsodni postopek v zvezi z deportacijo in izginotjem več kot 80 bosanskih civilistov leta 1992 še ni zaključen, kar zbuja pomisleke glede trajanja procesa. Učinkovitost sodstva ni zadovoljiva in precejšnje število sodnih zaostankov v civilnih in kazenskih zadevah se je le rahlo zmanjšalo.

Korupcija je široko razširjena in pomeni zelo resen problem. S sprejetjem prvega poročila nacionalne komisije, ki je bila ustanovljena z namenom obravnavanja korupcije, je bil storjen korak v pravi smeri, vendar je izvrševanje še naprej problematično. Financiranje političnih strank in volilnih kampanj ni dovolj pregledno. Še vedno obstajajo vrzeli v zakonodaji na področju nezdruljivosti funkcij za uslužbence javne uprave. Resna nevarnost korupcije obstaja na področjih gradbeništva in načrtovanja rabe zemljišč, privatizacije, koncesij ter javnih naročil. Razmere zahtevajo nujno ukrepanje, da bi se dosegli rezultati v boju proti korupciji, zlasti glede korupcije na visoki ravni. Sposobnost za mednarodno sodelovanje na področju pravosodnega in policijskega sodelovanja je treba okrepiti.

V zvezi s *človekovimi pravicami in zaščito manjšin* je bil dosežen napredek pri oblikovanju okvira, potrebnega po osamosvojitvi. Maja 2007 je bila Črna gora sprejeta v Svet Evrope. V ustavi Črna gora priznava prevlado mednarodnega prava človekovih pravic. Obstajajo zaveze glede retroaktivne uporabe zakonodaje na področju človekovih pravic, vendar mora biti njihov natančni pravni status še razjasnjen. Zakonodaja in praksa na področju socialnih pravic sta večinoma usklajeni z določbami revidirane Evropske socialne listine. Nekaj napredka je bilo doseženega pri izboljšanju pravic žensk in otrok. Vendar je treba zaščito žensk pred vsemi oblikami nasilja okrepiti. Vračanje nacionaliziranega premoženja se je nadaljevalo, vendar je še vedno veliko pritožb v zvezi z načinom izvajanja. Delo varuha človekovih pravic na področju zaščite človekovih pravic in izvajanju funkcije nadzora nad javno upravo je treba okrepiti.

Maja 2007 je Črna gora pristopila k Okvirni konvenciji za varstvo narodnih manjšin ter k Evropski listini za regionalne in manjšinske jezike. Zapleteno vprašanje opredelitve pojmov „manjšina“ in „zaščita manjšin“ je le delno obravnavano v Zakonu o pravicah nacionalnih manjšin iz leta 2006. Ustava daje trdno pravno podlago za zaščito pravic manjšin. Razmere, v katerih živijo begunci in razseljene osebe, vključno z Romi, zbujejo resno zaskrbljenost. Predvsem romsko prebivalstvo še vedno živi v zelo težkih življenjskih pogojih in se sooča z diskriminacijo, zlasti na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva, nastanitve ter zaposlovanja.

Civilna družba je še naprej šibka in napetosti med vladnimi organi ter nevladnimi organizacijami se nadaljujejo.

V zvezi z *regionalnimi vprašanji in mednarodnimi obveznostmi* ima država še naprej dejavno vlogo v regionalnem sodelovanju. Sodelovanje z MKSJ je še vedno zadovoljivo. Črna gora je vse od svoje neodvisnosti še naprej prevzemala mednarodne obveznosti. Januarja 2007 je postala članica ključnih mednarodnih finančnih institucij. Pogajanja za pristop k Svetovni trgovinski organizaciji potekajo brez zapletov. Črna gora je zavezana regionalnemu sodelovanju v jugovzhodni Evropi in je maja 2007 postala članica Procesu sodelovanja v jugovzhodni Evropi (SEECP), prav tako pa sodeluje v Svetu za regionalno sodelovanje (RCC). Ratificirala je spremenjeni Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA) in vzdržuje dobre odnose s svojimi sosedami. Večina vprašanj, ki so se po osamosvojitvi pojavila v odnosih s Srbijo, je rešenih.

Oktobra 2006 je Črna gora uradno sporočila, da je ratificirala Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča. Vendar pa dvostranski sporazum o imuniteti, ki ga je aprila podpisala z Združenimi državami Amerike, ni v skladu z zadevnim skupnim stališčem in vodilnimi načeli EU.

Gospodarstvo Črne gore se je še naprej naglo krepilo, makroekonomska stabilnost pa se je izboljšala. Vendar pa obstajajo tveganja, zlasti zaradi velikega primanjkljaja tekočega računa, ki se danes v večjem delu izravnava z obsežnim pritokom tujih neposrednih investicij. Čeprav so se izvajale strukturne reforme, slaba institucionalna zmogljivost in pomanjkljivosti pravne države še naprej ovirajo dobro delovanje tržnega gospodarstva.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Črna gora napredovala pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva, vendar s počasnejšim tempom. Potrebne so obsežne reforme, da bo država v dolgoročnem obdobju kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Makroekonomska stabilnost se je na splošno izboljšala. Hitra gospodarska rast je pomagala ustvariti delovna mesta, medtem ko je bila inflacija še naprej obvladljiva. Velik pritok tujih naložb je podpiral gospodarsko dejavnost. Izvajala se je politika preudarne konsolidacije proračuna, kar je omogočilo stalni proračunski presežek. Reforma pokojninskega sistema se je nadaljevala. Opaziti je bilo hitro rast dejavnosti finančnih posrednikov. Uvedeni so bili novi mehanizmi za povečanje preglednosti procesa privatizacije. Nova zakonodaja o plačilni nesposobnosti podjetij je olajšala izstop s trga. Subvencije so bile še naprej omejene na nekaj ureditev, ki so bile sprejete v obdobju neposredno po privatizaciji. Reforma gospodarskih javnih služb se je nadaljevala. Trgovinska odprtost in proces usklajevanja s pravili STO sta podpirala nadaljnjo gospodarsko povezovanje z EU.

Vendar pa obstajajo nekatera tveganja za makroekonomsko stabilnost, zlasti zaradi velikega zunanjega primanjkljaja. Cene elektrike so v državi, pa tudi v vladi povzročile razpravo o energetski politiki Črne gore in načrtovani privatizaciji dobaviteljev energije. Rast industrijske proizvodnje je bila zelo skromna. Pridobitev poslovnih licenc in izvrševanje pogodb sta še vedno draga in zamudna. Več je treba storiti za izboljšanje sektorja finančnih storitev, vključno z revizijo in izvajanjem bančnega zakona, ustanovitvijo nadzornega organa za zavarovalništvo in nadzorom nad lizing podjetji. Poleg tega zelo velika rast potrošniških kreditov in stroškov sredstev kažeta na vse večje makroekonomske in finančne neravnovesje. Stopnja brezposelnosti se je zmanjšala, vendar je kljub temu še vedno visoka. Istočasno so vse večji stroški dela še naprej ovirali konkurenčnost države. Velik obseg sive ekonomije, ki jo spodbujajo stalne pomanjkljivosti v izvajanju zakonodaje in regulativnem okviru, zmanjšuje davčno osnovo, ovira sposobnost vlade za izvajanje gospodarskih politik in negativno vpliva na poslovno okolje.

Država je dosegla nekaj napredka pri usklajevanju z **evropskimi standardi** in krepitvi svoje upravne zmogljivosti, kar je omogočilo podpis stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma z EU. Dober napredek je bil dosežen na področjih, kot so carine in obdavčenje, konkurenca, javna naročila, prosti pretok kapitala ter kmetijstvo, medtem ko je bil napredek na področjih socialne politike in politike zaposlovanja, energetike, okolja ter pravice, svobode in varnosti še vedno omejen. Treba je okrepiti proces usklajevanja zakonodaje in preverjanja združljivosti nove zakonodaje z zakonodajo EU. Upravna zmogljivost države ostaja na splošno šibka.

V zvezi z **notranjim trgov** je bil institucionalni okvir, ki obravnava *prosti pretok blaga*, izboljšan, vendar še ni dokončan. Človeški in fizični viri ne dosegajo evropskih standardov in usklajevanje zakonodaje na področju zaščite potrošnikov je še v zgodnji fazi.

Na področju *pretoka storitev* Črna gora izvaja liberalno politiko, vendar je treba finančni nadzor še precej okrepiti. Pravni okvir, ki ureja finančni sektor, vsebuje pomanjkljivosti v zvezi z upravljanjem podjetij in upravljanjem tveganj. Na področju *pravice do ustanavljanja* je bil dosežen le majhen napredek; še vedno obstajajo številne upravne ovire za ustanavljanje podjetij in sistem podeljevanja licenc je omejujoč. Priprave za izvajanje SPS na področju *prostega pretoka kapitala* potekajo uspešno.

Carinska zakonodaja je zdaj v glavnem usklajena z obveznostmi iz SPS. Potrebno je nadaljnje usklajevanje v zvezi s pravili o poreklu, tranzitnimi postopki, carinskim vrednotenjem ter bojem proti korupciji in tihotapljenju. Črna gora je sprejela zakonodajo, ki določa zaprtje brezcarinskih prodajaln na državnih mejah do konca leta 2007. Izvajanje tega ukrepa je treba podrobno spremljati. Carinske pristojbine so se zmanjšale in so zdaj skladne z zahtevami STO. Nekaj napredka je bilo doseženega na področju neposrednega *obdavčenja*, vendar je proces usklajevanja na področju obdavčenja podjetij in posrednega obdavčenja še vedno v zaostanku. Upravno zmogljivost bi bilo treba še precej okrepiti.

Napredujejo splošne priprave na področju *konkurence*. Črna gora mora dodatno izboljšati svoj pravni okvir in ustanoviti neodvisne organe, ki bodo pristojni za konkurenco in državno pomoč.

Na področju sistema *javnih naročil* je bil dosežen napredek, vendar je za učinkovito podporo in spremljanje sektorja treba okrepiti zmogljivost in organizacijo.

Na splošno je še vedno potreben napredek v zvezi z varstvom *pravic intelektualne lastnine*, zlasti glede na slabo institucionalno zmogljivost, skromno raven izvajanja, visoko raven piratstva in ponarejanja ter nizko raven osveščenosti med javnimi organi in zainteresiranimi stranmi.

Kar zadeva evropske standarde na področju *socialne politike*, so potrebne zakonodaja in strategije, ki bi okrepile varstvo ranljivih skupin. Okrepiti je treba skladnost z evropskimi standardi na področju *politike zaposlovanja*, zlasti glede delovne zakonodaje in poklicnega usposabljanja. Nekaj napredka je bilo doseženega v zvezi s tristranskim socialnim dialogom v okviru Ekonomsko-socialnega sveta, vendar je treba pristojnosti in pravila o zastopanju slednjega razjasniti.

Na področju *izobraževanja* je bil dosežen napredek, predvsem v smislu pravnega okvira ter prvih poskusov decentralizacije močno centraliziranega izobraževalnega sistema. Potrebna so prizadevanja za vključitev civilne družbe in povečanje razpoložljivega usposabljanja.

Kar zadeva *sektorske politike*, je Črna gora dosegla majhen napredek pri izvajanju prednostnih nalog evropskega partnerstva na področju *industrije in MSP*. Potrebna je strateška ocena konkurenčnih prednosti in potreb po prestrukturiranju, pa tudi potrebnega razvoja v delovni zakonodaji, energetski in okoljski politiki, poenostavitvi upravnih postopkov ter preglednosti.

Okrepiti je treba napredek na področju *kmetijstva* in varne hrane ter *veterinarskih in fitosanitarnih vprašanj*. Na področju *ribištva* je treba okrepiti zmogljivosti za nadzor in inšpekcijo.

Nekaj napredka je bilo doseženega v smislu usklajenosti z *okoljskimi* standardi EU, nadaljnje usklajevanje pa uspešno napreduje. Vendar so potrebna dodatna prizadevanja, da bi se doseglo boljše izvajanje in izvrševanje. Posebno pozornost je treba nameniti krepitvi upravne zmogljivosti.

Črna gora je dosegla napredek na področju *prometa*. Zdaj se pripravlja na izvajanje prve prehodne faze Sporazuma o skupnem evropskem zračnem prostoru. Dejavno sodeluje pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja in v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo. Vendar pa mora vlada še sprejeti novo nacionalno strategijo za razvoj prometa. Prav tako je treba upravno zmogljivost na tem področju še bolj okrepiti.

V *energetskem* sektorju je bilo doseženega nekaj napredka, ki pa je bil še vedno neenakomeren. V energetske infrastrukturi ter pravnem in institucionalnem okviru še vedno obstajajo pomembne vrzeli. Oskrba z energijo ostaja resen problem. Potrebna bodo nadaljnja prizadevanja, da bi se dokončala in sprejela energetska strategija ter zaključile reforme v tem sektorju. Kot pogodbenica Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo mora Črna gora izvajati ustrezno zakonodajo EU.

Na področju *informacijske družbe in medijev* je bil dosežen določen napredek. Potrebni so zakonodajni ukrepi za učinkovito liberalizacijo trga elektronskih komunikacij in uskladitev s pravnim redom Skupnosti na področju storitev informacijske družbe. Agencija za radiofuzijo deluje v celoti in ima neodvisen status, vendar je treba njeno zmogljivost okrepiti. Črna gora še ni ratificirala Konvencije Unesca o kulturni raznolikosti in ni podpisala ter ratificirala Evropske konvencije o čezmejni televiziji. Priprave na tem področju so še v začetni fazi.

Kar zadeva *finančni nadzor*, sta notranji nadzor javnih financ in zunanja revizija še v začetni fazi razvoja, neodvisnost državnega revizijskega organa pa je treba okrepiti s primernimi ukrepi.

Omejen napredek je bil dosežen na področju *statistike*. Zmogljivost je še vedno šibka in pomanjkljivosti pri usklajevanju ter virih statistične infrastrukture so še vedno velike. Razvoj zanesljive uradne statistike mora postati prednostna naloga.

Na področju *pravice, svobode in varnosti* je Črna gora začela oblikovati potreben pravni in institucionalni okvir, vendar bo morala storiti še mnogo več. Črna gora in Evropska skupnost sta podpisali sporazum o ponovnem sprejemu in sporazum o poenostavitvi *vizumskih* postopkov. Črna gora mora še nadgraditi svoje zmogljivosti izvajanja glede lastnega vizumskega režima, ki je bil uveden po pridobitvi neodvisnosti, in postopoma uvesti standarde EU. Treba bi bilo izdajati biometrične potne liste, ki so skladni s standardi EU. Na področju *mejne policije, azila in migracije* je bil opažen le majhen napredek in potrebna so nadaljnja prizadevanja.

Pranje denarja je še vedno področje, ki zbuja resno zaskrbljenost. Zmogljivosti policije so omejene in razen bančnega sistema še vedno ni vzpostavljeno ustrezno spremljanje finančnih transakcij, zlasti glede nepremičnin in tujih naložb. Nekaj napredka je bilo doseženega v boju proti tihotapljenju *prepovedanih drog*, vendar to področje še vedno povzroča resno zaskrbljenost.

Na področju reorganizacije *policije* je bilo doseženega nekaj napredka. Ne glede na to pa je treba dodatno izboljšati strokovno usposobljenost policije, okrepiti specialistično usposabljanje ter razviti orodja za zbiranje informacij in analizo tveganj. Črna gora še vedno zaostaja v boju proti *organiziranemu kriminalu*. Organizirani kriminal še naprej pomeni resen problem in za njegovo obravnavo so potrebna velika prizadevanja. Na področju boja proti *trgovini z ljudmi* se nadaljujejo zakonodajne reforme. V tem pogledu je Črna gora še vedno pretežno namembna država in država tranzita.

Razmere na področju *varstva podatkov* so zelo zaskrbljujoče. Zakon o varstvu osebnih podatkov še ni bil sprejet. Sedanja zakonodaja ne izpolnjuje zadevne prednostne naloge evropskega partnerstva in še vedno ni bil ustanovljen neodvisen nadzorni organ.

Srbija

Srbija je nekoliko napredovala pri obravnavanju **političnih meril** v skladu z evropskim partnerstvom. Parlamentarne volitve so potekale januarja 2007 in so bile izvedene v skladu z mednarodnimi standardi. Vendar je bila v nadaljnjem obdobju poudarjena ostra delitev med političnimi strankami. To je povzročilo upočasnitev splošnega napredka pri reformi. Vprašanje Kosova je še naprej najpomembnejša točka na političnem dnevnem redu. Nacionalistična retorika je še vedno močna in negativno vpliva na politično ozračje. Po več mesecih negotovosti je bila maja 2007 oblikovana nova, reformam naklonjena vlada. Zgodaj je dosegla pozitivne rezultate na področju sodelovanja z MKSJ, kar je Komisiji omogočilo, da zaključi pogajanja o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu (SPS). Srbija mora še izpolniti svoje mednarodne obveznosti glede polnega sodelovanja z MKSJ, da se lahko podpiše stabilizacijsko-pridružitveni sporazum.

V Srbiji je treba še naprej krepiti **demokracijo in pravno državo**. Pri izvajanju nove *ustave*, ki je začela veljati novembra 2006, je bilo doseženega nekaj napredka. Sprejet je bil ustavni zakon, vendar se številne določbe, zlasti na področju sodstva, še ne izvajajo v skladu z evropskimi standardi.

Delo *parlamenta* ovirajo politične razmere. Prvo zasedanje parlamenta po njegovem imenovanju je bilo za skoraj tri mesece prekinjeno zaradi daljših pogajanj o oblikovanju vlade. Zamude pri oblikovanju vlade in ostre politične delitve so negativno vplivale na dejavnosti parlamenta.

V mesecih po parlamentarnih volitvah začasna vlada ni bila zelo dejavna. Nova *vlada* je v svojem programu poudarila evropsko povezovanje, vendar so bili rezultati mešani. Vlada je avgusta 2007 sprejela akcijski načrt o usklajevanju s pravnim redom Skupnosti, da bi pospešila proces reform. Srbska uprava je v pogajanjih o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu pokazala svojo strokovnost in to je pomagalo izboljšati skladnost med različnimi ministrstvi in agencijami. Vendar je treba usklajevanje politike še naprej izboljševati. Kar zadeva lokalno upravljanje, je treba pravni okvir še v celoti razviti.

Zmogljivost na področju *javne uprave* je na splošno dobra. Državni varuh človekovih pravic je bil imenovan in vlada mora sprejeti vse potrebne ukrepe za zagotovitev polnega delovanja urada varuha človekovih pravic. Okrepiti je treba regulativne organe, da se zagotovita potreben nadzor in izpolnjevanje pravnih obveznosti. Nadaljevati je treba reforme za vzpostavitev nepristranske, odgovorne in učinkovite civilne družbe na državni in lokalni ravni, ki temelji na merilih strokovnega poklicnega razvoja.

Civilni nadzor nad vojsko, ki spada med ključne prednostne naloge evropskega partnerstva, se je izboljšal in poudarek na tem področju mora temeljiti na zagotavljanju učinkovitosti parlamentarnega in finančnega nadzora. Na splošno je nov spremenjen zakonodajni okvir na področju obrambe, ki ga zahteva ustava, še vedno v obravnavi in sprejeti je treba številne zakone.

Reforma *pravosodja*, ki je tudi ena ključnih prednostnih nalog evropskega partnerstva, je v zaostanku, novi pravni okvir pa še ni sprejet. Ustava in ustavni zakon trenutno dopuščata možnost političnega vpliva na imenovanje sodnikov. Pritožbena in upravna sodišča še niso ustanovljena, ustavno sodišče pa ne deluje od oktobra 2006. Sprejeti je treba nadaljnje pravne in upravljalne ukrepe, da se zagotovita neodvisnost in učinkovitost sodstva.

Ukrepi, sprejeti na področju *boja proti korupciji*, vključujejo sprejetje akcijskega načrta za izvajanje nacionalne strategije za boj proti korupciji. V nekaj primerih je bil uspešno sprožen kazenski pregon, povezan s korupcijo. Vendar pa je korupcija široko razširjena in pomeni resen problem. Ustanoviti je treba agencijo za boj proti korupciji in akcijski načrt za boj proti korupciji je treba še v celoti izvesti. Potreben je bolj sistematičen pristop za boj proti korupciji, vključno s finančnim nadzorom, preglednimi postopki za javna naročila in učinkovitim parlamentarnim nadzorom.

Izboljšali so se splošni pogoji glede spoštovanja *človekovih pravic in zaščite manjšin* in Srbija razmeroma dobro napreduje pri izpolnjevanju svojih obveznosti. Nova ustava vsebuje številne določbe o človekovih pravicah in pravicah manjšin, vendar je treba pri sodnem izvrševanju doseči trajne rezultate, vključno z ustavno pritožbo. Nova ustava prepoveduje diskriminacijo, vendar celovit protidiskriminacijski zakon še ni sprejet. Napredek je bil dosežen pri izboljšanju pravic žensk in otrok. Vendar je treba okrepiti njihovo zaščito pred vsemi oblikami nasilja in sprejeti zakon o enakosti spolov. Problemi v zvezi z vračanjem premoženja še niso rešeni.

Izboljšala se je zastopanost *manjšin* v javnih storitvah in uporaba jezikov manjšin. Vendar zakonodaja, potrebna za urejanje volitev nacionalnih svetov in njihovih nalog, ni sprejeta. Medetnične razmere v Vojvodini se še naprej izboljšujejo. Razmere v južni Srbiji so ostale stabilne, vendar napete. Dosežene so bile izboljšave pri delu večetnične policije. Napetosti znotraj etnične albanske skupnosti in v odnosih slednje s srbskim prebivalstvom pa se nadaljujejo. Razmere v Sandžaku so se poslabšale, znotraj muslimanske skupnosti pa so se verske delitve in izbruhi nasilja še poglobili.

Sprejeti so bili ukrepi za krepitev usklajevanja dejavnosti, da bi se izboljšal položaj *romskega* prebivalstva. Romi še vedno živijo v zelo težkih življenjskih pogojih in se soočajo z diskriminacijo, zlasti na področju izobraževanja, socialnega in zdravstvenega varstva, nastanitve ter zaposlovanja. Veliko Romov se še vedno srečuje s težavami pri pridobivanju osebnih dokumentov, kar jim omejuje dostop do osnovnih storitev.

Kar zadeva *regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti*, igra Srbija še naprej pozitivno vlogo pri izboljšanju regionalnega sodelovanja, ki vključuje zlasti Proces sodelovanja v jugovzhodni Evropi (SEECP), Svet za regionalno sodelovanje in spremenjeni Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA). Glede udeležbe Kosova v skladu z resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244 v regionalnem sodelovanju in drugih forumih pa mora Srbija pokazati konstruktivnejši pristop. Dvostranski odnosi s sosednjimi državami so na splošno dobri.

Nova vlada je v svojem programu dala jasno zavezo, da bo izpolnila svoje mednarodne obveznosti. Srbski organi so nato izboljšali sodelovanje z MKSJ, kar je omogočilo aretacijo dveh obtožencev in njuno izročitev v Haag. Ustanovljen je bil nacionalni varnostni svet, ki mu predseduje predsednik republike in je pristojen za usklajevanje dela vojaških in civilnih varnostnih služb. Ponovno je bil vzpostavljen tudi nacionalni svet za sodelovanje z MKSJ. Vendar pa Srbija še ni dosegla polnega sodelovanja z MKSJ, ki naj bi omogočilo aretacijo preostalih ubežnikov. Polno sodelovanje ostaja pogoj za podpis stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma.

Meddržavno sodišče je februarja 2007 ugotovilo, da so se v Srebrenici zgodila dejanja genocida. Sodišče je v zadevi Bosna in Hercegovina proti Srbiji in Črni Gori odločilo, da Srbija ni storila genocida in zato ni kršila svojih obveznosti iz zadevne konvencije. Vendar je Sodišče ugotovilo, da Srbija ni sprejela vseh ukrepov, potrebnih za preprečitev genocida v Srebrenici in za izročitev storilcev sodišču.

Srbija se je udeležila razprav pod okriljem odposlanca generalnega sekretarja ZN za Kosovo o prihodnjem statusu Kosova. Vendar je Srbija njegova priporočila zavrnila in trdila, da mora Kosovo ostati sestavni del države, pri čemer bi imelo precejšnjo avtonomijo. Srbski organi trenutno sodelujejo v političnih pogovorih pod pokroviteljstvom mednarodne trojke EU, ZDA in Rusije o prihodnjem statusu Kosova. Srbija kosovskim Srbom še vedno odsvetuje sodelovanje v začasnih institucijah samouprave in volitvah na Kosovu. Srbija je kosovske Srbe pozvala, naj ne sodelujejo na volitvahčasne skupščine in občin na Kosovu.

Gospodarska rast Srbije je še vedno zelo visoka, napredek na področju makroekonomske stabilizacije pa je mešan. Preobrat pri konsolidaciji proračuna je povečal tveganja za proračun in makroekonomska tveganja. Zelo potrebne strukturne reforme se nadaljujejo počasi, visoka raven brezposelnosti pa ostaja velik izziv.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Srbija dosegla določen napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Treba si je dodatno prizadevati za reforme, da bo Srbija v srednjeročnem obdobju kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Organi so v veliki meri ohranili glavne elemente zdrave gospodarske politike. Gospodarstvo se je še naprej močno krepilo. Pritok tujega kapitala je še vedno precejšen. Vedno nižja inflacija je prispevala k stabilnemu okolju za gospodarske udeležence. Proračun je ostal v presežku in naložbe so se znatno izboljšale.

Privatizacija bank v državni lasti je dobro napredovala, konkurenca med bankami pa je močna. Nova vlada je pokazala omejeno pripravljenost za oživitev postopka privatizacije podjetij v državni lasti. Sektor MSP je pridobil na pomenu. Zunanja trgovina in naložbe še vedno rastejo, gospodarsko povezovanje z EU pa je napredovalo.

Brezposelnost pa kljub močni gospodarski uspešnosti ostaja velika. Potreben je dodaten napredek pri privatizaciji, konkurenčen in dinamičen zasebni sektor pa še ni popolnoma vzpostavljen. Finančna politika je postala ekspanzivna v drugi polovici leta 2006 in v letu 2007. Plače v javnem sektorju so se znatno povišale. To ni prispevalo le k znatnemu povečanju odhodkov kot odstotek BDP v letu 2007, ampak je povzročilo tudi zunanja neravnovesja in inflacijske pritiske. Pomanjkanje prožnosti na trgu dela in visoki prispevki za socialno varnost so še naprej ovira za ustvarjanje delovnih mest. Številne birokratske zahteve in zapletena zakonodaja ovirajo naložbe. Gospodarska sodišča še vedno trpijo zaradi omejenih zmogljivosti in strokovnega znanja. Velik obseg sive ekonomije, ki jo spodbujajo

pomanjkljivosti v izvajanju zakonodaje in regulativnem okviru, zmanjšuje davčno osnovo, ovira sposobnost vlade za izvajanje gospodarskih politik in negativno vpliva na poslovno okolje.

Kar zadeva **evropske standarde**, so pogajanja o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu pokazala, da Srbija ima upravno zmogljivost za približevanje EU. Srbija bo imela dober položaj za izvajanje prihodnjega stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma, če bo to zmogljivost ustrezno uporabila.

Srbija je dosegla določen napredek pri obravnavanju prednostnih nalog evropskega partnerstva na področju **notranjega trga**. Na področju *prostega pretoka blaga* je Srbija vzpostavila nov organ za akreditacijo in dosegla napredek pri objavi nacionalnih standardov, vendar je treba še naprej razvijati upravno zmogljivost in zakonodajni okvir. Srbija je napredovala na poti k cilju članstva v *STO*. Na področju *carine in obdavčenja* so bile dosežene upravne in zakonodajne izboljšave. Srbija je spremenila zakonodajo o trošarinah in uskladila svoj zakon o carinski tarifi s kombinirano nomenklaturo EU. Vendar so zmogljivosti izvrševanja še vedno omejene. Na področju *konkurence* je bil dosežen določen napredek z vzpostavitvijo komisije za zaščito konkurence. Treba je zagotoviti neodvisnost komisije. Vendar je bil na področju nadzora državne pomoči dosežen majhen napredek in neodvisni organ za državno pomoč še ni vzpostavljen. Majhen napredek je bil dosežen na področju *javnih naročil* in še vedno so potrebna prizadevanja glede spreminjanja zakonodaje in krepitve upravne zmogljivosti. Nekaj napredka je bilo doseženega na področju *pravic intelektualne lastnine*, zlasti zaradi razjasnitve statusa inštituta za pravice intelektualne lastnine, s čimer se je končal celoletni institucionalni zastoj. Majhen napredek je bil dosežen pri *zaposlovanju*, medtem ko se je delo na področju *socialne politike* nadaljevalo na podlagi razvoja pravnega okvira za zdravje in varnost pri delu. Na področju *izobraževanja* je bil dosežen majhen napredek, potrebna pa so prizadevanja za povečanje upravne zmogljivosti, izboljšanje usklajevanja med pristojnimi institucijami in krepitev povezav s trgom dela.

Srbija je pokazala napredek pri približevanju evropskim standardom v številnih **sektorskih politikah**. Na področju *industrije in MSP* je Srbija v celoti zavezana procesu Evropske listine za mala podjetja. Priprave Srbije na področju *kmetijstva* dobro napredujejo. Vendar je treba ta prizadevanja vzdrževati in jih razširiti na številna bolj posebna področja, kot so veterinarska in fitosanitarna vprašanja ter varna hrana. Napredek je bil dosežen pri izboljšanju kakovosti in zanesljivosti *statističnih podatkov* o trgu dela ter poslovnih dejavnostih, medtem ko je dodaten napredek potreben pri kmetijskih statističnih podatkih in krepitvi upravne zmogljivosti.

Določen napredek je bil dosežen pri izpolnjevanju prednostnih nalog evropskega partnerstva na področju *prometa*. Srbija se pripravlja na izvajanje prve prehodne faze Sporazuma o skupnem evropskem zračnem prostoru. Vendar tega sporazuma ne uporablja v praksi. Srbija dejavno sodeluje pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja in v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo. Nujna so nadaljnja prizadevanja na področjih cestnega, železniškega in kombiniranega prometa, za celotni prometni sektor pa je potrebna nacionalna strategija. Nekaj izboljšav je bilo doseženih v *energetskem* sektorju, zlasti pri liberalizaciji notranjega energetskega trga. Energetska politika je še vedno v zgodnji fazi razvoja, poudarek pa bo moral biti zlasti na izboljšanju energetske učinkovitosti, obnovljivih virih energije in varstvu pred sevanjem. Kot pogodbenica Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo mora Srbija izvajati ustrezno zakonodajo EU na področju energije.

Na področju *informacijske družbe in medijev* je bil dosežen majhen napredek. Nacionalna Agencija za radiofuzijo mora izboljšati celotno preglednost in odgovornost. Majhen napredek je bil dosežen pri sprejemanju zakonodaje na področju *okolja* v skladu z evropskim partnerstvom. Sprejeti so bili nadaljnji ukrepi za vzpostavitev inšpekcijskih služb, vendar slednje še nimajo dovolj zmogljivosti za zagotovitev doslednega izvajanja okoljske zakonodaje.

Srbija ni dovolj napredovala na področju *finančnega nadzora* in v obdobju poročanja so se razmere le malo spremenile. Sprejeti je treba številne ukrepe za vzpostavitev celovitega in učinkovitega sistema na področju notranjega nadzora javnih financ.

Na področju *pravice, svobode in varnosti* je bil dosežen določen napredek. Evropska unija in Srbija sta sklenili sporazum o poenostavitvi *vizumskih* postopkov in sporazum o ponovnem sprejemu, sprejet pa je bil tudi zakon o potnih listinah. Vendar trenutni vizumski režim ni popolnoma usklajen z evropskimi standardi. Treba bi bilo izdajati tudi biometrične potne liste, ki so skladni s standardi EU. Zakon o tujcih še ni sprejet. Določene izboljšave so bile dosežene na področju *nadzora meja*, vključno s prenosom pristojnosti za državne meje s strani srbske vojske na Ministrstvo za notranje zadeve. Nadaljnja prizadevanja so potrebna za razvoj sistema za usklajeno upravljanje meja. Medtem ko so bili pri obravnavanju *nezakonite migracije* zabeleženi boljši rezultati, je bil na področju *azila* dosežen majhen napredek.

Pranje denarja pomeni za Srbijo resen problem. Izvajanje novega zakonodajnega okvira je počasno, sprejeti pa je treba še zakonodajo ter strategijo o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma. Učinkoviti ukrepi na področju oddaje izjav o sredstvih in preverjanja le-teh še niso sprejeti. Sodelovanje med ustreznimi državnimi organi je treba še izboljšati.

Zakonodaja na področju boja proti *prepovedanim drogam* je v veliki meri usklajena z mednarodnimi konvencijami in srbski organi kazenskega pregona so z omejenimi viri, ki jih imajo na voljo, dosegli določen napredek pri boju proti tihotapljenju prepovedanih drog. Glede na geografsko lego na balkanski tranzitni poti je Srbija tranzitni cilj za različne vrste prepovedanih drog. Majhen napredek je bil dosežen pri obravnavanju problema zlorabe drog v državi in pri sprejetju nacionalne strategije.

Zakon o *policiji* je v postopku izvajanja in sprejetih je bila že večina predpisov. Potrebna so dodatna prizadevanja, da se okrepi splošna upravna zmogljivost in strokovna usposobljenost policije ter poveča preglednost.

Na področju boja proti *organiziranemu kriminalu* je bil dosežen določen napredek in pomembne zadeve so bile zaključene, pa tudi obsodbe in kaznovanje tistih, ki so bili spoznani za krive umora nekdanjega predsednika vlade Đinđića. Vendar organizirani kriminal še naprej pomeni resen problem za Srbijo in potrebna so bolj usklajena prizadevanja. Akcijski načrt za izvajanje nacionalne strategije o boju proti organiziranemu kriminalu ni sprejet in specializirane službe znotraj policije nimajo dovolj zmogljivosti za polno opravljanje svojih dolžnosti. Določbe o zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, se ne izvajajo ustrezno in potrebna je dodatna zakonodaja o zasegu sredstev.

Na področju boja proti *trgovanju z ljudmi* je bil dosežen napredek na podlagi izboljšane regionalnega sodelovanja in sprejetja nacionalne strategije. Srbija velja kot država izvora ter tranzitna in ciljna država. Razvoj celovitega pristopa do boja proti terorizmu je v Srbiji še vedno v zgodnji fazi. Znotraj kriminalistične policije je bil vzpostavljen poseben oddelek. Številne mednarodne konvencije še niso bile ratificirane. Majhen napredek je bil dosežen na področju *varstva osebnih podatkov*, sedanja zakonodaja pa ni usklajena z evropskimi standardi.

Kosovo v skladu z resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244

Kar zadeva **politična merila**, je Kosovo napredovalo pri obravnavanju nekaterih ključnih prednostnih nalog partnerstva. Začasne institucije samouprave so izpolnile ključne naloge na svojih področjih pristojnosti. Vendar ima Misija začasne uprave Združenih narodov na Kosovu (UNMIK) še vedno končno zakonodajno in izvršilno pristojnost. Odnosi med kosovskimi Albanci in Srbi so še vedno napeti. Krepitev pravne države, protikorupcijske politike, boja proti organiziranemu kriminalu in dialoga med skupnostmi so veliki politični izzivi Kosova.

Kar zadeva **demokracijo in pravno državo**, je stabilnost na splošno ohranjena kljub zamudam pri procesu reševanja vprašanja statusa in številnim incidentom. Nadaljnji napredek je bil dosežen pri prenosu pristojnosti načasne institucije samouprave. Vprašanje statusa pa še naprej prevladuje v politiki Kosova. Politični voditelji Kosova so bili udeleženi v postopku določanja statusa Kosova ter so z mednarodno skupnostjo in skupinami EU, odgovornimi za načrtovanje, sodelovali pri pripravah za izvajanje statusa v skladu s priporočili posebnega odposlanca generalnega sekretarja ZN⁹. Trenutno sodelujejo v političnih pogovorih pod pokroviteljstvom mednarodne trojke EU, ZDA in Rusije o prihodnjem statusu Kosova. Kosovski Srbi na splošno niso udeleženi v začasnih institucijah samouprave. Organi imajo le delni nadzor nad določenimi področji, na katerih še naprej delujejo vzporedne institucije, vključno z vzporednimi sodišči, ki uporabljajo srbsko pravo. To zlasti velja za občine na severu. Kosovske institucije je treba okrepiti na vseh ravneh.

Skupščina bolj dejavno sodeluje v zakonodajnem procesu z izboljšano upravno zmogljivostjo in zmogljivostjo oblikovanja zakonodaje. Njeno delo prvič temelji na letnem delovnem programu. Vendar je treba zmogljivost oblikovanja zakonodaje in upravno zmogljivost skupščine še naprej krepiti.

Vladna koalicija ostaja stabilna. Osrednja usklajevalna zmogljivost urada predsednika vlade se je izboljšala. Vlada daje veliko prednost zadevam evropskega povezovanja. Dejavno sodeluje na sestankih v okviru mehanizma za sledenje stabilizacijskega in pridružitvenega procesa (STM). Vlada je svoje dejavnosti ozaveščanja okrepila, da bi pritegnila etnične manjšine in zlasti kosovske Srbe. Za ministra je bil imenovan kosovski Srb. Občine so bolj upoštevale proračunske omejitve. Vendar je sodelovanje med vladnimi službami ter med centralnimi in občinskimi organi še naprej težavno. Cilj vlade glede zastopanosti manjšin v upravi še ni bil dosežen.

⁹ S/2007/168/Add.1.

Izboljšala se je učinkovitost *javne uprave*. Vlada je odobrila akcijski načrt o reformi javne uprave. Neodvisen nadzorni svet si zdaj prizadeva za zagotovitev strokovne, nepristranske in odgovorne državne uprave. Kosovska javna uprava na centralni in lokalni ravni pa ostaja šibka in neučinkovita. Javni uslužbenci so še vedno izpostavljeni političnemu vplivu. Reformo je treba uresničiti.

Sodni sistem ostaja šibak in nestabilen, vendar so bili sprejeti prvi zakonodajni ukrepi za vzpostavitev potrebnih struktur, ki jih je zdaj treba še izvesti. Ministrstvo za pravosodje in Sodni svet Kosova krepita zmogljivosti za izvrševanje pooblastil, ki jih je nanju prenesla Misija začasne uprave Združenih narodov na Kosovu. Oba sta sprejela strategiji reforme. Ministrstvo je sprejelo operativni načrt za leto 2007. Delovati je začelo posebno tožilstvo. Vendar ostaja sodni sistem šibak in ranljiv, saj deluje v zapletenem pravnem okolju, za katerega je značilna precejšnja negotovost. Obstajajo številni sodni zaostanki, vključno s primeri, povezanimi z izgredi marca 2004.

Agencija za boj proti korupciji je začela delovati februarja 2007. Politiki in javni uslužbenci na visoki ravni so v skladu s protikorupcijskim zakonom in akcijskim načrtom razkrili svoja sredstva. Vendar pa je korupcija široko razširjena in pomeni zelo resen problem.

Na področju *človekovih pravic in zaščite manjšin* je bil dosežen majhen napredek. Institucionalni in pravni okvir za zaščito svobode izražanja se je sicer izboljšal, vendar se na medije še vedno izvaja pritisk, ki precej omejuje odprto javno razpravo. Manjšine in druge ranljive skupine se soočajo z omejitvami pri uveljavljanju svoje svobode zbiranja in združevanja. Svoboda veroizpovedi se ne spoštuje v celoti, napadi na verske objekte so še vedno prisotni, preiskave pa ne dajo vedno rezultatov. Pravni sistem pomoči še ne deluje v celoti. Določen napredek je bil dosežen pri izboljšanju kazenskega sistema, vendar je treba infrastrukturne in varnostne standarde še posodobiti.

Osveščenost glede *pravic žensk* v družbi ostaja nizka. Zakonodajo o enakosti spolov je treba še naprej razvijati in pospešiti njeno izvajanje. Ženske je treba še bolj zaščititi pred vsemi oblikami nasilja. *Pravice otrok* se ne spoštujejo v celoti, zaščitni mehanizmi pa so neprimerni. Stopnja umrljivosti dojenčkov je na Kosovu še vedno visoka. Vključevanje in zaščita *socialno ranljivih skupin* še nista povsem zagotovljena. Protidiskriminacijska zakonodaja je razvita v skladu s standardi EU, vendar je bil pri njenem izvajanju dosežen majhen napredek. *Pravice lastnine* niso vedno zagotovljene in so predmet pravne dvoumnosti in negotovosti. Izvrševanje odločb in sodb je šibko.

V zvezi s *povratniki, begunci in notranje razseljenimi osebami* je bil dosežen zelo majhen napredek. Vključevanje in zaščita povratnikov in notranje razseljenih oseb nista povsem zagotovljena.

Pravice manjšin na Kosovu so zakonsko zagotovljene, vendar so v praksi omejene zaradi pomislekov glede varnosti. Vlada si sicer prizadeva za vključitev manjšinskih skupnosti, vendar je ta prizadevanja treba okrepiti in podkrepiti s konkretnimi ukrepi. Manjšine kažejo na povečano zaupanje v institucijo varuha človekovih pravic. Uživanje pravic manjšin pa je omejeno v skladu s splošnimi razmerami. Romi, Aškali in egipčanske skupine še vedno živijo v zelo težkih življenjskih pogojih in se srečujejo z diskriminacijo, zlasti na področjih izobraževanja, socialnega varstva, zdravstvenega varstva, nastanitve in zaposlovanja. Za Rome, Aškale in egipčanske skupine še vedno ni bila oblikovana celovita strategija vključevanja.

Kar zadeva **regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti**, je Kosovo dejavno in konstruktivno udeleženo v pobudah regionalnega sodelovanja, če to dovoljuje trenutni status. Podpisan je bil Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA). Kosovo sodeluje v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo (SEETO) ter še naprej izvaja določbe, ki izhajajo iz Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo in Sporazuma o skupnem evropskem zračnem prostoru.

Nekaj napredka je bilo doseženega pri sodelovanju z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (ICTY), ustrahovanje prič pa še naprej ostaja problem.

Gospodarski razvoj Kosova še vedno resno ovirajo politična negotovost, pomanjkljiva pravna država, omejena proizvodna zmogljivost in šibka infrastruktura. Zelo visoka raven brezposelnosti še vedno povzroča precejšnjo zaskrbljenost. Gospodarske politike so ostale na splošno stabilne in izvedene so bile nekatere reforme, vendar je gospodarska rast ponovno skromna, zunanja ravnovesja pa so še vedno vprašljiva.

Kar zadeva **gospodarska merila**, je Kosovo doseglo delni napredek pri vzpostavljanju delujočega tržnega gospodarstva. Treba si je močno dodatno prizadevati za reforme, da bo država v dolgoročnem obdobju kos konkurenčnemu pritisku in tržnim silam znotraj Unije.

Gospodarske politike so ostale na splošno zdrave in tržno usmerjene. Inflacija je bila nizka, raven cen domačega blaga in storitev pa je padla. Izvrševanje proračuna v letu 2006 in v prvi polovici leta 2007 je povzročilo znaten presežek. Razloga za to sta predvsem izredno povečanje prihodkov, ki je bilo večje od pričakovanega, ter dejstvo, da je bila poraba za javne naložbe manjša, kot je bilo načrtovano v proračunu. Kosovo nima nobenega zunanjega javnega dolga. Privatizacija podjetij, ki so bili nekdanje družbeni lasti, se je znatno pospešila, vendar je treba še veliko storiti. Ustanavljanje podjetij v javni lasti se bliža h koncu, vendar je treba nadaljevati s prestrukturiranjem. Finančni sektor se je nadalje razširil in utrdil v smislu povečanega tujega lastništva.

Vendar je bila rast razmeroma majhna in brezposelnost zelo visoka. Neustrezno izvajanje pravne države, negotovosti, povezane s statusom, in proračunska tveganja še vedno vplivajo na delovanje tržnih mehanizmov in poslovno ozračje. Usklajevanje gospodarske politike je ostalo šibko, kar je otežilo zagotovitev političnega soglasja in spoštovanje političnih zavez. Zaradi vedno večjega trgovinskega primanjkljaja so zunanji računi še vedno vprašljivi. Kosovo še vedno nima izvozne zmogljivosti in konkurenčnosti. Razvoj uspešnega zasebnega sektorja so ovirali omejen dostop do financ, pravna negotovost, nezadostno znanje in usposabljanje, šibka tehnološka podlaga ter slabo stanje prometne, energetske in komunikacijske infrastrukture. Finančno posredništvo so še vedno ovirale velike razlike v obrestni meri. Velik obseg sive ekonomije, ki jo spodbujajo stalne pomanjkljivosti v izvajanju zakonodaje in regulativnem okviru, zmanjšuje davčno osnovo, ovira sposobnost vlade za izvajanje gospodarskih politik in negativno vpliva na poslovno okolje.

Kosovo je nadalje napredovalo pri usklajevanju svoje zakonodaje in politik z **evropskimi standardi**. Na nekaterih področjih, kot so carina in prost pretok blaga, se je napredek, dosežen v predhodnih letih, ohranil. Vendar pa je bil glede učinkovitega izvajanja in uveljavljanja zakonodaje dosežen majhen napredek. Bolj si je treba prizadevati za izgradnjo upravne zmogljivosti, ki bo zagotovila nadaljnje približevanje evropskim standardom in njihovo izvajanje, zlasti na področjih boja proti organiziranemu kriminalu, zaščite zunanjih in notranjih meja, obdavčenja in energetike.

Določen napredek je bil dosežen pri izvajanju prednostnih nalog evropskega partnerstva na področju *notranjega trga* EU, vendar so prizadevanja Kosova za uskladitev z evropskimi standardi še v zelo zgodnji fazi. Kar zadeva *prosti pretok blaga*, je bil dosežen določen napredek, zlasti pri uvajanju potrebne zakonodaje in vzpostavitvi horizontalne infrastrukture. Majhen napredek je bil dosežen glede horizontalnih ukrepov in standardizacije. Pravni okvir za *svobodo opravljanja storitev in pravico do ustanavljanja* je še vedno razdrobljen. Kar zadeva *prosti pretok kapitala*, mora biti prenos srbskih dinarjev na območjih, na katerih v glavnem prebivajo kosovski Srbi, preglednejši.

Na področju *carine* je bil dosežen dober napredek. Carinska služba je povečala svoje zmogljivosti, enota, pristojna za zagotavljanje spoštovanja carinskih predpisov, obveščevalna enota in preiskovalni sektor pa so okrepljeni in zdaj delujejo. Majhen napredek je bil dosežen na področju *obdavčevanja*. Davčna uprava ni učinkovita. Zmogljivost uprave za izvrševanje davčne zakonodaje je še vedno šibka. Na področju *konkurence* ni bilo večjega napredka. Na področju *javnih naročil* je bil razglašen zakon, ki spreminja zakon o javnih naročilih iz leta 2004. Vendar si je treba še naprej prizadevati za izboljšanje skladnosti dejavnosti javnih naročil na Kosovu z evropskimi standardi. Majhen napredek je bil dosežen na področju *prava intelektualne lastnine*. Ponarejanje in piratstvo sta še vedno razširjena.

Na področju *socialne politike* in *politike zaposlovanja* ni bilo posebnega napredka pri izpolnjevanju evropskih standardov. Celovita strategija zaposlovanja ne obstaja, inšpektorat za delo pa še vedno nima ustrezne zmogljivosti za spremljanje izvajanja bistvene delovne zakonodaje. Kar zadeva evropske standarde o *izobraževanju in raziskavah*, je bilo doseženega nekaj napredka na področju izobraževanja, vendar so zmogljivosti sistema izobraževanja in usposabljanja še vedno zelo nepopolne, prizadevati pa si je treba tudi za določitev standardov in poenotenje sistema visokošolskega izobraževanja.

Kar zadeva *sektorske politike*, je bil na področju *industrije in MSP* dosežen določen napredek, ki omogoča hitrejše in cenejše ustanavljanje podjetij. Priprave na tem področju pa so še vedno v začetni fazi.

Na področju *kmetijske, veterinarske, fitosanitarne in ribiške politike* je bil dosežen majhen napredek.

Določen napredek je bil dosežen na področju *okolja*. Sprejeti so bili številni pomembni zakoni, utrjena in ustanovljena pa je bila večina komunalnih podjetij na področju vode in odpadkov. Vendar se komunalna podjetja na področju vode in odpadkov spoprijemajo s problemi pobiranja prihodkov. Večina upravnih struktur je še vedno šibkih in treba jih je okrepiti, da se Kosovu omogoči reševanje okoljskih izzivov, s katerimi se srečuje. Osveščenost prebivalstva o okoljskih vprašanjih je še vedno zelo slaba.

Določen napredek je bil na splošno dosežen na področju *prometa*. UNMIK je v imenu Kosova podpisala Sporazum o skupnem evropskem zračnem prostoru. Dejavno sodeluje pri razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja in v Prometnem observatoriju za jugovzhodno Evropo. Vendar je napredek v železniškem sektorju omejen. Na področju *energetike* mora Kosovo kot pogodbenica Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za energijo uporabljati ustrezno zakonodajo EU na področju energije. Preostali izzivi na tem področju pa so zelo veliki. Institucionalna in zakonodajna zmogljivost ustreznih upravnih struktur ostaja šibka. Zanesljiva oskrba z električno energijo ni zagotovljena. To zlasti vpliva na podeželska in oddaljena območja. Pobiranje prihodkov ostaja izziv.

Na področju *informacijske družbe in medijev* je bil dosežen majhen napredek. Še vedno sta potrebna učinkovita liberalizacija in povečanje konkurence na trgu elektronskih komunikacij. Napredek je bil dosežen pri reformi medijev, obravnavati pa je treba tudi vprašanja stabilnega in trajnostnega financiranja storitev javne radiodifuzije, neodvisne medijske komisije in sklada za medije manjšin.

Na področju *finančnega nadzora* je bil dosežen določen napredek. Majhen napredek pa je bil dosežen na področju *statistike*. Statistična infrastruktura in zmogljivost upravljanja statističnega urada sta še vedno slabi.

Kar zadeva *pravico, svobodo in varnost*, je bil dosežen neenakomeren napredek pri približevanju zakonodaje in praks Kosova evropskim standardom. Kosovo nima *vizumskega* režima. Potrebno si je prizadevati za uvedbo biometričnih potnih listov v skladu s standardi EU. Medtem ko ima UNMIK končno pristojnost za *upravljanje meja* in KFOR še vedno nadzoruje zeleno mejo, je mejna policija kosovske policije pristojna za upravljanje pretoka oseb preko Kosova. Med mejno policijo, carinsko službo, veterinarsko agencijo in agencijo za prehrano ter Ministrstvom za kulturo, mladino in šport so bili podpisani sporazumi o sodelovanju in vzajemni podpori. Vendar nadzor pretoka oseb v in iz Kosova ne poteka vedno v skladu z evropskimi standardi.

Zakon o *azilu* ne obstaja. Za nastanitev prosilcev za azil tudi ni zatočišč in stanovanjskih objektov. Zelo malo oseb prosi za azil na Kosovu. Kar zadeva *ponovni sprejem*, morajočasne institucije samouprave okrepiti priprave za vse večje število primerov vračanja v skladu z evropskimi standardi; še vedno ni posebnih zakonov, strategij ali akcijskih načrtov in tudi ne proračunskih določb.

Pristojnosti na področju boja proti *pranju denarja* so bile le deloma prenesene načasne institucije samouprave. Pri boju proti pranju denarja je bil dosežen neenakomeren napredek. Preiskave številnih primerov so zaključene, vendar obsodbe še niso bile izrečene. Širok krog akterjev, ki obravnavajo primere pranja denarja, in pomanjkanje jasne delitve pristojnosti ovirata preiskave in pregon kaznivih dejanj, povezanih s pranjem denarja. Pomanjkanje tožilcev s strokovnim znanjem za obravnavanje pranja denarja in gospodarskega kriminala je še vedno velik izziv.

Kosovo je ena glavnih prometnih poti za tihotapljenje *prepovedanih drog* v zahodno Evropo. Nekaj napredka je bilo doseženega pri sprejemanju nove zakonodaje in krepitvi ustreznih upravnih struktur. Povečal se je zaseg prepovedanih drog. Vendar Kosovo nima strategije za preprečevanje ali boj proti nezakonitemu prevozu in uporabi prepovedanih drog. Trgovanje s prepovedanimi drogami še vedno povzroča resno zaskrbljenost.

Na področju *policije* je bil dosežen določen napredek. Kosovska policija na splošno opravlja svoje naloge na strokoven in primeren način, zlasti kar zadeva manjša kazniva dejanja. Preiskave v primerih težjih kaznivih dejanj pa so še vedno neučinkovite. Sodelovanje med organi in mednarodno sodelovanje nista vedno zadovoljiva. Zakon o policiji ne obstaja. Prostori za pridržanje na policiji ne izpolnjujejo mednarodnih standardov. Na Kosovu tudi ni enotnih postopkov in drugih oblik policijskega pridržanja. Kosovo še vedno nima strategije za zmanjšanje kriminala tako na centralni kot tudi na regionalni ravni.

Boj proti *organiziranemu kriminalu*, vključno z bojem proti trgovini z ljudmi, je še vedno velik izziv. Število preiskav v primerih organiziranega kriminala se je znatno povečalo v prvi polovici leta 2007. Ustrezne upravne strukture so bile okrepljene, vendar so še vedno neučinkovite zaradi pomanjkanja znanja in opreme. Zakonodajni okvir za odpravo organiziranega kriminala je še vedno nepopoln, zlasti na področjih zaščite prič, tajnih agentov, odvzema sredstev, zakona o boju proti mafiji in samega zakona o boju proti organiziranemu kriminalu. Še vedno ni strategije o zbiranju orožja. Kosovo je še vedno ciljno in tranzitno območje za žrtve *trgovine z ljudmi*. Prav tako nima posebne zakonodaje o trgovini z ljudmi.

Na področju *varstva osebnih podatkov* ni bilo napredka. Še vedno ni splošne zakonodaje o varstvu podatkov, nadzorni organ za varstvo podatkov pa tudi ni bil vzpostavljen.

Turčija

Turčija še naprej v zadostni meri izpolnjuje kopenhavska **politična merila**. Po ustavni krizi spomladi so predčasne parlamentarne volitve potekale s popolnim upoštevanjem demokratičnih standardov in pravne države. Vendar pa je bil glede političnih reform leta 2007 dosežen le delni napredek. Precejšnja nadaljnja prizadevanja so potrebna zlasti na področjih svobode izražanja, civilnega nadzora nad vojsko ter pravic nemuslimanskih verskih skupnosti. Nadaljnji napredek je potreben tudi na področjih boja proti korupciji, reforme pravosodja ter pravic sindikatov, žensk in otrok.

Kar zadeva **demokracijo in pravno državo**, so bile parlamentarne volitve svobodne in pravične, udeležba je bila visoka in nov *parlament* zdaj bolje predstavlja politično raznovrstnost države. Avgustovske volitve predsednika s strani parlamenta so potekale v skladu z ustavo. Nova vlada je bila oblikovana in je predstavila načrt reform, usmerjen k EU.

Nekaj napredka je bilo doseženega glede zakonodajne reforme na področjih *javne uprave* in javnih služb.

Kar zadeva *civilni nadzor varnostnih sil*, je izid ustavne krize spomladi 2007 ponovno potrdil prednosti demokratičnega procesa. Vendar je vojska javno izrazila stališča glede vprašanj, ki presegajo njena pooblastila, še vedno pa je treba vzpostaviti popoln civilni nadzor nad vojsko in parlamentarni nadzor nad odhodki, namenjenimi obrambi.

Pri izboljšanju učinkovitosti *sodstva* je bil dosežen določen napredek. Nadaljujeta se usposabljanje sodnikov, tožilcev in sodnega osebja ter posodobitev. Neodvisnost in nepristranskost sodstva sta še vedno problematični.

Na področju *boja proti korupciji* je bil dosežen majhen napredek. Korupcija je zelo razširjena. Pomanjkanje splošne protikorupcijske strategije, akcijskega načrta in usklajevalnega mehanizma vzbujata skrb.

Kar zadeva **človekove pravice in zaščito manjšin**, je Turčija dosegla napredek pri ratifikaciji mednarodnih instrumentov o človekovih pravicah in izvrševanju sodb Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP). Vendar pa so potrebna nadaljnja prizadevanja. Zakonodajni okvir za človekove pravice je treba izboljšati.

Turški pravni okvir vključuje celovit sklop zaščitnih ukrepov proti *mučenju in slabemu ravnanju*. Število prijavljenih primerov mučenja in slabega ravnanja še naprej upada, vendar se primeri takega ravnanja še vedno pojavljajo, zlasti pred začetkom pridržanja. Turčija mora bolj temeljito preiskovati primere domnevne kršitve človekovih pravic s strani pripadnikov varnostnih sil.

Kar zadeva *svobodo izražanja*, se je pregon novinarjev, intelektualcev in borcev za človekove pravice zaradi izražanja nenasilnih mnenj v letu 2007 povečal. To je povzročilo primere samocenzure. Člen 301 in druge določbe turškega kazenskega zakonika, ki omejujejo svobodo izražanja, je treba uskladiti z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah (EKČP) in sodno prakso ESČP.

Kar zadeva *svobodo veroizpovedi*, pravni okvir še ni vzpostavljen v skladu z EKČP, tako da bi vse verske skupnosti lahko delovale brez neupravičenih omejitev. Pri težavah, s katerimi se soočajo nemuslimanske verske skupnosti in Aleviti, ni bilo napredka. Organi si morajo bolj vztrajno prizadevati za preprečevanje diskriminacije, nestrpnosti in s tem povezanega nasilja.

Pozornost javnosti glede vprašanj na področju enakosti spolov se še povečuje, več ukrepov pa je bilo sprejetih za izboljšanje *pravic žensk*. Napredek je bil zlasti dosežen na področju zaščite žensk pred nasiljem. Vendar je treba ta prizadevanja še naprej krepiti. Pravni okvir je vzpostavljen, vendar ga je treba v celoti izvajati.

Glede *pravic otrok* je bil dosežen napredek na več področjih, vključno z registracijo rojstev in izobraževanjem. Vendar so na teh področjih potrebna dodatna prizadevanja tudi za preprečitev nasilja nad otroki in izboljšanje splošnega izvajanja zadevne zakonodaje.

Kar zadeva *pravice sindikatov*, Turčija ni zagotovila, da so vse pravice sindikatov spoštovane v skladu s standardi EU in ustreznimi konvencijami MOD (Mednarodne organizacije dela), zlasti glede pravice do organiziranja, stavanja in pravice do kolektivnega pogajanja. Za krepitev pravic sindikatov je potrebna nova zakonodaja.

Kar zadeva *pravice manjšin*, ostajajo razmere v Turčiji nespremenjene. Na področju usklajevanja turških praks z evropskimi standardi ni napredka. Omejitve pri uveljavljanju *kulturnih pravic* se nadaljujejo, zlasti glede uporabe drugih jezikov, kot je turški, pri javnem oddajanju programov, političnem življenju in pri dostopu do javnih storitev. V javnem ali zasebnem šolskem sistemu učenje kurdščine ni možno. Romi se pri dostopu do ustrezne nastanitve, izobraževanja, socialne varnosti, zdravja in zaposlitve soočajo z diskriminatornim obravnavanjem. Prisilne deložacije še vedno pomenijo resen problem.

Kar zadeva *vzhod in jugovzhod*, sta potrebna celovit pristop do gospodarskih in socialnih težav, s katerimi se sooča regija, in ustvarjanje pogojev, da bo večinoma kurdsko prebivalstvo v celoti uživalo pravice in svoboščine. Priznavanje odškodnine *notranje razseljenim osebam* se nadaljuje, za izboljšanje izvajanja zadevnega prava pa so bili sprejeti ukrepi. Vendar vlada nima splošne nacionalne strategije za obravnavanje vprašanj na področju notranje razseljenih oseb, vključno z vračanjem.

Število *terorističnih napadov* Kurdske delavske stranke (PKK), ki je v EU na seznamu terorističnih organizacij, se je še povečalo.

Kar zadeva **regionalna vprašanja in mednarodne obveznosti**, Turčija neprenehoma izraža podporo prizadevanjem ZN za celovito rešitev *vprašanja Cipra*. Vendar pa ni bilo nikakršnega napredka glede normalizacije dvostranskih odnosov z Republiko Ciper. Turčija ni v celoti izvedla Dodatnega protokola k pridružitvenemu sporazumu in ni odpravila vseh ovir za prosti pretok blaga, vključno z omejitvami glede neposrednih prometnih povezav s Ciprom.

Odnosi z Grčijo se pozitivno razvijajo. Sprejeti so bili nadaljnji ukrepi za krepitev zaupanja, vendar dogovor glede vprašanja meje še ni bil dosežen. Turčija je imela še naprej pozitivno vlogo na *Zahodnem Balkanu*. Še vedno so ključni dobri sosedski odnosi.

Turško **gospodarstvo** se še naprej hitro razvija in ima velik pritok tujih naložb. Kombinacija monetarne in davčne politike je bila na splošno ustrezna. Inflacijski pritiski, vse večja zunanja neravnovesja in šibkejša proračunska disciplina v letu 2007 lahko vplivajo na makroekonomsko stabilnost. Strukturne reforme so se upočasnile, togosti na trgu dela pa ovirajo ustvarjanje delovnih mest.

Kar zadeva **gospodarska merila**, se Turčija lahko šteje za delujoče tržno gospodarstvo. Država bi morala biti v srednjeročnem obdobju kos pritiskom konkurence in tržnim silam znotraj Unije, pod pogojem, da izvaja svoj obsežen program reform za odpravo strukturne pomanjkljivosti.

Gospodarska rast je ostala močna, večinoma zaradi večjega izvoza, zaupanje podjetij pa je bilo veliko. Nova vlada je izrazila močno zavezanost konsolidaciji proračuna in strukturni reformi. Močna lira in proračunska disciplina sta zmanjšali javni dolg kljub visokim stroškom izposojanja in nekaterim pretresom na finančnem trgu. Centralna banka vodi previdno in odgovorno denarno politiko. Tuje neposredne investicije (TNI) so močno narasle, zlasti v obliki nakupov turških podjetij s strani tujih subjektov, in so igrale večjo vlogo pri zmanjševanju tveganja, povezanega z makroekonomskimi neravnovesji.

Vendar so davčne olajšave in visoka poraba za infrastrukturo leta 2007 povzročile milejšo davčno politiko. Za doseg proračunskega cilja za leto 2007 so potrebni korektivni ukrepi. Inflacijski pritiski so se povečali – zlasti zaradi cen živil in storitev ter plač – in, ker ni velikih sprememb politik, bi se lahko uresničil inflacijski cilj, ki sta ga vlada in centralna banka določili za konec leta 2007.

Velik del povečevanja primanjkljaja tekočega računa se še vedno financira iz kratkoročnega priliva kapitala. Proračunski pritisk na delovno silo je še vedno velik in ovira ustvarjanje delovnih mest v formalnem sektorju. Strukturne togosti na trgu dela so ovira za ustvarjanje delovnih mest in povečevanje zaposlovanja žensk.

Hitrost pri privatizaciji se je upočasnila. Človeški kapital v veliki meri še vedno ni prilagojen potrebam hitro rastočega in razvijajočega se gospodarstva, zlasti v izvozno naravnanih sektorjih. Regionalne razlike so še vedno velike. Pomanjkanje preglednosti na področju državne pomoči še vedno škoduje učinkovitemu oblikovanju gospodarske politike. Načrtovane reforme v sistemu socialne varnosti in v energetske sektorju so bile preložene. Velik obseg sive ekonomije, ki jo spodbujajo pomanjkljivosti v izvajanju zakonodaje in regulativnem okviru, zmanjšuje davčno osnovo, ovira sposobnost vlade za izvajanje gospodarskih politik in negativno vpliva na poslovno okolje.

Turčija je izboljšala svojo **spodobnost za prevzem obveznosti članstva**. Napredek je bil dosežen na večini področij, zlasti v zvezi s prostim pretokom blaga, finančnimi storitvami, vseevropskimi omrežji ter znanostjo in raziskavami. Usklajevanje je napredovalo na določenih področjih, kot so prost pretok blaga, pravice intelektualne lastnine, protimonopolna politika, energetika, statistika, podjetniška in industrijska politika, varstvo potrošnikov in zdravja ter znanost in raziskave. Vendar si je treba še naprej prizadevati za usklajevanje, zlasti na področjih, kot so prost pretok storitev, državna pomoč, kmetijstvo, ribištvo, varnost hrane, veterinarska in fitosanitarna politika ter okolje. Številne obveznosti Turčije v okviru carinske unije z EU so še neizpolnjene. Pri upravnih zmogljivostih Turčije za usklajevanje pravnega reda Skupnosti so potrebne nadaljnje izboljšave.

Kar zadeva *prost pretok blaga*, je bila na splošno dosežena višja raven usklajenosti, z izjemo postopkov obveščanja in vzajemnega priznavanja. Turčija je napredovala na večini področij, kot so akreditiranje, standardizacija, ugotavljanje skladnosti in nadzor trga. Vendar še vedno obstajajo določene tehnične ovire za trgovino. Napredek na področju *pravice ustanavljanja in svobode opravljanja storitev* je bil zelo omejen; raven usklajenosti je še vedno nizka. Kar zadeva *prost pretok kapitala*, je Turčija dosegla napredek na področju gibanja kapitala in preprečevanja pranja denarja. Dober napredek je bil dosežen na področju *finančnih storitev*, zlasti bančništva, zavarovanja in poklicnih pokojnin, nekaj napredka pa je bilo doseženega na področju trgov vrednostnih papirjev in investicijskih storitev.

Na področju *javnih naročil* je bil dosežen delni napredek. Upravna zmogljivost se je izboljšala. Vendar ostajata odgovornost za oblikovanje politike in izvajanje razdrobljena. Turčija je na področju *prava družb* dosegla majhen napredek. Osnutek trgovinskega zakonika ni bil sprejet. Kar zadeva *pravo intelektualne lastnine*, je usklajevanje zelo napredovalo. Dosežen je bil dodaten napredek. Vendar je treba izvajanje in izvrševanje znatno okrepiti. Kar zadeva *informacijsko družbo in medije*, je Turčija dosegla določen napredek. Liberalizacija trga na področju elektronskih komunikacij in informacijskih tehnologij se nadaljuje.

Na področju *konkurence* je bil dosežen napredek glede preprečevanja monopolov; usklajevanje je dobro napredovalo. Napredka pa ni bilo pri sprejemanju zakonodaje o državni pomoči in vzpostavitvi organa za nadzor državnih pomoči. Dokončanje nacionalnega programa za prestrukturiranje jeklarske industrije ostaja prednostna naloga. Turčija Komisiji ni sporočila programov državne pomoči.

Na področju *kmetijstva in razvoja podeželja* je usklajenost še vedno omejena. Določen napredek je bil dosežen na področju ekološkega kmetovanja. Začetni napredek je bil dosežen pri oblikovanju programa za razvoj podeželja in s sprejetjem izvedbenih predpisov za porabo sredstev Skupnosti. Priprave za operativne strukture pa zelo zaostajajo. Turčija še ni odpravila tehničnih ovir za trgovino z govejim mesom in živim govedom. Glede *ribištva* je bil napredek dosežen na področju upravljanja virov in ladjevja. Vendar Turčija ni dosegla napredka pri usklajevanju zakonodaje. Na področjih kmetijstva in ribištva so zmogljivosti za izvajanje še v začetni fazi. Majhen napredek je bil dosežen glede *varnosti hrane ter veterinarske in fitosanitarne politike*. Učinkovit nadzor nad boleznimi živali, zlasti nad parkljevko in slinavko, je še vedno velik razlog za zaskrbljenost. Usklajevanje je še v zgodnji fazi.

Na področju *prometne politike* je bil dosežen določen napredek. Nadaljuje se usklajevanje glede cestnega, zračnega in pomorskega sektorja. Vendar Turčija ni napredovala v železniškem sektorju. Dvostranskih sporazumov z državami članicami o zračnem prevozu noče uskladiti s pravom Skupnosti. Pomanjkanje komunikacije med centri za zračno kontrolo v Turčiji in Republiki Ciper ogroža zračno varnost. Dober napredek je bil dosežen na področju *vseevropskih omrežij*. Oceniti je treba prometno infrastrukturo. Glede infrastrukture je bil dosežen znaten napredek, kar zadeva povezovalni plinovod med Turčijo in Grčijo, ki bo kmalu dokončan. Sodelovanje Turčije pri plinovodu Nabucco je še vedno bistveno za uspeh projekta. Na področju *energetike* je bil dosežen določen napredek. Sprejet je bil okvirni zakon o energetski učinkovitosti. Turčija pa ni obravnavala potrebe po visoko zastavljenih ciljnih za obnovljivo energijo. Usklajevanje zakonodaje je na splošno rahlo napredovalo.

Na področju *obdavčenja* je bil dosežen določen napredek. Vendar Turčija ni obravnavala obsega in stopenj DDV, strukture in stopenj trošarin niti neposrednega obdavčevanja. Diskriminatorno obdavčevanje alkoholnih in tobačnih izdelkov se nadaljuje.

Napredek je bil dosežen na področju *statistike*, zlasti glede infrastrukture, klasifikacij in sektorske statistike. Usklajevanje je na splošno dobro napredovalo, vendar je nepopolno, kar zadeva registre, kmetijsko statistiko ter gospodarske in monetarne statistike.

Na področju *ekonomske in monetarne politike* je bil dosežen določen napredek. Na splošno je usklajevanje na tem področju dobro napredovalo. Vendar je treba sodelovanje med organi, ki so pristojni za oblikovanje politike, okrepiti. Kar zadeva pravni red Skupnosti na področju *socialne politike in politike zaposlovanja*, je Turčija dosegla majhen napredek pri usklajevanju s pravnim redom Skupnosti. Okrepiti je treba socialni dialog, sivo ekonomijo pa omejiti.

Napredek je bil dosežen na področju *podjetniške in industrijske politike*: Agencija za podporo in spodbujanje naložb je začela delovati, strategija za turizem je bila sprejeta. Turčija ima na splošno visoko raven usklajenosti. Pri usklajevanju s politikami EU na področju *znanosti in raziskav* je bil dosežen dober napredek. Vendar sta število raziskovalcev in vključenost zasebnega sektorja v raziskave še vedno omejena. Napredek je bil dosežen na področju *izobraževanja in kulture*, zlasti na podlagi sodelovanja v programih Skupnosti. Turčija je na teh področjih dosegla dobro splošno raven usklajenosti.

Napredek je bil dosežen na področju *regionalne politike in usklajevanja strukturnih instrumentov*, zlasti pri določanju struktur izvajanja za elemente regionalnega razvoja novega instrumenta Skupnosti za predpristopno pomoč (IPA). Na splošno pa je usklajenost še vedno omejena. Upravna zmogljivost je na centralni ravni v zaostanku. Proces vzpostavljanja struktur za izvajanje ukrepov regionalne politike je na regionalni ravni zaustavljen.

Kar zadeva *sodstvo*, je bil dosežen določen napredek, zlasti pri usposabljanju in uporabi informacijske tehnologije pri obravnavi zadev; dodatna prizadevanja so potrebna za krepitev neodvisnosti sodstva, zlasti glede sestave visokega sodnega sveta in državnega tožilstva. Kar zadeva boj proti korupciji, je bil dosežen majhen napredek. Splošna strategija ali akcijski načrt ne obstajata.

Kar zadeva *temeljne pravice*, je bil dosežen majhen napredek na področju zakonodaje in v praksi. Na tem področju so potrebna precejšnja dodatna prizadevanja.

Kar zadeva *pravico, svobodo in varnost*, Turčija napreduje, zlasti na področjih boja proti organiziranemu kriminalu, trgovanja s prepovedanimi drogami in trgovine z ljudmi. Na področjih, kot so policijsko sodelovanje, azil, migracija in zunanje meje, pa so potrebna znatna in trajna prizadevanja.

Glede *okolja* je Turčija dosegla znaten napredek pri krepitvi upravne zmogljivosti na centralni ravni. Majhen napredek pa je bil dosežen na področjih horizontalne zakonodaje, kakovosti zraka, kemikalij, hrupa in odpadkov. Turčija ni napredovala na področju industrijskega onesnaževanja in upravljanja tveganj. Raven usklajenosti je na splošno ostala nizka.

Kar zadeva *varstvo potrošnikov*, usklajevanje napreduje. Dosežen je bil določen napredek, vendar je izvajanje v zaostanku. Potrošniško gibanje v Turčiji je še naprej šibko. Turčija je dosegla nekaj napredka na področju varstva *zdravja*. Usklajevanje je tudi rahlo napredovalo. Upravna zmogljivost se je začela izboljševati.

Kar zadeva *carinsko unijo*, je Turčija dosegla visoko raven usklajenosti. Vendar usklajevanje ni zaključeno, kar zadeva prosta trgovinska območja, oprostitev carin, boj proti ponarejenemu blagu in naknadno preverjanje. Turške brezcarinske prodajalne na točkah prihoda niso usklajene s pravnim redom Skupnosti. Turčija je tudi na področju *zunanjih odnosov* dosegla višjo raven usklajenosti, čeprav se ni popolnoma uskladila s stališči EU v okviru STO in OECD.

Turško tesno usklajevanje s skupno zunanjo in varnostno politiko EU se je nadaljevalo. Turčija je nadaljevala svoja prizadevanja za spodbujanje regionalne stabilnosti v skladu s politikami EU. Želja Turčije, da še naprej prispeva k evropski varnostni in obrambni politiki (EVOP), je dobrodošla. Vendar Turčija nasprotuje vključitvi Republike Ciper in Malte v sodelovanje med EU in NATO. Turčija se ni uskladila s stališčem EU o članstvu v določenih skupinah dobaviteljev. Turčija ni podpisala statuta Mednarodnega kazenskega sodišča. Turčija ima svojo državno mejo z Armenijo še naprej zaprto.

Priprave na *finančni nadzor* dobro napredujejo. Izdani so bili določeni dodatni izvedbeni predpisi. Revidiran zakon o turškem računskem sodišču pa še ni sprejet. Turčija še ni posodobila politike in zakonodaje o notranjem nadzoru javnih financ. Priprave stalne strukture za sodelovanje z Evropskim uradom za boj proti goljufijam so v začetni fazi. Kar zadeva *finančne in proračunske določbe*, ni bilo posebnega razvoja.